

TC.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TARİHSEL KAVRAM VE TERİMLERİ KAVRAYABİLİYOR MUYUZ?
(Ortaöğretim 10. Sınıf Öğrencilerinin Tarihsel Kavram ve Terimleri Kavrama
Düzeyleri)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Şükran ÇAKAR

DANIŞMAN

DOÇ. DR. SERDAR ÖSEN

Karabük

Mayıs /2018

TC.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI
TARİH DALI

TARİHSEL KAVRAM VE TERİMLERİ KAVRAYABİLİYOR MUYUZ?
(Ortaöğretim 10. Sınıf Öğrencilerinin Tarihsel Kavram ve Terimleri Kavrama
Düzeyleri)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hazırlayan
Şükran ÇAKAR

DANIŞMAN
DOÇ. DR. SERDAR ÖSEN

Karabük
Mayıs /2018

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
ÖZ.....	8
ABSTRACT.....	10
KISALTIMA VE SEMBOLLER.....	14
GİRİŞ	15
PROBLEM DURUMU	15
PROBLEM CÜMLESİ.....	17
ALT PROBLEMLER.....	17
ARAŞTIRMANIN AMACI	18
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	18
ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	18
TANIMLAR	21

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	22
1.1. Tarih Eğitimi	22
1.1.1. Tarih Eğitiminin Önemi.....	22
1.1.2. Tarih Dersinin Amaçları.....	25
1.2. Kavram Ve Kavram Öğretimi	25
1.2.1. Kavramın Tanımı	26
1.2.2. Kavram Öğretimi	28
1.2.3. Başlıca Kavram Öğretim Teknikleri	31
1.2.3.1. Kavram haritası	31
1.2.3.2. Kavram ağları	33
1.2.3.3. Anlam Çözümleme Tabloları.....	34
1.2.3.4. Kavram karikatürleri.....	36
1.2.3.5. Bilgi Haritaları	38
1.2.3.6. Kavram bulmacaları.....	39
1.2.3.7. Balık kılıcı diyagramı	40
1.4. Kavram Yanılgıları	41
1.5. Kavramların Rolü	43
1.6. İlgili Araştırmalar	44

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM	54
2.1. Araştırma Modeli	54
2.2. Çalışma Grubu	55
2.4. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler	58
2.5. Kullanılan Analiz Teknikleri	58
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	61
3. BULGULAR VE YORUMLAR	61
3.1. Orta öğretim 10. Sınıf tarih u dersi ilk üç ünite de geçen kavram ve terimlerin listesi	62
3.2. Alt Problemlere Dair Bulgular	64
3.2.1. Birinci Alt Probleme Dair Bulgular	64
3.2.1.1. Ortaöğretim 10. sınıf tarih II dersi kitabında yer alan kavramların öğrenilme düzeyleriyle ilgili bulgular ve yorumlar	64
3.2.1.2. Araştırmaya Katılan Okulların Kavram Ve Terim Tarama Testinin Tamamından Almış Olduğu Puanlar	73
3.2.2. İkinci Alt Probleme Dair Bulgular	74
3.2.3. Üçüncü Alt Probleme Dair Bulgular	80
3.2.4. Dördüncü Alt Probleme Dair Bulgular	81
3.2.5. Beşinci Alt Probleme Dair Bulgular	81
3.2.6. Altıncı Alt Probleme Dair Bulgular	82
3.2.7. Yedinci Alt Probleme Dair Bulgular	83
3.2.8. Sekizinci Alt Probleme Dair Bulgular	84
3.2.9. Dokuzuncu Alt Probleme Dair Bulgular	86
3.2.10. Onuncu Alt Probleme Dair Bulgular	88
3.2.11. On birinci Alt Probleme Dair Bulgular	89
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	91
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	91
4.1. Sonuçlar	91
4.2. Öneriler	95
4.2.1. Araştırmacılara Öneriler	96
KAYNAKÇA	98
TABLolar LİSTESİ	107
GÖRSELLER LİSTESİ	108

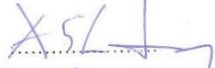

EKLER	109
ÖZGEÇMİŞ	118

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Şükran ÇAKAR'a ait "Tarihsel Kavram ve Terimleri Kavrayabiliyor muyuz? (Ortaöğretim 10. Sınıf Öğrencilerinin Tarihsel Kavram ve Terimleri Kavrama Düzeyleri)" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Tarih Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı	:Doç. Dr Serdar ÖSEN	
Danışman Üye	:Doç.Dr Ahmet Sait CANDAN	
Üye	:Doç.Dr Fatma ÜNAL	

Tez Sınavı Tarihi: 11/05/2018

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Adı-Soyadı: Şükran ÇAKAR

İmza:

ÖNSÖZ

Ulusal kimliğimizi ve kültürel değerlerimizi aktarmada en önemli araçlardan biri tarih dersleridir. Geçmişin hatıralarıyla birbirine bağlı vatanını ve milletini seven iyi vatandaşlar yetiştirmek her milletin ortak hayali ve düşüncesidir. Dünyanın her ülkesi kendi eğitim sistemi içinde tarih derslerini belirli hedefler doğrultusunda öğretmeye ve öğrencilerinde milli bilinci inşa etmeye çalışmaktadır. Tarih derslerinin en büyük işlevi ise geçmişi ve yaşananları aktararak şimdiki zamanı aydınlatması ve geleceği keşfe yol açmasıdır. Hal böyleyken tarih dersleri öğrenciler tarafından genellikle sıkıcı anlaşılmaz ve ezbere dayalı olarak tanımlanmaktadır. Kavram ve terimler açısından çok zengin olan tarih derslerinin aktarımında ders kitapları ve öğretmenlerin önemi büyüktür. Ders kitaplarının ezbere iten bir yapıda hazırlanması, öğrenciyi düşünmeye ve merak etmeye yönlendirmemesi küçümsenmeyecek bir sorundur. Öğrenciler tarihsel bilgiyi elde etmek için herhangi bir çaba göstermeden sadece ezberleme yoluna gitmektedirler. Hâlbuki öğrencilerin bilgileri ve kavramları ezberlemeleri değil kavramları anlayabilmeleri ve kavramlar arasındaki ilişkileri öğrenmeleri amaçlanmaktadır. Tarih öğretimi bakımından öğretmenin en önemli görevlerinden birinin de tarih bilimiyle ilgili kavram ve terimlerin öğrenciler tarafından öğrenilmesini sağlamaktır. Tarih dersi eğitim ve öğretimin temel taşlarından birisi hatta en önemlisidir. Bundan dolayı tarih dersinin kendisine yüklenen misyonu yerine getirecek şekilde hazırlanması ve sunulması gerekmektedir.

Çalışmam boyunca bana fazlasıyla destek olan, yardıma ihtiyaç duyduğum her anda yardım çağrılarına büyük bir nezaketle cevap veren ve bu süreçte bana her anlamda katkı sağlayan saygıdeğer tez danışmanım Doç. Dr. Serdar ÖSEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Bu çalışmamın oluşmasına zemin hazırlayan ve bana yol gösteren değerli hocam Doç. Dr. Ahmet Sait CANDAN'a teşekkür ediyorum. Çalışma verilerinin analiz edilmesinde yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Uğur BAŞARMAK'a teşekkür ediyorum. Çalışmamda bana yardımcı olan değerli okul idarecilerine, öğretmenlere ve öğrencilere teşekkür ediyorum.

Çalışma süresince desteğini benden bir an bile esirgemeyen, yoğun çalışma dönemlerimde bile bana sabır ve saygı gösteren sevgili eşim Yakup ÇAKAR'a tüm

özverisi için teşekkür ediyorum. Beni yetiştiren kıymetli annem ve babama, öğretmenlerime minnettarım. Bana huzurlu bir çalışma ortamı sağlayan sevgili kızlarım Zeynep Rana ve Zülal'e teşekkür ediyorum.

Bu çalışma Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir. **Proje numarası KBÜBAP/17-YL-191**'dir.Katkılarından dolayı Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Koordinatörlüğüne teşekkür ederim.

Şükran ÇAKAR

Karabük

ÖZ

TARİHSEL KAVRAM VE TERİMLERİNİ KAVRAYABİLİYOR MUYUZ?

Bu araştırmanın problemini; “Orta öğretim 10. sınıf Tarih II dersi öğretim programında tavsiye edilen tarihsel kavram ve terimlerin kazandırılma düzeyi nedir?” sorusu oluşturmaktadır. Çalışma 10. sınıf tarih dersinde verilen kavramların ve terimlerin kazandırılma düzeyini belirleyebilmek, bunların öğrenilmesinde karşılaşılan güçlüklerle karşı çözüm yolları geliştirilebilmek, tarih eğitimi ve öğretimiyle ilgili öğretmen ve öğrencilere öneriler getirmek, tarihle ilgili kavram ve terimlerin öğrencilere kazandırılma düzeyi hakkında ulaşılan bulgulardan hareketle özeldde tarihle ilgili kavram terimlerin öğretimi, geneldeyse tarih öğretimine dair öneriler geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, 2017 yılı Mart ve Nisan aylarında Karabük ilinde eğitim gören 16 farklı orta öğretim kurumunun 10. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerden rastgele seçilen 745 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanan ve 55 sorudan oluşan nicel verilerin toplanmasında kullanılan Kavram ve Terim Tarama Testi dağıtılmıştır.

Uygulanan kavram ve terim tarama testi verileri incelendiğinde tarih ders programı içinde verilmesi amaçlanan tarihle ilgili kavram ve terimlerin kazandırılma düzeyinde öğrenmenin düşük oranlarda kalmış olduğu görülmüştür. Genel Anadolu liseleri ve fen lisesi bazında Kavram ve Terim Tarama Testi ölçeğinde en fazla anlaşılabilen kavram ve terimler Örf (%88.4), Hanedan (%85.7), Saltanat (%82.8), Harem (%82.2), Rönesans (%75.2), İskan (%74.7), Fetret (%74.7), Katolik (%72.7), Reform(%70.2), Hazine (%72.3), olarak görülürken,. Meslek liselerinde ise öğrenilme oranı en yüksek çıkan kavram ve terimler Örf (%80.9), Saltanat (%74.5) olmuştur. Araştırmanın alt problemleri “Araştırmaya katılan okulların Kavram ve Terim Tarama Testi başarıları ne düzeydedir? Araştırmaya katılan öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testi başarıları öğrenim gördükleri genel okul türlerine göre farklılaşmakta mıdır? Araştırmaya katılan öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testi başarıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır” şeklindedir. Bu alt problemleri çözmek için her bir okulun Kavram ve Terim Tarama Testinden almış oldukları puanlara ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler hesaplanarak incelenmiştir. Ayrıca çalışmada elde edilen veriler betimsel analizler, tek yönlü varyans testi (ANOVA),

bağımsız örneklem t testi, Scheffe çoklu karşılaştırma testi teknikleri kullanılarak incelenmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin sunumunda tablolar hazırlanarak görüşler, frekansları ile birlikte verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Tarih Eğitimi, Kavram, Kavram ve Terim Öğretimi

ABSTRACT

ARE WE ABLE TO ACQUIRE CONCEPTS AND TERMS OF HISTORY?

The problem question of this research is: “What’s the acquisition level of the concepts and terms which are recommended in 10th Grade History II curriculum?”. In this study, the aim is to determine the acquisition level of concepts and terms taught at 10th Grade History lesson, to develop solutions for the difficulties encountered in learning the concepts and terms, to make suggestions about history teaching for the teachers and students and to develop suggestions about teaching of the lesson in general and teaching of the history concepts and terms in specific, using the results obtained about the acquisition level of history concepts and terms. The research is carried out among 745 randomly assigned 10th grade students who have their education in 16 different high schools in Karabük in March and April in 2017. A questionnaire including 55 questions prepared by the researcher is handed out to the students to obtain quantitative data.

When examining the applied concept and term screening test data, it is seen that at the level of acquiring the concepts and terms related to the date intended to be given in the history course program, the learning rate is low. While the most understandable concepts and terminology of Concept and Term Screening Test scale at Anatolian High Schools and Science High Schools are Custom (%88.4), Dynasty (%85.7), Reign (%82.8), Harem (%82.2), The Renaissance (%75.2), Housing(%74.7), Interregnum (%74.7), Catholic (%72.7), Reform (%70.2), Government Treasury (%72.3), these are Custom (%80,9) and Reign (%74.5) at _Vocational High School. Sub-problems of the resarch are “What are the success levels of concept tests in the schools participating in the research?”, “Do the concepts and terms test success of the students participating in the research differ according to their school type?”, “Do the concepts and terms test success of the students differ according to their gender?” In order to solve these sub problems, the mean, standard deviation, minimum and maximum values of the scores the students have taken from the Concept and Term Screening Test of each school were calculated and analyzed. Besides, the datas obtained from the study were investigated and interpreted using descriptive analysis, one-way analysis of variance (ANOVA), unpaired t test, Scheffe multiple

comparison test. In the presentation of the data, tables were prepared and opinions were given together with the frequencies.

KeyWords: Education, History Education, Concept, Teaching of Terms and Concepts

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Tarihsel Kavram Ve Terimlerini Kavrayabiliyor Muyuz?
Tezin Yazarı	Şükran Çakar
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Serdar Ösen
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	11.05.2018
Tezin Alanı	Sosyal Bilimler / Tarih
Tezin Yeri	Karabük Üniversitesi
Tezin Sayfa Sayısı	118
Anahtar Kelimeler	Eğitim, Tarih Eğitimi, Kavram, Kavram ve Terim Öğretimi

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Are We Able To Acquire Concepts and Terms of History?
Author of the Thesis	Şükran Çakar
Advisor of the Thesis	Doç. Dr. Serdar Ösen
Status of the Thesis	Graduate
Date of the Thesis	11.06.2018
Field of the Thesis	Social Sciences / History
Place of the Thesis	Karabuk University
Total Page Number	118
Keywords	Education, History Education, Concept, Teaching of Terms and Concepts

KISALTMA VE SEMBOLLER

akt	:Aktaran
AL	:Anadolu Lisesi
F	:Varyans değeri
Fatih Projesi	:Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi
KR-20	:Testin gvenirliği
K T.T. T	: Kavram ve Terim Tarama Testi
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
N/n	:Denek sayısı
P	:Madde güçlüğü
Rjx	:Madde güvenirliği
Rx	:Madde ayırt edicilik gücü
Sjx	:Madde varyansı
SPSS	:Statistical Package for Social Sciences
Ss	:Standart sapma
TDK	:Türk Dil Kurumu
T.T.K.B.	:Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
Vb	:Ve benzeri
\bar{X}	:Aritmetik ortalama
%	:Yüzde

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemleri, önemi, sayılıları, sınırlılıkları ve temel kavramların açıklamaları bulunmaktadır.

PROBLEM DURUMU

Eğitim hayatımız boyunca farklı bilim dallarına ait birçok kavram ve terim öğreniriz. Öğretmenlerden bu kavram ve terimleri öğrencilere öğretmeleri beklenir. Fakat bu kavram ve terimlerin öğretilmesi sırasında yaşanan çok sayıda aksaklık ve eksiklik sebebiyle çoğu defa öğrenciler bu kavramları eksik ya da hatalı öğrenmektedirler. Ülkemizdeki eğitim sistemi içinde tarih eğitimi sırasında ders öğretmenleri ve ders kitapları eskiden yaşanmış olayları kronolojik bir sıralamayla, savaş ve antlaşmalar tarihi ve yer - şahıs isimlerinin öğretilmesi şeklinde ezbere dayalı bir eğitim anlayışı içinde işlemekten vazgeçmedikçe tarih derslerinin amacına uygun gerçekleşmesi de maalesef mümkün olmayacaktır.

Tarihin en basit tanımı, geçmişin bilimidir. Yaşadığımız çağda bile tarihi geçmişte yaşanmış olaylardan oluşan bir anlatı olarak algılayan, zekâ ve güç harcanarak sonuca varılacak birçok pozitif bilim dururken tarihle ilgili çalışmalar yapmak için bu kadar uğraşılmasına anlam veremeyenler bulunmaktadır. Oysa tarih, öteki bilim alanları gibi tek konudan ibaret olmayan bir bilim dalıdır. Bunun yanında, insanları doğru sonuçlara ulaşmaları için yönlendiren bir düşünce biçimidir. Geçmişte yaşananlardan haberi olmayan, yani kendisini tanımaktan uzak olan bir toplum akıntıya kapılmış, hafızasını yitirmiş gibidir (Kütükoğlu, 1991, s.4).

MEB'in Lise 1 Tarih (2005, s.2) ders kitabında, "Tarih Bilimine Giriş" ünitesinde tarih şu şekilde tanımlanmıştır: Tarih, geçmişte yaşamış olan insan ve insan topluluklarının sosyal iktisadi, kültürel ve dini faaliyetlerini, birbirleriyle ilişkilerini, neden ve sonuçlarını yer ve zaman gösterip bilimsel metotlara dayalı olarak inceleyen bilimdir.

Tarih bilincine ulaşamayarak geçmişte yaşananlardan ders almayan devletler, İspanya'da yapılan boğa güreşlerinde can veren boğalarla aynı sonu paylaşmaya mahkûmdur. Arenaya matadorun karşısına çıkan ve matadorun bin türlü hilesiyle yenilmeye mahkûm edilen, öfke ve gücün sembolü boğalar, eğer daha önce

yaşananlardan ders alsalardı; asırlardır aynen tekrarlanan oyuna kurban olmaz ve bir gün, bir şekilde matadoru alt etmenin bir yöntemini bulabilirlerdi (Metin, 2015, s.3). Bunun bize verdiği mesaj geçmişinden ders almayanların geleceğinin olmayacağıdır. Tarih dersleri milli birlik ve beraberlik duygusuyla birbirine bağlı, vatan ve millet sevdalısı nesiller yetiştirilmesi ve kişilerin yaşadıkları toplumu tanınması bakımından son derece önemlidir.

Tarih çalışmaları, rasyonel ve açık bir biçimde, zaman içinde insanlığın ilerlemesine katkıda bulunan geçmiş gerçekleri ve toplumdaki değişiklikleri açıklar. (Gallo, 1999). Esas olarak tarih, insan türlerini, toplumları ve değişimlerini inceler (Florescano, 2000).

Tarih ve sosyal bilgiler dersleri öğrencilerin sosyalleşme sürecinde, onların belirli değer ve inanç içinde yer almalarında dikkate değer bir yere sahiptir. Bunun için bu dersler, ülkelerin çoğunda milli eğitim planlarında çok kıymetli bir yer tutmaktadır (Aytekin ve diğerleri, 2009, s.12). Tarih derslerinin hayati bir önemi olduğundan, gençlerin eğitimi boyunca yeni ve farklı tekniklerle eğitim yapılması bir zorunluluktur. Bu nedenle, öğretim yöntemlerini geliştirmek için alternatif çözümler üretilmelidir.

İyi bir tarih eğitimi öğrencilerimize tarih derslerini sevdirebilmek ilgi ve merak uyandırabilmek için elzemdir. Tarih derslerinin içeriğinde çok sayıda kavram ve terim yer almaktadır. Tam ve etkili bir öğrenme sağlanabilmesi için bilgilerin can damarı olan kavram ve terimlerin öğrenilmesi ve öğretilmesi ilk adımdır. Kavramların bir düzen içinde aktarılması anlamlı ve kalıcı bir öğrenme için zorunluluktur. Bu kavram ve terimlerin öğrenilmeden geçilmesinin tarih eğitimine bir katkısı olmayacaktır. Ezberletilmiş ancak öğrenilmeden ve anlaşılmadan geçilmiş kavram ve terimlerle dolu bir tarih eğitiminin tarih dersinin öğretilme amaç ve gereçlerine uygun olmadığı aşikârdır.

PROBLEM CÜMLESİ

Bu araştırmanın problemini; “Ortaöğretim 10. sınıf Tarih II dersi öğretim programında tavsiye edilen tarihsel kavram ve terimlerin kazandırılma düzeyi nedir?” sorusu oluşturmaktadır.

ALT PROBLEMLER

1. Ortaöğretim 10. sınıf Tarih II dersi programı ve ders kitabında I. dönem müfredat programında yer alan kavram ve terimlerin kazandırılma düzeyleri nedir?
2. Ortaöğretim 10. sınıf Tarih II dersi ilk üç ünite de geçen kavram ve terimlerin kazandırılmasında ünitelere göre bir fark var mıdır?
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin devam ettikleri lisenin türüne göre kavram ve terimleri öğrenme düzeylerinde fark var mıdır?
4. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre kavram ve terimleri öğrenme düzeylerinde fark var mıdır?
5. Araştırmaya katılan Fen Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testi sonuçları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
6. Araştırmaya katılan Anadolu Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testi sonuçları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
7. Araştırmaya katılan Meslek Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testi sonuçları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
8. Araştırmaya katılan Anadolu Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testi sonuçları öğrenim gördükleri okula göre farklılaşmakta mıdır?
9. Araştırmaya katılan Meslek Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testi sonuçları öğrenim gördükleri okula göre farklılaşmakta mıdır?
10. Araştırmaya katılan İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testi sonuçları öğrenim gördükleri okula göre farklılaşmakta mıdır?
11. Araştırmaya katılan öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testi sonuçları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

ARAŞTIRMANIN AMACI

İlerleyen teknolojiye karşın, bugün hâlâ ders kitapları eğitim ve öğretimin en temel kaynağı sayılmaktadır. Kapsamlı bir ders kitabı, dersin daha iyi ve etkili öğretimi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bununla birlikte, tarih ders kitaplarının; tek boyutlu anlatımı, çelişkili ifadeleri ve çok sayıda kavram ve terimin yer alması öğrencilerin tarih dersiyile ilgili olumsuz bir tavır geliştirmesine yol açmaktadır. Bu nedenle, tarih ders kitaplarının niteliği üzerine araştırmalar yapılmasına önemle ihtiyaç vardır. Bu bağlamda çalışmada,

1. 10. sınıf tarih dersinde verilen kavram ve terimlerin kazandırılma düzeyini belirleyebilmek,
2. Kavram ve terimlerin öğrenilmesinde karşılaşılan güçlüklerle çözüm yolları geliştirilebilmek,
3. Tarihle ilgili kavram ve terimlerin öğrencilere kazandırılma düzeyi hakkında ulaşılan bulgulardan hareketle özelde tarihsel kavram ve terimlerin öğretimi, geneldeyse dersin öğretimine dair öneriler geliştirmek amaçlanmaktadır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırmada elde edilen sonuçların Türkiye'deki tarih öğretimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu tezin ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen Tarih II dersinin amaçlarına ve öğretim programına katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Bu araştırma, bahsedilen dersteki başarı düzeyine dair durumu ortaya koyması, sonraki dönemlerde bu konuda yapılacak çalışma ve değerlendirmelere veri sağlayacak olması bakımından önem taşımaktadır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışma Sami TÜYSÜZ tarafından yazılan, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 30 Kasım 2015 tarih ve 92 sayılı kararıyla 2016-2017 öğretim yılından itibaren beş yıl süre ile ders kitabı kabul edilen Tuna Matbaacılık

San. ve Ticaret A.Ş. tarafından yayımlanan 10. sınıf tarih ders kitabında geçen ve I. Dönem programında yer alan kavram ve terimlerle sınırlandırılmıştır. Öğrencilerin tarih dersinde geçen kavramları ve terimleri öğrenmede bazı zorluklar yaşadığı ve öğrenilen kavramların ve terimlerin kısa sürede unutulduğu sonucundan yola çıkarak bir çalışma yapılması kararlaştırılmıştır.

Çalışmada kullanılan veri toplama aracından elde edilen veriler analiz edilerek ilgili alanyazın ışığında değerlendirilmiştir. Araştırmada Karabük ili merkezinde yer alan Karabük Fen Lisesi, Karabük Alparslan Gazi Anadolu Lisesi, Karabük 75.Yıl Anadolu Lisesi, Karabük Demir Çelik Anadolu Lisesi, Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi, Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi, Karabük Cumhuriyet Anadolu Lisesi, Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesi, Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Karabük Kıymet ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi, Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Final Okulları Temel Lisesi öğrencilerinden 10. sınıfta öğrenim gören ikişer sınıf rastgele seçilerek öğrencilere başarı testleri uygulanmış, sonuçlar SPSS veri analiz programında incelenerek ilgili alanyazın ışığında değerlendirilmiştir. Her bir okulun Kavram ve Terim Tarama Testinden almış oldukları puanlara ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerlerin hesaplanmasıyla incelenmiştir. Ayrıca çalışmada elde edilen veriler betimsel analizler, tek yönlü varyans testi (ANOVA), bağımsız örneklem t testi, Scheffe çoklu karşılaştırma testi teknikleri kullanılarak incelenmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin sunumunda tablolar hazırlanarak görüşler, frekansları ile birlikte verilmiştir.

Bu araştırma;

1. Karabük ili merkezinde yer alan ortaöğretim kurumları ile sınırlıdır.
2. Araştırma 10. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
3. Araştırma öğrenciler için kullanılan Kavram ve Terim Tarama Testi ile sınırlıdır.
4. Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
5. Araştırma tarih ders kitabında öğretim programında yer alan ilk 3 ünitenin kavram ve terimleriyle sınırlıdır.
6. Araştırmaya 378 kız, 367 erkek olmak üzere toplam 745 öğrenci katılmıştır.

7. Bu araştırmada kullanılan Kavram ve Terim Tarama Testinin okullardaki uygulanması 2016-2017 eğitim – oğretim yılında Mart ve Nisan ayları içinde gerçekleştirilmiştir. Tarama Testi uygulaması için Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından verilen resmi yazıyla Karabük İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvuruda bulunarak talep edilen araştırma yapma izni alınmıştır (EK-1). İzin alındıktan sonra daha önceden tespit edilen okulların idarecileriyle görüşmek suretiyle belirlenen gün ve saatlerde adı geçen okulların oğrencileri üzerinde veri toplama uygulaması yapılmıştır. Kavram ve Terim Tarama Testinin okullardaki uygulaması 1 ders saati devam etmiştir (EK-2).

Çalışmaya TED Karabük Koleji Vakfi Özel Anadolu Lisesi okul yönetim politikalarına aykırı olduğu gerekçesiyle katkıda bulunmak istememiş, diğer liseler ise araştırma uygulamasına katılmışlardır. Araştırma sırasında Karabük 75.Yıl Anadolu Lisesi, Karabük Kıymet ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi ve Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde uygulamalar araştırmacı tarafından yapılamamıştır. Kavram ve Terim Tarama Testi okul idareleri tarafından uygulanmıştır.

8. Veri toplama aracı olarak kullanılan soruların hazırlanması sırasında ders kitabında geçen ifadeler hiçbir değişiklik yapılmadan kullanılmıştır.

SAYILTILAR

- 1 -Araştırmaya katılan oğrenci sayısı çalışma için yeterlidir.
- 2 -Araştırma için seçilen örneklemin, evreni temsil edeceği düşünölmektedir.
- 3-Araştırmaya katılan oğrencilerin, doğru ve samimi cevaplar vereceği düşünölmektedir. Ayrıca Kavram ve Terim Tarama Testine katılacak oğrencilerle birebir irtibata geçilerek samimi cevaplar vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır.
- 4- Ankete sadece gönöllü olanlar katılmış olup zorlama yapılmamıştır.

TANIMLAR

Tarih: “Bireylerin ve onların oluşturduğu toplumların her türlü eylemlerini yer ve zaman göstererek, neden-sonuç ilişkisi kurarak, objektif bir biçimde ve kanıtlara dayalı olarak inceleyen sosyal bir bilimdir” (Candan, 2010, s. 5).

Kavram: Ana hatlarıyla kavram, insanın zihin yapısında anlam kazanan, diğer olgu ve nesnelere değişme gösterebilen ortak niteliklerini simgeleyen ve tek kelimeyle ifade edilen bir bilgi formudur. İnsanlar birbirlerinden benzer ve farklı yanları ile ayrılmaktadır. Örnek vermek gerekirse, kökleri, dalları, yaprakları, boyutları, üreme şekilleri ve meyveleri bakımından değişiklikler gösterebilen ağaçların bu özellikleri aynı zamanda ortak yanlarıdır. Zihnimize de bu algılarla şekillendirdiğimiz imge ağaç olarak adlandırılmaktadır (Ülgen, 2004, s.107).

Tarih Eğitimi: Tarihi süreç içinde insanlığa hizmetleri olmuş milletler, dünyada hüküm sürmüş büyük uygarlıklar ve devlet adamlarıyla ilgili geniş bir tarihsel kültür kazandırmak, dünya medeniyetine katkıda bulunan kültür ve uygarlıkları tanımak suretiyle bugünü yorumlayabilmek, öğrencilerin yurttaşlık bilinci kazanmalarını, kültürel mirasta kendi kültürlerinin yerini ve değerini öğretip kavratmaktır. (MEB, 2008. s.4).

Kavram Öğretimi: Öğretim basamaklarının en önemli ve ilk basamaklarından biridir. Öğrencinin bilgiyi hangi yöntemle öğrendiği, bunu zihninde nasıl konumlandığı, bilginin yapılanma sürecinin doğrularını ve yanlışlarını bünyesinde barındırmakta olan kavram öğretimi; anlamlı öğrenmeyle tamamlanacak sürecin ilk adımı olarak nitelendirilebilmektedir. Kavram, benzerlikleri ve farklılıkları olan olay ve nesnelere ortak niteliklerinin bir sözcük veya adla ortaya konulması biçiminde ifade edilmektedir (Candan ve Koçer, 2013, s.356).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Tarih Eğitimi

Bu bölümde tarih eğitiminin önemi ve amaçları hakkında açıklamalar yer almaktadır.

1.1.1. Tarih Eğitiminin Önemi

Tarih, milleti oluşturan bireylerin beraberlik ve birliğini sağlamlaştıran en önemli faktördür. Yaşananlar, doğru ve yanlışlarla dolu; geleceği yönlendiren en değerli rehberdir. Tarih, Türk insanını küresel yapıda diğer milletlerden ayıran en büyük miras olma özelliği taşımaktadır ve Mustafa Kemal'in çağdaş Türkiye düşüncesinin ortaya çıkışında kaynak olarak yol gösteren önemli değer ve deneyimlerden oluşan bütündür (Metin, 2004, s. XIII).

Turan'a (1995, s.1) göre; insanlığın hafızası ve deneyimlerinden oluşan tarih, bilinçlerde varlığını sürdürdükçe, milletin şahsiyetini oluşturmaya, ideal ve kültürünü güçlendirmeye hizmet edecektir. Tarihinin farkında olmayan ve tarih şuurundan uzak olan milletler, algısını ve hafızasını yitirmiş şaşkın insanlara benzemektedir. Tarih, milletin geçmişteki varlığı, onun mirasının bugüne kalan hatırasıdır.

Millet bilincini oluşturmada tarih bilinci çok önemlidir. Tarih mirasına sahip olmayan veya bu mirasa sahip çıkamayan milletlerin kültürel değerlerini çok kısa sürede kaybedeceği muhakkaktır. Tarih derslerinin tek amacı geçmişin aktarılması değildir. Amaç insanlığın bugüne kadar geçirdiği dönemlerin günümüze etkilerini ve içinde yaşanan toplumun değerlerini, kültürünü, dilini vb. kavratmaktır.

Tarih dersinin en önemli hedefi, öğrenciyi içinde bulunduğu toplumsal yaşamla ilgili aydınlatmak, başka bir söyleyişle o çocuğun toplumsal ve milli yaşama uyumunu sağlamaktır (Bozoğlu, 2008, s.16-17). Milli bir kimliğin oluşturulması tarih derslerinin öncelikli amacıdır.

Değişimin bilimi olan tarih, geçmişten bugüne değin yaşanmış olayları kıyaslayarak bunların arasındaki benzerlik ve farklılıkları tespit edip incelemektedir.

Buradan hareketle tarih bilimi, insanlar ile olaylar arasındaki ilişki ve ilgileri, insanların kimi olaylara verdiği tepkileri, takındığı tutumlarla; bunlardaki farklılaşma ve değişimi; kişisel, toplumsal ve küresel değişmeyi, bu değişim sürecindeki devamlılığı, değişimlerde yaşanmakta olan neden-sonuç ilişkisini mesele edinin incelemektedir (Dilek, 2002, s.18). İnsanoğlunun var olduğu günden bu güne değin geçirdiği aşamaları ve medeniyetin geldiği noktayı anlamak ve yorumlayabilmek tarih eğitimi ile sağlanmaktadır

Tarih, bireylerde ahlaki bilinci harekete geçirip onlarda manevi değerlerin gelişmesini sağlamaktadır. Aile olgusundan başlayarak millet kavramına doğru genişleyen bir sevgi ile bağlılık oluşmasına olanak hazırlamaktadır. Bunun sonunda tarih, bir bireyin mensubu bulunduğu milletin, üzerinde yaşamakta olduğu vatan coğrafyasının geçmişini öğrenmek ve araştırmakla ilgili arzu ve isteğini ortaya çıkarmaktadır (Kütükoğlu,1991, s.5). Böylelikle içinde bulunduğu topluma bağlı, vatanına ve milletine sahip çıkan bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bireylerin geçmişlerini öğrenmeleri, gelecekle ilgili kararlara varmalarıyla ilgili onlara rehberlik eden tarih, geçmişte yaşananların bilinmesinde ve insanlığın tecrübeleriyle yüzleşmesini sağlamada en dikkate değer kaynaktır. Tarihe gereken önem ve tarih öğretimine hak ettiği değer verilmezse toplumlar da ortaya konulan her türlü tarihi bilgilere inanmak mecburiyetinde kalır (Mızrak, 2010, s.13). Gerçeğe sadık kalınarak gençliğe aktarımlar yapılmalıdır.

Türkiye'deki okullarda tarih öğretim müfredatının amaçlarından en önemlisi bir yönüyle ahlaki, hukuksal ve vatandaşlıkla ilgili eğitime hizmet etmektir (Kaya, 2005, s.30). Ülkemizde tarih öğretim programları yurttaşlık bilincini geliştirme, milli ve manevi değerlere bağlı bireyler yetiştirme amacı doğrultusunda yapılmaktadır.

Tarih öğretimi ile ilgili olarak araştırmacılar ve eğitimciler zaman zaman çeşitli yöntemler önermektedirler. Simülasyon, neden sonuç analizi gibi (Boleo, 1998), eleştirel odaklı araştırma, yorumlama, açıklama ve yeniden yapılandırma (De la Torre, 1996), kitap görüntülerinin deşifre edilmesi, çoğaltılması ve yorumlanması (Deceano, 1997), konulara, olgulara, mevcut ve geçmiş ilişkilere ve sosyal olgulara odaklanan problemlerin değerlendirilmesi (Gallo, 1999), sabit bilişsel dengesizliğin provokasyonu (Garduño, 2001); zaman çizelgeleri, anlatı metinleri, biyografiler, romanlar, popüler şarkılar, gazeteler ve müze rehberli turların kullanımı (Lerner, 1998 ve Sánchez, 2000), bunlardan bazılarıdır.

Safran (1997) “Tarih Öğretimi Ve Çağdaş Müfredat Teorileri” adlı makalesinde “Tarih eğitimi almak farklı bireysel tecrübelerle ilgili kimi düşünme yollarına ulaşmış olmaktır. Tarih dersi yararlı ve gerekli bir derstir. Okullarımızda büyük bir ciddiyetle bu eğitimin verilmesi sürdürülmelidir. Tarih müfredat programlarını çağdaş tarihle eğitimin ilişkisine dikkat edilerek düzenlemek gereklidir” demiştir.

Tarihi öğrenme, bireyin insanlık tarihinde köklerini aramasına ve geçmişle gelecek arasında bir süreklilik içinde kendini göstermesine, dünya görüşü ve uluslararası anlayış geliştirmesine katkı sağlar (Özşahin, 2008, s.10). Tarih dersleri geçmişte yaşananlardan yola çıkarak bugünü anlamaya çalışmaktır ve birçok farklı alanda (sosyal, siyasal, kültürel vb.) farklı bakış açıları kazandırır.

Kavram ve terim öğretiminde çocuğun yaşına ve psikolojik yapısına uygunluk göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuğun kronolojik sistematığı kavraması kademe kademe oluşmaktadır ve onların zihninde mekân kavramı önce, zaman kavramı da daha sonra oluşmaktadır. Çocuğun zihinsel yapısında tarih kavramıyla ilgili gelişim basamakları bulunduğu için tarihle ilgili konular çocuğa aktarılırken bu basamaklara dikkat edilmelidir.

Peel (1967), küçük çocukların tarihin doğasını veya içindeki zaman kavramının önemini anlayamadıkları sonucuna varmıştır. Küçük çocuklar I. William'ın Kral olduğunu anlayabilirler, fakat bu saltanatın ya da içine oturduğu tarihi zamanın etkilerini de kavrayabilecekleri anlamına gelmez (Bourdillion, s.114). Robenson yaşı denilen ikinci basamak ise 8 ile 12 yaş arasında bulunan çocukları kapsamaktadır. Çocuğun gerçeklere ilgisini arttığı dönem olan 9-10 yaş aralığıdır; ne var ki gerçekliğe olan bu ilgi bir sıçrama biçiminde birdenbire olmaz. Çocuklara 11 ile 12 yaşından sonra tarihle ilgili bilgiler kronoloji takip edilerek değil ama hikâye ederek verilebilir. 12 yaş ile 19 yaş aralığı olan üçüncü basamak tarih anlama yaşlarıdır. Bu dönem içinde bulunan çocuklar, olayları incelemekten ve gerçekleri araştırmaktan çok hoşlanırlar (Arslan, Okumuş ve Koçoğlu, 2015, s.691). Piaget'in çalışmasında (1956), zaman kavramı sadece hız, hareket ve mekan kavramları ile ilgili olarak anlaşılabilirliğini ve bu ilişkinin anlaşılmasının yavaş yavaş geliştiğinden beri, küçük çocukların zamanın eşit aralıklarla ölçülebildiğini anlayamadıklarını ileri sürmüştür (Bourdillion, s.114).

1.1.2. Tarih Dersinin Amaçları

Tarih dersinin genel amaçları:

“1. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesindeki yerini kavratarak öğrencilerin laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmasını sağlamak,

2. Geçmiş, bugün ve gelecek algısında tarih bilinci kazandırmak,

3. Türk tarihini ve Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri kavratarak öğrencilerin kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesinde sorumluluk almalarını sağlamak,

4. Geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak millî birlik ve beraberliğin önemini kavratmak,

5. Tarih boyunca kurulmuş uygarlıklar ve yaşayan milletler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak,

6. Öğrencilerin farklı dönem, mekân ve kişilere ait toplumlar arası siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz ederek bu etkileşimin günümüze yansımaları hakkında çıkarımlarda bulunmalarını sağlamak,

7. Öğrencilere, tarihsel anlatıları yazılı ve sözlü ifade ederken Türk dilini doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırmaktır” (MEB, 2013).

Milli değerler etrafında toplanan bireylerin ortak bir amaç ve hedef doğrultusunda bir araya gelmeleri daha kolay olacaktır. Tarih eğitiminin en önemli amaçlarından biri bireylerin vatanını milletini seven iyi bir vatandaş olarak yetiştirilmesidir. Tarih eğitimi ile hedeflenen; öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandırmak ve olayları farklı açılardan yorumlanabilmesini sağlamaktır.

1.2. Kavram Ve Kavram Öğretimi

Bu bölümde kavram, kavram öğretimi ve çeşitli kavram öğretim teknikleri hakkında açıklamalar yer almaktadır.

1.2.1. Kavramın Tanımı

TDK Güncel Türkçe Sözlük'e (2017) göre:

Kavram: bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı, mefhum, fehva, konsept.

Terim: bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime, ıstılah, olarak tanımlanmıştır.

Temelde kavramlar, zihinsel yapıda oluşum biçimlerine göre “somut” kavram ve “soyut” kavram olarak ikiye ayrılmaktadır. Somut kavram, duyu organlarıyla algılanabilenler, soyut kavram ise duyu organlarıyla algılanamayan kavramlardır.

Kavram, insanın zihninde mevcut düşünceler, sözcükler ise kavramların isimleridir. Bir kavramın kelimelerle anlatıldığı önerme ise kavramın tanımıdır (Kılınç, 2007, s.27). Kişilerin deneyimlerinden elde ettikleri ve birbirleriyle iletişim kurmak için kullandıkları nesnelere özelliklerini de kapsayan sözcükler kavram olarak tanımlanmaktadır. Kavramlar sayesinde yanlış anlaşılmalara zemin oluşturulmadan birbirimizle iletişim kurmamız kolaylaşmaktadır.

Belli bir kavramı tanımlayamasak bile o kavrama ait olan anlamlardan faydalanarak yaşantımızı sürdürürüz. Bununla birlikte görerek, dokunarak, işiterek, tadarak, koklayarak edindiğimiz sayısız anlamı söze dökemediğimiz ve bunları ifade edecek terimleri bulamadığımız veya yanlış anlamlar oluşturduğumuz da sık rastlanan durumlardır. Edinmiş olduğumuz pek çok anlamın, tam- eksik, doğru- yanlış, nesnel- öznel olup olmadığı üzerinde durmayız (Karataş Coşkun, 2011, s.23).

Kişinin kendisini ve dünyayı anlamasında, anlamlı bir öğrenme sürecini gerçekleştirmesinde ve bilgileri bir sistematiğe göre yapılandırmasında kavramları öğrenmelerini sağlamanın inkâr edilemez düzeyde büyük bir önemi vardır (Yılmaz ve Çeltikçi, 2013, s.897).

Hayata anlamlar katabilmek ve hayatı kavrayabilmek için genelleme ve kavramlarımızın doğru bilgileri belirtmesi gerekmektedir. İnsanoğlu sadece bilimde ve teknolojiye sürekli olarak devam eden gelişmeleri ve değişimleri anlayabilmek ve katkı sağlayabilmek için değil, hayatına anlam katabilmek ve onu kolaylaştırabilmek için kavramlara gereksinim duymaktadır (Yükselir, 2006, s.4).

Kavramlar, bireyin uzun süreli belleğinde yer alan asıl bilişsel yapının meydana gelmesine ve yeni kazanılan bilgilerin anlamsal bir bütünlük içinde belleklerde kodlanarak saklamalarına yardımcı olur. Öğretmenler tam da bu nedenden

ötürü kavramların öğretimi konusunu önemli görmeli ve öğrencilerine kavramları anlam yüklü bir şekilde öğrenmeleri noktasında yol gösterici ve yardımcı olmalıdırlar (Candan ve Koçer, 2013, s.357).

Bazı kavramlar, birbiri ile ilgisi bulunan birçok kavramı da kapsamaktadır. Örnek vermek gerekirse ev, fabrika, dükkân, otel gibi kavramlar bina kavramının kapsamı içindedir. Araba kavramı ise el arabası, at arabası, otomobil gibi kavramları da içermektedir. Bu kavram ne nesnelere, kişisel deneyimlere bağlı olarak her bir birey tarafından farklı biçimlerde algılanabilmektedir (Yılmaz ve Çolak, 2011, s.188).

Ülgen (2004), kavramın özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamaktadır:

1. Kavramın ismi söylendiği zaman akla gelen ilk niteliği veya örneği olan kavramın orijinali, kavramın önemli özelliklerinden oluşmaktadır.
2. Kavramın kimi nitelikleri, başka kavramların da ögesi olabilmektedir; bir özelliğin birkaç kavramın ortak özelliği olabildiği görülmektedir.
3. Her kavram bir kelimeyle belirtildiği için doğal olarak kavramların dil ile derin ilgisi vardır. Bir kültürel yapının dil zenginliği ile o dilde geliştirilmiş olan kavramsal çeşitlilik arasında bir paralellik bulunmaktadır (2004, s.108-117)

Sosyal bilgilerin bir dalı olan tarih derslerinin öğretim sürecinde kavram öğretiminin merkeze alınmasının; öğrencinin akademik başarıya ulaşmasını olumlu etkilemesi, karmaşık problemlerin anlaşılmasına yardım etmesi, öğrenmenin hatırlama unsurunu basite indirgemesi, iletişimde kolaylık sağlaması, gerçek algıyla yanlış algıyı fark edebilmesi, öğretimi bireyselleştirmesi, mantıklı düşünme ve sorun çözebilme becerilerinin gelişmesini sağlamak gibi faydaları bulunmaktadır (MEB, 2013, s.22).

Kavram öğretimi sürecinin tamamlanması için, bunun detaylı bir plan, etkili uygulamalar ve değerlendirmelerle yerine getirilmesi zorunludur (Ulusoy ve Erkuş, 2015, s.148). Kavram öğretimi planlı ve belli bir program çerçevesinde yürütüldüğünde verim alınabilmektedir. Bu yüzden muhakkak kavram öğretimi ile etkinliklere planlarda yer verilmelidir.

Somut veya soyut olabilen tarihi bilgilerin öğrencinin işine yaraması, onda davranış haline gelmiş bir bilgi olması, bahsedilen bilginin kavramsal bir nitelik kazanmasına bağlıdır (Candan, 1998, s.43). Kavram öğretimi sadece bilginin kalıcı olmasını sağlamaz, aynı zamanda öğrencinin dil haznesini geliştirir. Olaylara farklı bakış açılarıyla bakabilme ve yorumlayabilme yeteneğini artırır.

1.2.2. Kavram Öğretimi

Kavramların öğrenilme süreci, kişinin hayata gözünü açmasıyla başlamaktadır ve kişi, yaşı ilerledikçe daha da karmaşık kavramları öğrenebilmektedir. Çocuklar, genellikle kavramsal örnekleri tesadüfen deneyimleyerek öğrenirler. Kavram öğrenmenin planlı biçimi de okul sistemi içinde gerçekleştirilmektedir. Kavram öğrenme süreci, hangi öğrenme yöntemiyle öğrenilmiş olursa olsun, iki basamakta gerçekleşir: birinci basamak kavramı zihinde oluşturma, sonraki basamaksa kavram kazanma basamağıdır (Ülgen, 2014, s.119).

Kavram öğretiminde asıl unsuru meydana getiren, öğretim sürecinde verilmesi gerekli görülen kavramın nitelikleri şunlardır: 1. kavramın adı, 2. kavramın tanımı, 3. kavramın örnek olanları ve örnek olmayanları, 4. kavramın ayırt edici özellikleri ve ayırt edici olmayan özellikleridir (Yükselir, 2006, s.20).

Kavram öğretimi sayesinde öğrenciler 21. yüzyıldaki problemleri yaratıcı bir şekilde çözmeye yetenekleri için gerekli olan eleştirel düşünürler haline gelirler (Concept-Based Teaching and Learning, 2013, s.1)

Öğretim etkinliği planlanırken hedeflerin, muhtevanın, öğrenci özelliklerinin, öğrenme stratejilerinin, öğretim yöntem ve tekniklerinin, öğretim araç gereçlerinin, değerlendirmenin, vb. dikkate alınması bir gerekliliktir. Ancak ülkemizdeki eğitim-öğretim aşamalarına ve eğitim – öğretim uygulamalarıyla ilgili alanyazına bakıldığında, bir öğretim etkinliği planlanırken dikkate alınması zorunlu olan bu bileşenlerden biri olan içerikte hangi bilgilerin yer alacağı ve bu bilgilerin nasıl sıralanacağı konusunda açık yönergelerden söz edilmediği görülmektedir (Karataş Coşkun, 2011, s.78). Bu soruna bir çözüm geliştirebilmek için çeşitli etkinlikler planlanmalı, gerek seminer gerekse kurslarla öğretmenler bu konuda bilinçlendirilmelidir.

Öğrencilerin, öğrenmelerini kolaylaştırmanın önemli bir yolu kavram geliştirmedir. Bu, yıllardır sosyal bilgiler öğretiminin temel bir parçası olarak görülmesine rağmen, tarih öğretiminde sıkça gözden kaçırıldığını görüyoruz. Her ne kadar öğrenciler soyut kavramlar (bağımsızlık, din, toplum vb.) anlamlarını biliyor olsalar da, bu kelimelerin atıfta bulunduğu fikirleri tam olarak anlayamayabilirler (Levstik, Barton, 2011, s.167).

Kişilerin hayatının her safhasında kavram gelişimi ve kavramlar arası ilişkilerin önemi son derece büyüktür. Kavram öğrenmenin oluşabilmesi için

öğrencilerin sahip olduğu kavramların şüpheye yer vermeyecek şekilde belirlenmesi, kavram yanlışlarının tespit edilmesi ve kavramların öğretilmesinde çeşitli strateji, yöntem, teknik ve araçların kullanılması gereklidir (Dündar, 2014, s.310).

Öğrencileri kavram temelli öğretim ile evrensel temalarla tanıştırmak ve onları aktif öğrenme ile karşılaştırmak şu avantajları içerir: öğrencilerin önceki deneyimlerine bağlantılar oluşturur, içeriğin daha derinlemesine anlaşılmasını kolaylaştırır, öğrencilerin öğrenmelerine eylemle yanıt vermeleri için bir sıçrama tahtası görevi görür (Getting the Big Idea, 2013, s.1.)

Öğrencilerin tarihsel konularda geçmekte olan kavramları sağlıklı olarak kavramalarını sağlamak, tarih eğitimindeki temel amaçlardan birisidir. Çocukların algıladıkları kavramlara yorum getirmeleri ve bunları günlük hayatta kullanmaları, daha önceki birikimlerine bağlı olduğundan bilgi zeminin sağlam yapılandırılması gerekmektedir (Bektaş ve Bilgili, 2004, s.122). Bilimsel her kavram kendi içinde bir sistemdir. Dolayısıyla tanımın eksik, yanlış veya yetersiz olması, öğrencilerin; kavramın örneklerini, örnek olmayanları, ayırt edici özellikleri, ayırt edici olmayan özellikleri arasındaki bağ ve ilişkileri doğru biçimde görebilmesini ve yine öğrencinin ilişkili kavramları doğru biçimde değerlendirebilmesini engelleyecektir (Karataş Coşkun, 2011, s.21-22).

Dünyamızda insanlar tarafından oluşturulan, nesnelere, olaylar, kavramlar ve ilkeler yine insanlar tarafından üretilen sözcüklerle açıklanırlar. Bu sebeple kavram öğrenme ve geliştirme konusunda dilin önemi göz ardı edilemez. Öğrenilmiş kavramların sayısı yükseldikçe, öğrenilmiş kavramlarda kapsam arttıkça bireyin dil dağarcığı gelişmekte ve dil daha da önem kazanmaktadır (Ülgen, 2004, s.171).

Kavram öğretimi okullar için düşünülebilecek hemen her şey için temel amaçtır. Kavramlar, öğrencilerin tarih dersini anlayabilmek için oluşturdukları zeminin yapı taşlarıdır. Kavram öğretimi ise, bilgileri sınıflayarak kategorize etme sürecinin temelidir (Candan, 1998, s.11). Okullardaki tarih dersleri çocukların kavramsal gelişimi için önemlidir. Kronoloji anlayışını ifade etmek için kullanılan tüm kavramlar: yaş, dönem, zaman, yüzyıl, on yıl, antik, modern vb. tarih derslerinde yer almaktadır (Hoodless, 2008, s.2).

Kavram öğretiminde öğretim yöntemleri önemlidir. Doğru öğretim metotları kullanmak kavram öğretimini ve akılda kalmasını kolaylaştıracak, öğrenciyi ezberleme yoluna saptırmaktan kurtaracaktır. Öğrencilere kavram öğretilmesi sırasında

kavramın ayırt edici özelliklerinin verilmesi kavram öğretimi daha anlaşılır hale getirecektir. Kavram öğretimi sırasında öğrencinin seviyesine uygun hareket edilmesi de bir gerekliliktir. Geleneksel olarak tanımladığımız yöntemde dersin başında kavramın tanımı yapılır, örneklerle açıklanır. Fakat bu öğrenciyi tam öğrenme gerçekleştirilmeden sadece ezberleme yoluna yönlendirmektedir. Bunun yerine öğrencinin keşfederek, anlayarak, buluş yoluyla kavram öğrenmesine yönlendirmek daha faydalı olacaktır. Tarih öğretimi sırasında bir üniteye geçen kavramların bilinmesi o ünitenin öğrenilmesi için gereklidir. Bundan dolayı kavram öğretimine dikkat ve önem verilmesi gereklidir.

Kaya'ya (2005) göre "Pedagojik kaygı açısından ele alınabilecek bir eksiklik de "kavram" öğretimidir. Düşünmenin ön koşulu olarak ele alınabilecek kavramlar, ders kitaplarında çok rahat kullanılmalarına karşın, bunların anlamı, tarihsel süreç içerisindeki yerinin açıklanması gibi endişelere düşülmemiştir. "Skolastik düşünce", "pozitif düşünce", "istiklal", "mutlakiyet", "meşrutiyet", "tanzimat", "federal cumhuriyet", "burjuvazi", "sosyalizm", "komünizm", "liberalizm" vb tarihsel kavramlara ilişkin açıklamalara ders kitaplarda yer verilmemektedir. Örneğin, "liberal" kavramı, parantez içerisinde "serbestlik" olarak ifade edilmiştir (2005, s. 108). Tek kelimelik basit açıklamalar kavramın tam anlaşılabilir olması için yeterli olmamaktadır. Özellikle küçük yaş gruplarında öğrencileri bu kavramları bir bütün olarak algılanmasını zorlaştırmaktadır. Kavramların arka arkaya farklı kelimelerle belirtilmesinin sakıncalarından Ulusoy (2014) da çalışmasında yer vermiştir. Ulusoy'a göre ders kitaplarında yer alan kavramların öğrencilerin karıştırmayacağı bir düzen içerisinde yazılması sağlanmalıdır. Örneğin bir kitapta; bir bölümde "ulus", bir bölümde "millet", devrim- inkılap, Osmanlı İmparatorluğu- Osmanlı Devleti, Kurtuluş Savaşı- Milli Mücadele, Birinci Dünya Savaşı- Cihan Harbi, gibi birbirlerinin yerine kullanılan kavramların sürekli değiştirilerek yazılması yanlıştır (Ulusoy, 2014, s.209). Ders kitaplarında kullanılan dil oldukça önemlidir. Dilin sadeliği, anlatımın düzgün oluşu, noktalama işaretlerinin yerinde kullanılması, etkili ve güzel bir ifade kullanılması öğretimin kalitesini arttıracaktır.

Öğrencinin kavramı en iyi anlatan örnek olan bir prototipten yola çıkarak genel bir sonuca varmasını sağlamak, kavram öğretimi sırasında uygulanabilecek yeni bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Bu yöntem sayesinde öğrenci, kavramın kapsamındaki örneklerden çoğunu inceleyip değerlendirerek onu tanımlamaya

yarayacak özellikleri bulma yöntemiyle bir genelleme yapmaktadır (Özşahin, 2008, s.101).

İnsanlar, düşüncelerin temel unsuru olarak belirtilen kavramlar aracılığıyla düşünmekte, düşündüklerini ötekilere aktarmakta, böylelikle sağlam bir iletişim ortamı oluşturmaktadır. Bundan dolayı sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerinin kavram öğretimi konusunda özenli olması ve öğrencilerinin anlamlı bir şekilde kavram öğrenmelerine yardım etmeleri gerekmektedir. Kavramların içerisine yerleştirilmiş olan bilgilerin, dağınık bilgilerden daha kalıcı olduğu bilinmektedir (Sever, Budak ve Yalçınkaya, 2009, s.23).

Kavramla ilgili örneklerin ve örnek dışındaki modellerin aktarılması gerektiğine tüm yöntemlerde rastlamak mümkündür. Aralarındaki en belirgin ayırım yöntemler arasında tümdengelim ve tümevarım prensiplerinin etkin olması sırasında görülmektedir. Ayrıca kavram öğretiminde; anlam çözümleme tabloları, kavramla ilgili haritalar, kavramsal ağlar, kavram bulmacaları ve kavram karikatürleri gibi öğretim ve teknik materyallerinin kullanılması eğitimin etkinliğini arttırmaktadır (Dündar, 2014, s.3).

1.2.3. Başlıca Kavram Öğretim Teknikleri

1.2.3.1. Kavram haritası

Kavram haritaları, bilginin zihinde somut ve görsel olarak düzenlenmesini sağlar. Kavram haritası yöntemi anlamlı öğrenmeyi sağlayan yönlerden biridir (Kaptan, 1998, s. 97).

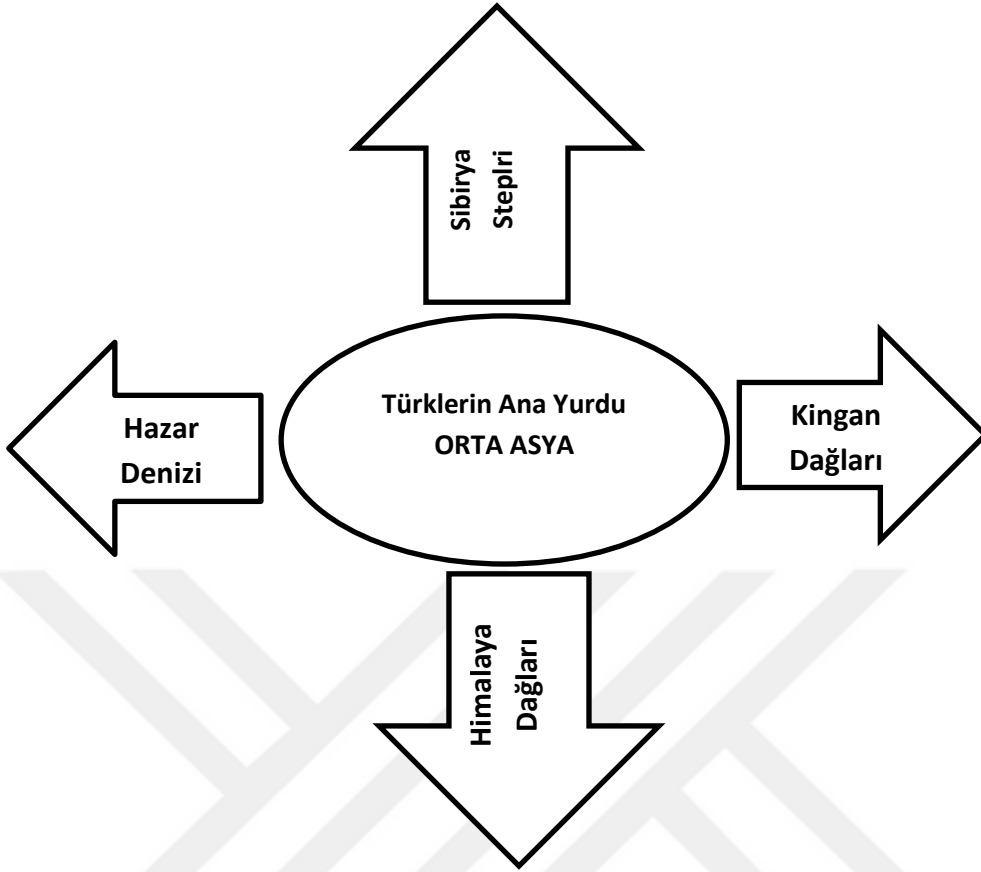
Novak ve Canas'a (2006) göre kavram haritaları, bilgiyi organize etmek ve temsil etmek için grafiksel araçlardır. Bunlar genellikle, daire veya kutu türünde kapalı olan kavramları ve iki kavramı birbirine bağlayan bir bağlantı çizgisi ile gösterilen kavramlar arasındaki ilişkileri içerir. Kavram haritalarının bir diğer özelliği, kavramların hiyerarşik bir biçimde, haritanın en üstündeki en genel kavramlarla ve daha altta hiyerarşik olarak düzenlenmiş daha spesifik, daha az genel kavramlarla temsil edilmesidir. Belirli bir bilgi alanı için hiyerarşik yapı aynı zamanda bu bilginin uygulandığı veya göz önünde bulundurulduğu içeriğe de bağlıdır (s.1).

Kavramlar aralarında oluşan etkileşime bağlı olarak bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu bütünlük, kavram haritası ismiyle incelenip değerlendirilmektedir.

Bir alanda aynı kavramla birbirinden farklı haritalar oluşturulabilir (Ülgen 2004, s.116). Kavram haritaları, kavramları gruplandırmamıza ve kavramları karşılaştırmamıza izin verir (Findlay and Lumsden,1988). Yapılan çalışmalar kavram haritası yönteminin kullanılmasının düşünme becerilerini geliştirdiğini göstermektedir (Tetzeli,1992). Kavram haritası, ortaokuldaki öğrenciler için tarihi öğrenmek için yararlı bir tekniktir. Kullanımı ile öğrenciler, öğretmenlerin normalde teşvik ettiği prosedürlerin uygulamasından daha fazla performans elde etmektedirler. Bu anlamda, ezberleme, öğrencilerin kendilerini kullanmalarına izin veren öğrenme stratejilerini kullanacakları için azami ölçüde azalacaklardır (Florescano, 2000).

Kavram haritaları, bilgiyi görsel olarak tanzim edip düzenleyen, kavramlar ve kavramlar arası ilişkileri gösteren grafiksel öğretim araçlarıdır. Kavram haritalarının uygulanması sırasında öğrenci bir mantık çerçevesi içinde her bir kavramın diğerleriyle olan ilişkisini de görür ve aralarındaki anlam bütünlüğünü anlar. Kavram haritalarının aynı ders saatinin farklı dilimlerinde kullanılabilir olması da avantajdır. Ders tekrarları yapıldıkça ya da sınavlara hazırlanma sürecinde kavram haritaları konunun hatırlanmasını sağlamada etkilidir.

Kavram haritalarını kullanmakla hedeflenen şey, öğrenmeyi kolay hâle getirmekten çok, aktif bir öğrenme sağlamaktır (Tokcan, 2015, s.50). Bu yöntemi kullanmanın sonuçlarından biri de öğrencilerin fikirler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları keşfetmelerini sağlamaktır (Marzano, Pickering and Pollock, 2001, s.39). Kavram haritası ile görsel sunum ön plana çıkarılarak ezber yerine anlamlı öğrenme gerçekleşir. Kavramlar çizgilerle birbirine bağlanarak, öğrencinin ilişkileri kavramasına yardımcı olur (Yapıcı, 2016 s.149). Kavram haritası yöntemi, kavramın ayrıntılarının öğrenilmesini kolaylaştırdığı gibi hatırlanma ve kullanma oranlarını da arttırmaktadır.

Görsel 1. Kavram Haritası Örneği “Türklerin Anayurdu”

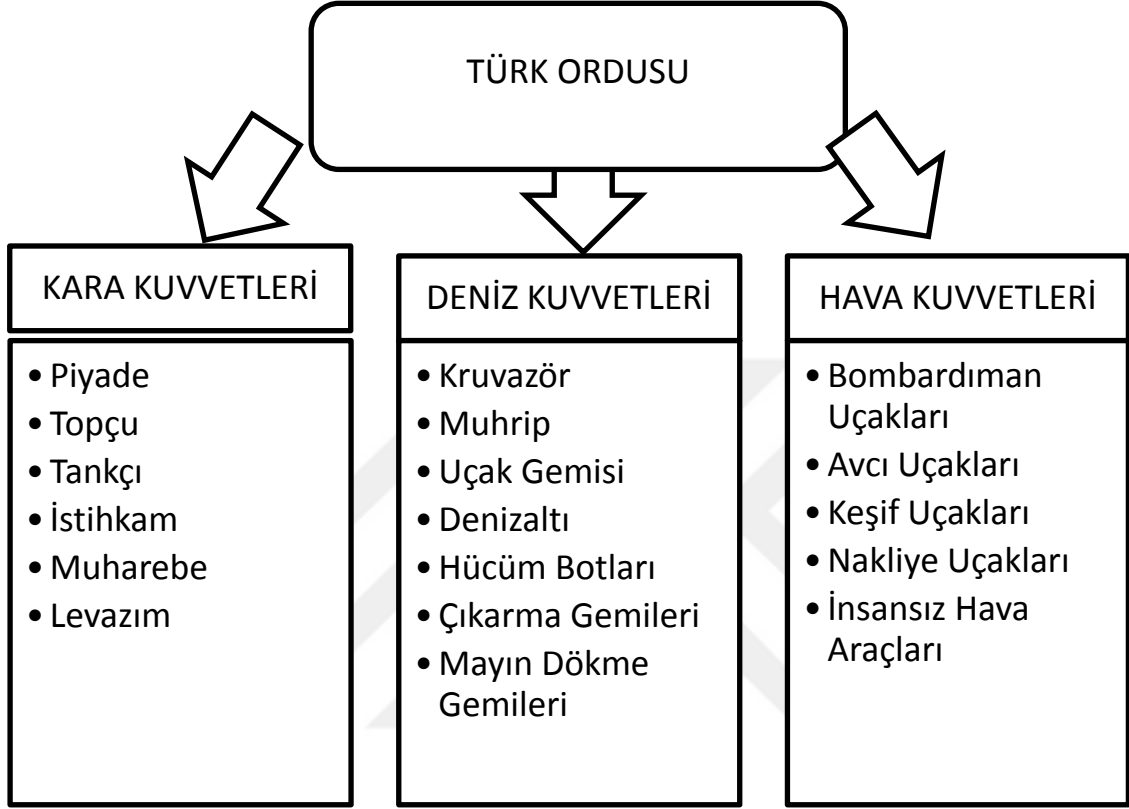
1.2.3.2. Kavram ağları

Öğrencilerin düşünce ve izlenimlerini ders kitabı, dergi ve ansiklopedi gibi yazılı öğretim araçlarında yer alan ilke ve kavramlarla bağdaşık bir şekilde ortaya koyan grafik araçlarına kavram ağları adı verilmektedir. Aynı zamanda “Semantik Ağ” da denilmekte olan bu araç sayesinde öğrencilerin;

1. Yazılı metinleri daha iyi anlaması
2. Kavramları gruplandırması
3. Daha önce edindikleri bilgileri işlevsel duruma getirmesi
4. Yeni kavramlar geliştirmesini sağlaması
5. Kavramların aralarındaki yeni ilişkileri saptaması (Tokcan, 2015, s.97).

Kavram ağlarının hazırlanmasında öğretmen yol göstericidir. Dersin ana düşüncesi ya da kavramını öğrencilerin görebileceği bir şekilde tahtaya yazarak işe başlar. Öğrencilerden o kavram ya da terimin zihinlerde oluşturduğu kelimeleri söylemeleri istenir. Bulunan bu sözcükler yine öğrenciler tarafından gruplara ayrılır ve

gruplara uygun başlıklar hazırlanır. Bu sayede çocuklar düşünmeye, düşündüklerini ifade etmeye ve sözcükler arasındaki ilişkiyi keşfederek kavramı anlamaya ve öğrenmeye başlar.

Görsel 2. Kavram Ağıyla Türk Ordusunun Bölümleri

1.2.3.3. Anlam Çözümleme Tabloları

Anlam çözümleme tabloları, bir bölümünde nitelikleri analiz edilecek kavram ya da terimler bulunan, diğer bölümünde ise kavram ya da terimin özellikleri sıralanan iki kısımdan oluşan tablolardır. Anlam çözümleme tabloları bir kavramın veya terimin öğretilmesi için kullanılabilir gibi, sınavlarda bir değerlendirme aracı olarak da kullanılabilir.

Anlam Çözümleme Tablolarının faydaları aşağıda sıralanmıştır:

1. Kavramların tanımlanmasına yarayan ve onu ayırt eden niteliklerinin öğrenilmesini sağlar.

2. Kavramlar, özellikleri ve konu başlıkları arasında ilişki kurulmasına yardımcı olur.

3. Öğrenilen kavramların anlamlarını daha önceden öğrenilmiş olan kavramlarla birleştirmeyi sağlar. Bu sürecin sonunda kavram gelişmiş olur.

4. Anlam Çözümleme Tabloları, bir kez yapıldıktan sonra kavramların pekişmesini sağlamak için de kullanılabilir (Tokcan, 2015, s.114). Araştırmalar, kavramların seçilmiş ve somut kavramların görsel veya dokunsal dışavurumlarını kullanarak soyut çizimlerle öğretildiği ve soyut kavramların tartışıldığı durumlarda en iyi öğrenildiğini göstermiştir (Bourdillion, s.112).

Anlam çözümleme tabloları, öğrenciyle birlikte hazırlandığında, öğrenciyi düşünmeye sevk etmekte, konuyla ilgili önceden sahip olduğu bilgilerle yeni karşılaştığı bilgileri karşılaştırabilmesine ve yorumlayabilmesine imkân vermektedir.

Tablo 1. İhtilal- İsyan- İslahat Anlam Çözümleme Tablosu

OLAY	İHTİLAL	İSYAN	ISLAHAT
Türk İnkılabı	X		
Kürşat Ayaklanması	X		
Nizam-ı Cedid			X
Bolşevik Ayaklanması	X		
Fransız İhtilali	X		
Vaka-i Hayriye			X
Arap Baharı		X	
Şeyh Said Ayaklanması		X	
Basmacı Ayaklanması		X	
31 Mart Vak'ası		X	

1.2.3.4. Kavram karikatürleri

Günlük hayatla ilişki kurulan bir konuyla ilgili düşünceler içeren karikatür şeklinde çizilmiş karakter ve tipleri kapsayan bir görsel araç türü de kavram karikatürleridir. Karakterlerden sadece birisinin bilimsel doğruları ifade ettiği kavram karikatürlerinde öteki karakter veya tipler tartışması yapılan konu hakkında farklı kavramsal yanılgıları kapsayan ifadeleri ileri sürmektedirler (Şaşmaz Ören ve Yılmaz, 2013, s.130).

Kavram karikatürlerinde, her bir karikatür karakterinin günlük yaşamdaki bir olaya dair farklı bakış açılarını savunduğu ilgi çekici ve şaşırtıcı olarak karikatür biçimindeki çizimlerdir (Keogh & Naylor, 1999) Kavram karikatürlerinin derslerde kullanılmasıyla öğrenciler, görüşlerini sınıf ortamlarda ifade etme olanağı bulmakta ve tartışılan görüşler doğrultusunda sahip oldukları bilgileri sorgulayarak kendi bilişsel yapılarında değerlendirmelere ve yeniden düzenlemelere gitmektedirler (Stephenson and Warwick, 2002)

Genellikle kavram karikatürleri bütün öğrencilerin görebileceği bir alana kavramla ilgili afiş şeklinde hazırlanarak asılır. Öğrencilerden karikatürde geçen karakterlerin hangisinin söylediği görüşlere katıldığını gerekçeleriyle birlikte açıklanması istenir. Bu yöntemin en önemli faydası kavram yanılgılarını kısa zamanda ortaya çıkarabilmesidir.

Kavram karikatürleriyle öğrenciler düşüncelerini söyleme ve arkadaşları tarafından ileri sürülen düşünceleri duyma olanağı bulmuş olurlar. Bütün bunların dışında kavram karikatürleri, katılımın yüksek olduğu sınıf içi tartışmalar oluşturabilmekte, öğrencileri karikatürlerde tartışılan düşüncelerinin doğru ya da yanlış olup olmadığı konusunda teşvik edebilmekte ve öğrencilerde daha önce oluşmuş olan kavram yanılgılarının izlerini silebilmektedir (Kabapınar, 2005, s.111-113).

SOĞUK SAVAŞ

Soğuk Savaş tabirini
İlk kez 1947'de
Bernard Baruch
kullanmıştır

İki kişi arasında yaşanan
çekişmeli döneme soğuk savaş
denir

1.Dünya Savaşından sonra ABD
ve Sovyetler Birliği arasında
süren gerilimli döneme soğuk
savaş denir.

Soğukta yapılan
savaştır.

Görsel 3. Soğuk Savaş Konulu Kavram Karikatürü

1.2.3.5. Bilgi Haritaları

Bilgi haritası, bir metindeki bilgilerin ve bu bilgiler arasındaki ilişkilerin şematik olarak gösterilme biçimidir.

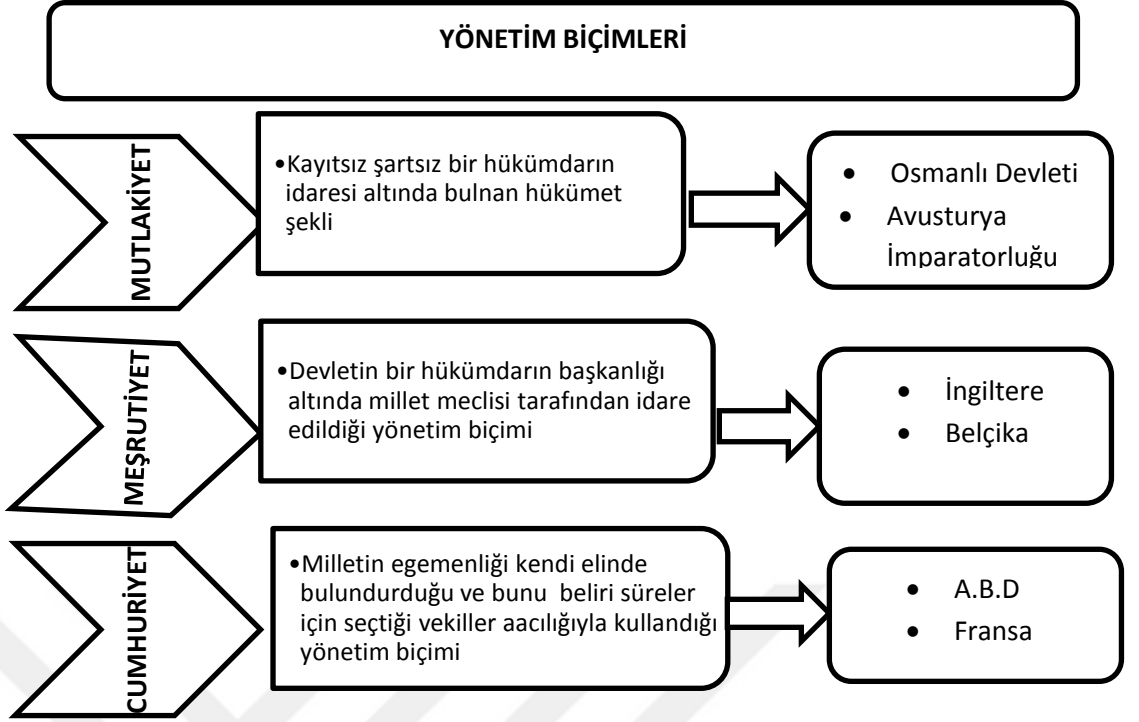
Bilgi haritalarında metindeki bilgiler çerçeve- bağ-çerçeve (hücre-bağ-hücre) kümeleri şeklinde gösterilir. Bilgi haritalarında, metnin ana düşüncesi ile ilgili temel kavramlar, bunlarla ilgili özellikler, olgular ve örnekler gibi önemli düşünceleri özetleyen bilgiler “hücre” adı verilen değişik biçim ve boyuttaki kutular içine yerleştirilir (Lambiatte, and Dansereau, 1992, s.189-201).

Bilgi haritasından faydalanarak bir metindeki bilgileri inceleyen öğrenciler kavramlar arası ilişkileri düz metinlere göre daha kolay kavrar ve daha çabuk hatırlarlar (Görgeç, 2001, s.4).

Bilgi haritaları okuduğunu anlama ve hatırlama becerisinin geliştirmesi, kavramlar arasındaki ilişkileri daha kolay kavratması ve bilgiyi özet halinde sunması bakımlarından faydalıdır.

Bilgi haritalaması birkaç amaç için yapılabilir:

1. Fikir üretmek (beyin fırtınası, vb.),
2. Karmaşık fikirleri iletme,
3. Yeni ve eski bilgiyi açıkça birleştirerek öğrenmeye yardımcı olmak,
4. Yanlış anlaşılmayı anlamak veya teşhis etmek için, (Kommers and Lanzing,1997, s.432).

Görsel 4. Yönetim Biçimleri Bilgi Haritası

1.2.3.6. Kavram bulmacaları

Bulmacaların eğitimde kullanım amaçlarından öne çıkanlar şunlardır:

1. Öğrencilerin kavramları öğrenmelerine yardımcı olmak,
2. Mesaj vermek,
3. Eğlendirirken öğretebilmek,
4. Öğrencilerin merakının diri kalmasını sağlamak,
5. Eğitim sürecinde pekiştirici olarak kullanabilmek,
6. Ölçme ve değerlendirme amaçlı kullanılmasını sağlamak (Gürdal, Öztuna ve Önen 2015). Öğrencilerin ilgisini çekebilen ve farklı bir etkinlik olan kavram bulmacalarıyla, araya bir mesaj yerleştirmek ve bu mesajı öğrencilerden bulmalarını istemek mümkündür.

KAVRAM BULMACASI

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	U			A				H		
2	L			L		İ	R	A	Z	İ
3	U		F	İ		B		R		
4	Ğ		A	K		N		E		
5	B	İ	R	U	N	İ		Z		
6	E		A	Ş		S		M		
7	Y		B	Ç		İ		İ		
8			İ	U		N				
9						A				

Yukarıdan Aşağıya:

- 1)Timur'un torunu ve astronomi bilgini
- 3)Muallim-i Sani
- 4)Fatih zamanının ünlü Astronomi bilgini
- 6)Avicenna ismiyle tanınan ünlü tıp bilgini
- 8)Matematik ilk kez sıfır rakamını kullanan Türk bilgini

Soldan Sağa

- 2)Sülfirik asiti bulan ünlü Türk kimyageri
- 5)Matematik ve Coğrafya bilgini olup, enlem ve boylam hesaplamaları yapmıştır.

Görsel 5. Kavram Bulmacası Örneği, Türk-İslam Bilginleri

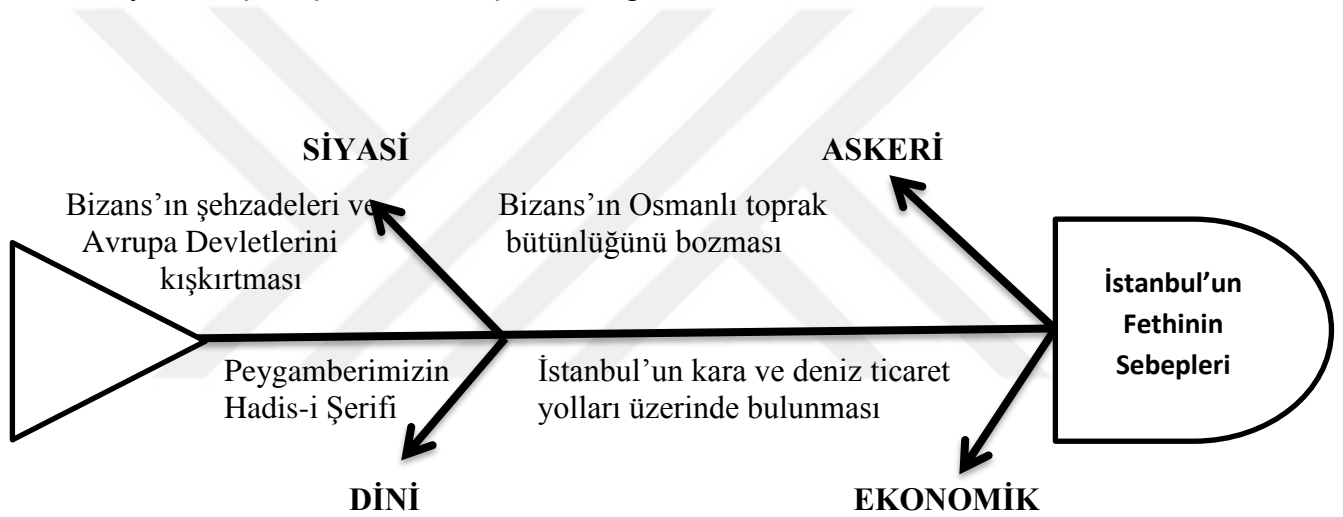
1.2.3.7. Balık kılıcı diyagramı

Belli bir durum veya sorunun muhtemel sebeplerini belirtmek için kullanılan ve detaylı bir neden- sonuç ilişkisi belirlemeyi amaçlayan uygulamalardan biridir. Japonya'da büyük bir ilgiyle karşılanan bu teknik, 1943'de Kaoru Ishikawa tarafından geliştirilmiş ve bir süre sonra da Japon Endüstri Standartları(JIS) Kalite Kontrol terminolojisi kapsamına alınmıştır.

Araştırmalar, kavramların seçilmiş ve somut kavramların görsel veya dokunsal dışavurumlarını kullanarak soyut çizimlerle öğretildiği ve soyut kavramların tartışıldığı durumlarda en iyi öğrenildiğini göstermiştir (Bourdillion, 1994, s.112).

Balık Kılığı Diyagramının yararları:

1. Sorunların zlmesiyle ilgili sürecin daha sistematik hale gelmesini sağlar.
2. Tartışmanın doğru odakta sürmesini ve konunun dağılmamasını sağlar.
3. Öğrencilerin objektif ve derinlikli bir görüşe ulaşmalarını sağlar.
4. Sorunların farklı kısımları arasında dikkate değer ilişkiler kurulmasını sağlar.
5. Bu teknik, beraber çalışmayı, gerçekleri aramayı, farklı bakış açılarına hoşgrl olmayı ve karşıt düşüncelerin oluşmasını sağlamaktadır (Tokcan, 2015, s.100).

Görsel 6. İstanbul'un Fethinin Sebepleri Konusunda Balık Kılığı Diyagramı

1.4. Kavram Yanılgıları

Öğrencilerin kavramları kendi algılarına göre değerlendirmelerine ve bu değerlendirmelerin kavramın tanımından farklı olmasına kavram yanılgısı denilmektedir.

Toplumsal yapı içinde kişilerin içinde buldukları kavramsal yanılgıları gidermekle ilgili yapılabileceklerin sayısı sınırlıyken, okul çağında bulunan gençlerde ve çocuklarda bulunan kavram yanılgılarının giderilmesi, yine çok zor olmakla beraber, toplumdaki öteki bireylere göre daha kolay olabilmektedir. Okul ağındaki çocukların ve gençlerin örgün eğitim sistemi içinde yer alan program, ğretmen ve

ders kitapları gibi faktörlerden dolayı kontrol altında olmalarından dolayı bireylerin yanlışlarının giderilmesi mümkün olabilmektedir (Elvan, 2012, s. 3-4).

Okullarda yapılan kavram eğitimi sürecinde zaman zaman kavram yanlışlarına yol açan eylemler olabilmektedir. Öğrencilerin kavramları öğrenmekten çok ezberlemeye yönelmeleri, kavramların birçoğunun soyut olması ve günlük hayatta hemen hemen hiç kullanılmamaları kavram yanlışlarına sebebiyet verebilmektedir.

Öğrencilik sürecinde ortaya çıkan kavram yanlışları erkenden saptanarak bilimsel gerçekliğe göre değiştirilmediğinde okuldan sonraki yetişkinlik döneminde de sürdüğü için değiştirilmesi iyice zorlaşmaktadır (Yılmaz ve Çeltikçi, 2013, s.899).

Kavram yanlışlarının genel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Kavram yanlışlarının ortaya çıkışı yaş, cinsiyet, kültürel hayat ve yeteneğe bağımlı olmadan da ortaya çıkabilmektedir. Bunun planlanmayan sonuçları olabilmektedir..
2. Öğrencilerin aynı zamanda bazı olgularla ilgili çelişik kavramlar geliştirdikleri de görülebilir. (Güneş, 2015; Yağbasan ve Gülçiçek, 2003, s.109).

Kavram yanlışları genellikle öğrencilerin zihinlerinde oluşmuş bilimsellik ile ilgili bulunmayan kendi çıkarımlarıyla ulaştıkları anlamlar ve değerlendirmeler olarak tanımlanmaktadır. Değişmeye yüksek bir direnci olan kavram yanlışlarının giderilmesi için geleneksel yöntemler, genellikle yetersiz kalmaktadır. Temel tarihsel kavramların tüm eğitim basamaklarında düzeyine uygun doğru ve eksiksiz öğretimi, yeter düzeyde bir tarih eğitimi büyük ölçüde önem taşımaktadır (Candan ve Koçer, 2013, s.357). Güncel ve eski öğrenilen bilgilerle öğrencilerin zihinlerinde zaman içinde edindikleri birikimler üzerine yapılandırılmış olan yeni bilgiler, tarihsel kavramlarla ilgili algılarına doğrudan etki ederek hatalı ya da doğru kavramaya dönüştürebilmektedir. Kavramların yanlış algılanmasıyla beraber önceden edinilmiş bilgiler ile yeni öğrenilen bilgiler çatışır; böylece bireyin öğretim sürecini zorlaştıran zihninde kavram kargaşası adı verilen bir süreç oluşur (Bektaş ve Bilgili, 2004, s.122). Kavram eğitimi planlanırken öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışlarını ortaya çıkarmak ve yeniden yapılandırmak oldukça zor bir işlemdir.

Bazı kavram yanlışlarının zaman içerisinde öğretim yöntemleriyle birlikte giderilebildiği gözlenebilse de daha sonraları aynı kavram yanlışlarının tekraren öğrencilerde ortaya çıktığı durumlar var olmuştur (Madanoğlu, 2015, s.73).

Kavram yanlışlarının öğretmen etkeni, ders kitapları ve öğrencinin hazır bilgi seviyesinin bilinmemesi ile derslerde öğrenciler için gereken kavramsal değişikliğin

yapılamaması gibi iki temel sebebi bulunmaktadır (Yılmazlar, Takunyacı ve Günaydın, 2014, s.164). Öğrencilerin önceden öğrendiği bilgileri yeni öğrendiği bilgiler ile birleştirmesi, anlamlı öğrenmenin temel unsurudur. Ne var ki daha önceden öğrendiklerinde kavram yanlışlığı bulunuyorsa öğrencilerin yeni bilgilerini eski bilgilerle birleştirmeleri kolay olmamaktadır (Yılmaz, Tekkaya, Geban ve Özden, 1999, s.36).

Genel olarak kavram yanlışlıkları ve kavram yanlışlıklarının giderilmesiyle ilgili teorik bilgilere ulaşmak ve bununla ilgili değişik konularda yapılmış değerlendirmeleri bulmak mümkündür. Ayrıca kavram yanlışlıkları saptanırken kullanılması yararlı olabilecek teknik ve yöntemlere ait detaylı bilgiler bulunmamaktadır (Baki ve Yazar Kaptan, 2010, s.76). Bu konuda yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

1.5. Kavramların Rolü

Tarih derslerinde öğrencilerin kavramların kendi aralarındaki anlam ilişkilerini kavrayarak anlamalarını amaçlamaktadır. Tarih dersi gibi öğrencinin yaşadığı hayatla doğrudan bir ilgisi bulunmayan geçmiş dönemlere dair birçok soyut kavramı kapsayan konuların ve olguların öğretilmesi için bilgilerin ezberlenmektense birçok kavramı ve bu kavramların aralarındaki bağlantıları anlamaları daha önemlidir (Yılmaz ve Çolak, 2012, s.1-2). Tarih için çok önemli olan kavramlar bu alanda düzenleyici işlevi görür. Bu sayede, tarihi daha kolay ve çabuk öğrenmemizi sağlar. Sosyal bilimler disiplini içinde yer alan tarih eğitiminde millet, bağımsızlık, hükümet, cumhuriyet, kurallar, demokrasi, imparatorluk, işbirliği, kültürel değişim, çatışma, sosyal kontrol, güç, kuvva-yı milliye, statü, saltanat, beylik vb. kavramlar yoğun bir şekilde kullanılmakta olduğu için bu disiplinle uğraşan öğrencilerin kavramların neler olduğunu ve bu kavramların tarih öğretiminde nasıl kullanılabileceğini bilmeleri çok önemlidir (Candan, 1998, s.5-6).

Mekân, silah, asker gibi somut kavramlar ile adalet ve özgürlük gibi soyut kavramlar olarak iki çeşit tarihsel kavramdan söz edilebilir. Silah gibi gözlem ve deneylerle kanıtlanması mümkün olan somut kavramın yanında örneğin özgürlük gibi soyut bir kavramın kanıtlanması mümkün olamayacaktır. Tarihi kavramlar, yaşanılmakta olan çağa ve kullanılma amaçlarına göre değişiklikler göstermektedirler. Kavramlar, kendisini adlandıracak ve sonraki kuşaklara taşıyacak bir dile gereksinim

hissederler (Akınoğlu ve Arslan, 2007, s.140). Kavramların doğru olarak ve anlamlı bir öğrenme olacak şekilde aktarılabilmesi için öğrencinin seviyesine uygun olması ve basit olandan zor olana doğru sıralanarak verilmesi gereklidir.

“Somut İşlemler Dönemi ”olarak adlandırılan 7-11 yaş aralığı, çocuklarda zihninde mantıklı düşünme ve sayı, yer, zaman, boyut, uzaklık ve hacim kavramlarının yerleşmeye başladığı dönemdir. 11 yaşından itibaren başlamış olan ve yetişkinlerle aynı düzeyde mantıklı düşünmeye ulaştığı bu devre “Soyut İşlemler Dönemi” denilmektedir (Yavuzer, 1999, s.282). Ancak kavramların anlamlandırılmasından sonraki zamanda, kavramlar gruplara ayrılabilir ve kavramlar arası ilişkiler oluşturulabilir.

Kavram öğretimi sırasında öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine imkan sağlamak, farklı öğretim teknikleri uygulamak, kavramların olumlu ve olumsuz örneklerini kavram öğretimi sırasında ortaya koymak, bu süreci olumlu yönde etkileyecektir.

Öğrencilere tarihi öğrenebilmelerinde, ele alınan konular hakkındaki temel kavramların sunulması gerekmektedir. Kavramların anlaşılması, tarih derslerinde üzerinde en çok durulması gerekli olan unsurlardan birisidir (Hali, 2013, s.72). Öğrencilerin devir, kronolojik sıralama, inkılap, olgu, uygarlık, süreklilik, değişim gibi alt yapıyı oluşturan temel kavramlarla ait kazanımlarının tam olması, tarih derslerine dair prensipleri çözebilmesi ve sosyal sorunları anlayabilmesi için gerekmektedir. (Candan, 2009, s. 133). Tarih derslerinde çoğunluğu soyut kavramlardan oluşan çok sayıda kavram bulunmaktadır. Bunların öğretimi konusunda en büyük görev öğretmenlere düşmektedir. Doğru tekniklerle kavram öğretimi daha kolay ve kalıcı olacaktır. Böyle olduğu taktirde tarih eğitimi için istenilen hedeflere ulaşılabilir.

1.6. İlgili Araştırmalar

Günümüzde Türkiye genelinde lise seviyesinde Tarih derslerinin çoğu düz anlatım metoduyla ders işleyen öğretmenin ders kitabı veya üniversite hazırlık kitabını zaman zaman da haritaları kullanarak gerçekleştirmektedir. Sık olmamakla beraber konularla ilgili film veya belgesel de izletilebilmektedir. Bu tarz bir sistem içinde öğrencilerin derse ilgisi hangi düzeyde olabilir? Eskiden beri tartışılan bu konular, çağımızda da en önemli eğitim sorunu olmaya devam etmektedir (Kırpık, 2009, s.65).

Kavram ve kavram öğretisine ait son yıllarda birçok araştırma ve makaleye rastlanmaktadır. Akınoğlu ve Arslan, (2007), “Türkiye ‘de Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramlarını Kazanma Durumu ve Değerlendirilmesi” isimli çalışmalarında öğrencilerin genel olarak tarihle ilgili kavramları bilmenin önemini farkında olduklarını fakat bununla beraber tarihi kavramları öğrenmenin zor olduğunun ifade ettiklerini ileri sürmüştür. Bu çalışmada 9.Sınıf öğrencilerinden %22’lik bir bölümün tarih dersindeki dilin ve kavramların soyutluğundan dolayı anlaşılmasında birtakım güçlükler yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin tarih öğretimi kapsamında bulunan kronolojik sıralama, mekân adları, devletin idari biçimleri ve eski Türkçeye ait kimi kavramları öğrenmekte zorlandıkları belirlenmiştir. Araştırmayla öğrencilerin ana kaynak kavramını %67,56, vatan kavramını %88,64, göç kavramını %90,81 ve kültür kavramını %75,62 gibi yüksek sayılabilecek oranda kavradıkları saptanmıştır.

Candan ve Koçer, (2013) “Tarih Derslerindeki Kavramların Algılanma Düzeylerine İlişkin Bir Değerlendirme” adlı çalışmalarında elde edilen bulgulara göre genellikle öğrencilerde kavramların öğrenilmesiyle ilgili seviyelerin düşük olduğuna dair bir çıkarımda bulunmuştur. Tarihle ilgili ders kitaplarının kronoloji ve isim ezberletirmeye yönelik içerikte ve genel olarak siyasi tarihin öğretilmesine dönük hazırlanması öğrencilerin Tarih dersine ilgilerinin düşük olmasına sebep olmaktadır. Bu yeterince olumsuz bir etken değilmiş gibi, öğretim teknik ve yöntemleri bakımından zengin bir uygulama bulunmaması da tarih derslerinin tekdüze, sıkıcı ve verimlilikten uzak bir duruma gelmesine sebep olmaktadır. Bunun için de, kavramların öğrencilere öğretilmesi ve bunların kalıcı olmasını sağlamakla ilgili sıkıntılar yaşanmaktadır (Candan ve Koçer, 2013, s.369-370).

Demircioğlu, (2013) “Türkiye’de Tarih Ders Kitabı Yazımında Yeni Yaklaşımlar” adlı çalışmasının sonunda aşağıdaki önerilerde bulunmuştur.

1. Tarihi olgu ve olayların sunulmasında gelişim, değişim, devamlılık, neden, sonuç, mücadele ve çatışma gibi kavramların üzerinde durarak ders kitaplarında bunlarla ilgili etkinliklere yer verilmelidir.
2. Tarihi düşünme becerilerini geliştirmekte etkili olan kronolojiye göre düşünme, tarihsel kavrayış, tarihsel çözümlenme ve değerlendirme, tarih araştırması, değerlendirme ve karar verme gibi konuların tarih ders kitaplarında mutlaka uygulamalı olarak bulunması gerekmektedir (Demircioğlu, 2013, s.130).

Coştu, Ayaz ve Ünal, (2007) “Kavram Yanılgıları ve Olası Nedenleri Kaynama Kavramı” adıyla yayımladıkları çalışmalarında eksik bilginin kavram yanılgılarına yol açan sebeplerden biri olduğunu belirtmişlerdir. Yine aynı değerlendirmelere göre; öğrencilerin somut olarak göremedikleri kavramları zihinsel yapılarında değişik biçimlerde somut hale getirerek farklı kavram yanılgılarına uğramaktadırlar. Elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlara göre, öğrencilerin düşünceleri ve tecrübeleri kavramlarla ilgili bazı yanılgılı düşüncelerin meydana gelmesinde oldukça önem taşıyan etkenlerden biri olarak görülmektedir (Coştu, Ayaz ve Ünal, 2007, s.131-132).

Kılıç, (2008) “Kavramların Öğretiminde Kavram Analizi Yönteminin Akademik Başarıya ve Bilişsel Esnekliğe Etkisi” çalışması incelendiğinde, bir kavramın tanımlanmasının, niteliklerinin, özelliklerine dahil olmayanlarının, örnekleri ve örnek olmayanlarının ortaya konulmasının kavram öğrenme sürecinde kolaylık sağladığı ve akademik başarıyı yükselttiği ifade edilebilir. Çalışmanın sonunda yapılan değerlendirmeye göre, önemli olan bir kavramı değişik yönleriyle tanımak, kavramların aralarındaki ilişkilerin farkında olmak ve kavramları doğrusallığı bulunmayan bir kapsamla öğrenmektir (Kılıç, 2008, s.234).

Akengin ve diğerleri, (2011) “Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarına Ulaşma Düzeylerine Yönelik Öğrenci Görüşleri” adlı çalışmalarında: Yeteri kadar öğrenilmemiş kazanımlar, öğrenciler arasındaki kişisel farklılıklar düşünülerek ve özel öğretimle ilgili uygun yöntemlerin kullanılmasıyla yeniden öğretilmeye çalışılmalıdır. Öğrenciler ile anne ve babaları, Sosyal Bilgiler dersiyle elde edebilecekleri kazanımlarla ilgili daha fazla bilinçlendirilmek gerektiği sonuçlarına ulaşmışlardır (Akengin ve diğerleri, 2011, s.22).

Erol Şahin “Tarih Öğretiminde Analoji Yönteminin Kullanılmasının Ortaöğretim Öğrencilerinin Tutumlarına, Başarılarına Ve Tarihsel Düşünme Becerilerine Etkisi” isimli doktora tezinde aşağıdaki çıkarımları belirtmiştir. Tarih dersleri etkinlik kapsamına alındığında analoji temelli etkinliklerle ders işleyen öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerinin olumlu yönde geliştirdiği görülmüştür. Buna ek olarak öğrencilerin geçmişteki bir olayın nerede gerçekleşmiş olduğu, bu olayda kimlerin bulunduğu, bu olayın nedenleri ve sonuçlarını belirtme ve geçmişte kendi kavramları ile değerlendirme ve tarihi kişilerle empatik ilişki kurma becerilerinin kullanımında da artış olduğu görülmüştür (Erol Şahin, 2014, s.153).

Kılıç, (2007) “Mikro Düzeyde İçerik Düzenleme Stratejilerinin Kavramların, Genellemelerin Öğrenilmesine Ve Bilişsel Esnekliğe Etkisi” adlı doktora çalışmasında: kavramların öğrenilmesiyle öğrencilerde bilişsel yapı gelişiminde olumlu değişimler olduğunu söylerken aynı zamanda tam ve eksiksiz kavram öğreniminin bilişsel yapıların gelişmesini sağladığı gibi, öğrencilerde esnek bilişsel yapının da gelişmesine katkıları olduğunu ifade etmektedir. Birçok ders kitabında yer alan bilgilerin, içeriğinin düzenlemesi bakımından değerlendirildiğinde eksik olduğu bilinmektedir (Kılıç, 2007, s.195-197).

Ulusoy ve Erkuş, (2015) “Sosyal Bilgiler Dördüncü Sınıf Ders Programındaki Tarih Konuları İle İlgili Kavramlara İlişkin Öğrenci Algıları” isimli çalışmalarında; Erzurum merkez ilçelerinde eğitim gören 200 ilköğretim dördüncü sınıf öğrencisine, 4. Sınıf ders kitabında yer alan 22 kavramı anket sorusu olarak yöneltilmiş; öğrencilerin öğrenilmesinde en fazla zorluk çektiği kavramlar Kuvayı milliye, muharebe ve taarruz kavramları olmuştur. Günlük hayatta kullanılan tarih kavramlarında; (savaş, vatan, gelenek, zafer, cephe, kurtuluş savaşı, işgal) kavramlarının öğrenilmesinde genel olarak bir problem yaşamamışlardır (Ulusoy ve Erkuş, 2015, s.156-157).

Kızıltan, (2013)”10. Sınıf Tarih Öğretim Programı Ve Ders Kitabında Yer Alan Yabancı Dil Kökenli Kavramların Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı yüksek lisans çalışmasında tarih öğretmenlerinin araştırmada sözü edilen kavramların kökenlerinin yabancı dile ait olma durumlarının öğretimi zorlaştırdığını, ifade ettiklerini belirtir. Bu durumun öğrencilerin kavramları anlamasında güçlükler ortaya çıkardığını, kavramların öğretiminde görsel, işitsel araç gereç kullanımının gerektiğini söyler. Ayrıca araştırma sonucunda kavramların öğretim programında ve ders kitabında olabildiğince güncel Türkçe karşılıkları ile sunulması gerektiğini, tarih öğretmenlerinin kavram öğretilmesine ilişkin yeterli donanıma sahip olmadıklarını düşündükleri açıklamıştır (Kızıltan, 2013, s.70-71).

Memişoğlu ve Tarhan, (2016) “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kavram Öğretimine İlişkin Görüşleri” araştırmalarında, 2015-2016 eğitim ve öğretim döneminde Bolu’daki ortaokullarda görev yapmakta olan onüç Sosyal Bilgiler öğretmenine görüşme formu uygulamışlardır. Araştırmada yer alan Sosyal Bilgiler öğretmenleri, kavram öğretimiyle ilgili vatandaşlık ve tarih ünitelerindeki konularda çok daha fazla zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre, kavram haritası gibi kavram öğretim teknikleri ve farklı araç gereçlerin kullanılması,

en etkili kavram öğretim yöntemidir. Onlara göre günlük yaşamla ilişki kurma ve örneklendirme yöntemleri kavram öğretiminde sonraki etkili yöntemlerdendir.

Sever, Budak ve Yalçınkaya, (2009) “Coğrafya Eğitiminde Kavram Haritalarının Önemi” isimli araştırmalarında: Coğrafya dersleri kapsamında öğrenilecek çok fazla kavram bulunduğunu söylemişlerdir. Öğrencilerin ise bunları öğrenmektense ezberlemeyi tercih ettiklerini, bunun için de kavramların yalnızca sınavlarda başarılı olmak ya da bir üst sınıfa geçmek için ezberlendiğini ve coğrafya dersinin ezberlenmesi gereken bir ders olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Öte yandan kavramların ezberlenerek öğrenilmesiyle öğrencilerin, kavramların aralarındaki ilişkileri kurmak da zorlanacaklarından kavram yanlışları veya kavram kargaşası yaşayabileceğini ve hatalı öğrenilmiş kavramlarla ilgili düzeltilmelerin epeyce zorlu bir iş olduğunu belirtmektedirler (Sever, Budak ve Yalçınkaya, 2009, s.28).

Ecevit, Özdemir ve Şimşek (2017) “Öğretmenlerin Fen Kavram Öğretimleri, Kavram Yanlışlarını Saptama ve Giderme Çalışmalarının Değerlendirilmesi” adındaki çalışmalarında; öğretmenlerin, öğrencilerde bulunduğunu düşündükleri kavram yanlışlarını gidermek için öğretim programları yapılmasının ve bununla ilgili ders planları oluşturulmasının, bunların öğretim programı içinde yer bulmasının yararlı olacağını belirtmişlerdir. Öte yandan ders kitaplarının öğrencilerde kavram oluşturmayı olumlu etkileyecek biçimde hazırlanması gerektiğini, öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme metodunun uygulanabileceği bir öğretim ortamı oluşturulmasının da faydalı olacağını değerlendirmişlerdir (Ecevit, Özdemir ve Şimşek, 2017, s.146).

Yılmaz ve Çolak, (2011) “Kavramlara Genel Bir Bakış: Kavramların ve Kavram Haritalarının Pedagojik Açından İncelenmesi” adlı çalışmalarında öğretmenlerin kavramla ilgili özellikleri, kavram öğretim ve öğrenim metodlarını ve kavram öğrenme sürecini, öğrencilerin hazır bilgi düzeylerini ve müfredatta öğrencilere verilmesi hedeflenen kavramların arasındaki ilişkiyi bilmelerinin etkili bir öğretim yapılabilmesinde çok önemli olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Yılmaz ve Çolak, 2011, s.200).

Malatyalı ve Yılmaz, (2010) “Yapılandırmacı Öğrenme Sürecinde Kavramlar Ve Önemi: Kavramların Pedagojik Açından İncelenmesi” çalışmalarında anlamlı ve kalıcılığı olan bir öğrenimin gerçekleşmesinde kavram öğretiminin de üst düzeyde önemsenmesinin gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Malatyalı ve Yılmaz’a göre

öğrencilerin kavramları tam anlamıyla öğrenebilmelerinde bir tek öğretim tekniğine bağlı kalmadan değişik öğretim tekniklerinin uygulanması şarttır. Bunun için anlamlı bir öğrenmenin gerçekleşmesinde öğrencilerin öğrenim ve gelişme seviyelerine göre kavramsal öğretim uygulanması gerekmektedir (Malatyalı ve Yılmaz, 2010, s.324-325).

Yükselir, (2006) “İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Geçen Kavramların Kazanımı ve Kalıcılığında Kavram Analizi Yönteminin Etkisi” adındaki yüksek lisans tezi olan çalışmasında: Kavramların derste düz anlatım yöntemiyle veya yalnızca tanımlama yapılarak öğretilmek istenmesinin amaçlanan sonucu vermediğinden kavram öğretmek konusunda farklı yollar tavsiye etmektedir. Kavram öğretimi sürecinde çocuklardaki bilişsel gelişme nitelikleri önem taşımaktadır. Kimi soyut kavramları algılamakla ilgili zorluklar yaşayan 10-11 yaş aralığındaki çocuklara ekonomik, üretim ve tüketim gibi kavramlardan bazılarının öğretilmesinde sözlü ifadelerin yanında görsel araç gereçlerin ve güncel hayattan çeşitli örneklerin kullanımı da bu kavramların öğretilmesini kolaylaştırmaktadır (Yükselir, 2006, s.36-37).

Hayran, (2010) “Çok Uyarınlı Eğitim Ortamlarının Öğrencilerin Kavram Gelişimine Etkisi” adındaki değerlendirmesinde çok uyarınlı olan eğitim ortamının öğrencilerin kavramlar geliştirmesini nasıl etkilediğini araştırmıştır. Deneysel özellikler taşımakta olan bu araştırmada iki farklı grupta ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Sonuçta aşağıdaki değerlendirmelere ulaşılmıştır. Öğrencilerin hayatlarının birinci dönemleri içinde, elden geldiği kadar çok uyarınlı olan eğitim ortamları ile etkileşime girmelerine fırsatlar sağlanmalıdır. İlköğretim sistemi içinde çok uyarınlı olan eğitim ortamlarında, dilsel, işitsel ve görsel nitelikleriyle kavramlar tanıtılmalı, öğrencilerin kavram gelişim süreçleri desteklenmelidir. Kavram öğretimi, uygun zamanlarda çocukların iki ve daha fazla duyusunu uyaracak resim, karikatür; ses, kısa film, çocuk şarkısı ve klasik müzik çalışması vb. eğitim ortamlarında bulunan imkanlarla desteklenmelidir (Hayran, 2010, s.139).

Yılmaz ve Çentikçi, “İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerine Soyut ve Çok Boyutlu Kavramların Kazandırılması: Bir Eylem Araştırması” makalelerinde: ilköğretim Hayat Bilgisi ve Değerler Eğitimi programlarında tespit edilmiş olan disiplin, demokrasi, zaman, tasarruf, cumhuriyet, kültür ve iletişim gibi kavramların öğrencilere etkili bir şekilde kazandırılması ve kavramsal yanılgıları düzeltmek için yaptıkları çalışmayı

değerlendirmişlerdir. Bu araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu önerilerde bulunmuşlardır. “Kavram öğretimi, her kavramın kendine özgü içeriğiyle gerçekleştirilmelidir: Kavramın kazandırılmasından önce amaçlanan hedefle ilgili yönler saptanarak her boyutu ile ilgili durumlar tasarlanmalıdır. Farklı boyutları olan, soyut kavramların çeşitlendirilmiş uygulamalarla ilköğretimdeki öğrencilere kazandırılması gerekmektedir (Yılmaz ve Çentikçi, 2013, s.895-925).

Coştu, Karataş ve Ayas, (2003)”: “Kavram Öğretiminde Çalışma Yapraklarının Kullanılması” adındaki çalışmalarında; araştırmanın ilk basamağında lise düzeyinde eğitim alan 36 öğrenci ile kişisel ve kitlesel mülakatlar gerçekleştirilerek, basıncın kaynama sıcaklığına etkisi hakkındaki yanılgılarını belirlemişlerdir. Uygulamanın son bölümünde materyallerin değerlendirme kısmında öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilmiş olan bulgular, öğrencilerin zihinsel yapısında var olan kavram yanılgısını gidermek ve kaynama ile basınç arasındaki bağlantının anlaşılması için çalışma sayfalarının kullanılmasının faydalı olduğu ispat edilmiştir (Coştu, Karataş, Ayas, 2003, s.33-48).

Akşit ve Dinç, (2005) “Sosyal Bilgiler Dersinde İskân Kavramının Öğretimi Üzerine Bir Eylem Araştırması” çalışmalarında yedinci sınıfta okutulan sosyal bilgiler dersi öğretim programında Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinde geçen iskân kavramıyla ilgili öğrencilerde mevcut ön bilgi ve algıların saptayabilmek ve öğrencilerin bu kavramı daha etkili ve kalıcı olarak öğrenmelerini sağlamaya yönelik etkinlikler geliştirebilmek amacıyla, bir araştırma yürütmüşlerdir. Bu çalışma sonucunda şu çıkarımlarda bulunmuşlardır: “Kavramların daha etkili öğretilmesi için doğrudan kavram öğretimine yönelik etkinliklere ve süreçlere yer verilmelidir. Öğretmenlerin kavram öğretim süreci ile ilgili algı, bilgi ve tecrübelerinin araştırılması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir” (2005, s. 78-87).

Dündar ve Aksoy, (2010) ”Kavram Analizi Stratejisinin Öğrencilerin Kavram Öğrenme Başarısı ve Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi “adlı çalışmalarında; Kavram Analizi Stratejisinin İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi derslerinde öğrencilerin kavram öğrenme sürecindeki başarısı ve derslerle ilgili tutumlarına etkileri saptamayı hedeflemişlerdir. Değerlendirme sonucunda kavram öğretimi ve kavram yanılgılarının saptanmasının ve bunun düzeltilmesinin, Fen ve Teknoloji derslerinde yapıldığı gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri için de önem taşıyan bir konu olduğunu vurgulamışlardır. Genellikle somut kavramları

öğrenirken başarı gösteren öğrenciler, soyut kavramları öğrenirken daha düşük seviyede bir başarı göstermektedirler.

Güneş, Dilek, Demir, Hoplan ve Çelikoğlu, (2010) “Öğretmenlerin Kavram Öğretimi, Kavram Yanılgılarını Saptama Ve Giderme Çalışmaları Üzerine Nitel Bir Araştırma” adını verdikleri değerlendirmelerinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanarak fen bilgisi ve sınıf öğretmenlerinin kavram öğretimini nasıl yaptıklarını ve kavram yanılgılarını ortadan kaldırmak için yaptıkları çalışmaları incelemiştir. Araştırmadan çıkan sonuca göre, Fen Bilgisi dersini veren birçok öğretmenin kavram öğretimi etkinliklerini soru ve cevap tarzında, günlük yaşamdan örnekler vererek, gözlem ve deneyler yaptırmak suretiyle yerine getirdiklerini ifade ederlerken, sınıf öğretmenleri kavram öğretiminde gözlem, araştırma ve deney yapılmasını sağlayarak öğretimin mümkün olabileceğini ifade etmişlerdir.

Gümüş ve Avcı, (2016) “Altıncı Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Coğrafi Kavramları Anlama Düzeyleri Ve Kavram Yanılgılarının Belirlenmesi” çalışmalarının sonucunda öğrencilerin yüksek oranda bir kısmının sosyal bilgiler dersinin kapsamında olan coğrafyayla ilgili kavramları anlama ve anlatmakta zorlandıklarını araştırmanın konusu olan kavramlar hakkında bilgi seviyelerinin farklılıklar gösterdiğini ve genellikle düşük olduğunu, çoğunun da kavram yanılgısı içinde bulunduğunu belirlemiştir. Öğrencilerin kimi kavramları öğrenememelerinde, kavramın soyut olması, öğrencilerin kavramla günlük hayat arasında yeterli bağ kuramaması ve belki kavramla karşılaştığı zaman yeterli ölçüde örneklerle çeşitlendirilerek anlatılmamasından kaynaklandığı öngörülmektedir.

Bektaş ve Bilgili, (2004) “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi “Osmanlı Kültür ve Medeniyeti” Ünitesinde Geçen Tarih Terimleri İle İlgili Kavram Yanılgıları” çalışmalarında ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi “Osmanlı Kültür ve Medeniyeti” ünitesinde yer alan kavramlara dair kavram yanılgılarını incelemiştir. Araştırmada örneklem olarak seçilen Erzurum’un merkezindeki ilköğretim okullarına yönelik anket, gözlem ve görüşmeler uygulanmıştır. Elde edilen sonuçların değerlendirilmesiyle öğrencilerde yüksek oranlarda kavram yanılgısı bulunduğu saptanmıştır.

Arseven, Dervişoğlu ve Uludağ, (2015) “Ortaöğretim 9. 10. ve 11. Sınıf Öğrencilerinin Tarihe İlişkin Algıları Ve Tarih Bilinci Oluşumlarının İncelenmesi” isimli bir çalışmayı yürütmüşlerdir. Ortaöğretimde okumakta olan öğrencilerin tarih

kavramıyla ilgili algılarını, tarih dersine dair fikirlerini ve öğrencilerde tarih şuurunun meydana gelmesine yardımcı olan etkenleri tespit etmek bu çalışmanın temel amacıdır. Araştırma, Sivas'ın merkezinde yer alan orta seviyedeki bir devlet lisesinde öğrenim gören maksimum durum örneklemeyle seçilmiş 15'i kız ve 15'i erkek olarak 30 kişi olan 9, 10 ve 11. sınıf öğrencisiyle yürütülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; araştırma içinde yer alan çoğu öğrenci, tarihe ilgileri olduğunu ifade etmelerine karşın tarih kavramını tanımlamaya çalışırken kitabi bilgilerin dışına çıkamamışlardır. Öğrencilerin neredeyse tamamı tarihsel bilgilerinin yetersiz olduğu doğrultusunda görüş beyan etmişlerdir (Arseven, Dervişoğlu ve Uludağ, 2015, s.65).

Ulusoy, (2009) Lise Öğrencilerinin Tarih Dersinin İşlenişi İle İlgili Düşünceleri (Ankara Örneği) çalışmasında, “Lise öğrencileri tarih dersinin işlenişi ile ilgili ne düşünmektedir? ve “lise öğrencileri tarih dersinin işlenişi ile ilgili ne istemektedir? ” sorularına yanıt bulmaya çalışmıştır. Öğrencilerin yanıtlarına göre; tarih derslerinde günümüzde bile hikâye edici tarzın geçerli olduğunu, öğrencilerin derse olana ilgilerinin de bundan dolayı düştüğünü, derslerin öğrenciler için sıkıcı hâle geldiğini tespit etmişlerdir. Araştırmada ayrıca öğrencilerin en fazla eleştirdiği konu olarak tarih derslerinde kullanılmakta olan teknik ve yöntemler bulunmaktadır. Öğrencileri ezberlemeye yöneltmeden, değişik yöntemler ve teknikler ile tarih derslerinin öğretimi ve öğrenilenlerin kalıcı olmasına katkısı olacak yöntemler kullanmanın gerekli olduğu ifade edilmiştir.

Candan ve Öztaş, (2017) “Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar” isimli çalışmaları ortaöğretim öğrencilerinin “Tarih” kavramına ilişkin algılarının neler olduğunu metaforlar bağlamında ortaya koymaya yöneliktir. Öğretmenin öğrencilere tarih konularını sadece bilgi düzeyinde aktarması, öğretmen merkezli öğretim yöntemlerini kullanması, dersin işlenişi sırasında tarihsel kavram ve terimlerin istenilen düzeyde öğrencilere kazandırılmaması ve derslerde öğretim teknolojilerinden yeterince yararlanılmaması gibi durumlarda öğrencilerin tarih dersine ilişkin algılarının değişebildiğini belirten araştırmacılar, tarihin asıl işlevi geçmişten alınan tecrübelerle geleceğe yön vermek, günün toplum ve dünya gerçeklerini sunmaktır, değerlendirmesini yapmışlardır (Candan ve Öztaş, 2017, s.523-524).

Kaya, “1990–2000 Yılları Arası Lise 2 Tarih Ders Kitaplarının Muhtevası ve Bu Ders Kitaplarında Sosyal Tarihin Yeri ve Önemi” isimli yüksek lisans tezi

alışmasında Şu değerlendirmelerde bulunmuştur: “Tarih ders kitaplarının değerlendirilmelerinde göz önünde tutulması gereken bir nokta da, kitapların pedagojik düzeyleridir. Ders kitapları bu açıdan ezberci bir metodu teşvik eden, öğrencilerin bireysel gelişim düzeyleriyle uyumsuz, bireysel farklılıkları ve de ilgilerini dikkate almayan bir görüntü sunuyorlar. Yazarların bilgileri sıralamaktan öteye gidemeyen kuru anlatımları, onların ğrenci için eğitim daha kolay ve zevkli hale getirecek eğitim formasyonundan yoksunluklarının bir göstergesi. Bunun sonucu ise, tarih dersleri öğrenciler tarafından sevilmeyen sıkıcı bir ezber dersi haline geliyor (Kaya, 2005, s.214).

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, evreni ve örnekleme, veri toplama araçlarının uygulanması üzerinde durulmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel nitelikli tarama modelinde yapılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden alan taraması “Survey” yöntemi kullanılmıştır. Bu tür araştırmalarda örneklem oldukça geniş tutulur. Geniş örnekleme ulaşmanın en kolay yolu anketlerdir. Anketler aracılığı ile toplanan veriler değerlendirme yapmak ve araştırılan durumu etraflıca tanımlamak için kullanılır.

Veri toplama aracı olarak kullanılan ankette yer alan sorular Sami TÜYSÜZ tarafından yazılan, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 30 Kasım 2015 tarih ve 92 sayılı kararıyla 2016-2017 öğretim yılından itibaren beş yıl süre ile ders kitabı kabul edilen Tuna Matbaacılık San. Ve Ticaret A.Ş. tarafından yayımlanan 10. sınıf tarih II ders kitabında geçen kavram ve terimlerden oluşmaktadır. I. Dönem programında yer alan kavramlar ve terimler belirlenmiş ve bunların tanımlarının ve farklı kavram ve terim tanımlarının yer aldığı sorular hazırlanmıştır. Bu amaçla geliştirilen Kavram ve Terim Tarama Testi 2016-2017 eğitim öğretim yılında Karabük il merkezinde farklı lise türlerinde eğitim öğretim gören 745 10. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Çalışmaya TED Karabük Koleji Vakfı Özel Anadolu Lisesi okul yönetim politikalarına aykırı olduğu gerekçesiyle katkıda bulunmak istememiş, diğer liseler ise araştırma uygulamasına katılmışlardır. Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı liselerin doğal çevresi içerisinde uygulanmıştır. Araştırma yıllık planlara göre I. Dönemde işlenen ilk üç ünite de geçen toplam 55 kavramla sınırlandırılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma Karabük il merkezinde bulunan tüm lise türlerinde 2016-2017 eğitim öğretim yılında 10. sınıflarda eğitim görmekte olan öğrencilerle sınırlıdır. Bu araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Karabük il merkezinde eğitim öğretim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örnekleme ise Karabük il merkezinde bulunan tüm lise türlerinde 10. Sınıfta eğitim gören 745 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma Karabük ilinde yer alan 16 farklı liseden orta öğretim 10. sınıf öğrencileri arasından rastgele seçilen ikişer sınıfa uygulanmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Tarih II. Dersi, ders kitabında yer alan ilk üç ünitenin kavram ve terimleri ve bunların ders kitabında geçen şekliyle tanımlarının yer aldığı 55 sorudan oluşan bir kavram ve terim tarama testi hazırlanmıştır. Bu test sadece bilişsel boyuttadır. Öğrencilerin kavramı bilip bilmedikleri ölçülmeye çalışılmıştır. Hazırlanan sorularda kavramın tanımı verilerek “aşağıdakilerden hangisi bu kavramın tanımıdır” sorusuyla kavram ve terimlerin anlama düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır. Kavram ve terim tarama testi sonucunda anlama oranı en yüksek çıkan kavram ve terimler ile en düşük çıkan kavram ve terimler ve Karabük’te eğitim gören öğrencilerin okullarına göre ayrıca kız ve erkek öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılıklar olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ön anket çalışması için Safranbolu Fatih Sultan Mehmet Anadolu Lisesinde ve Safranbolu Anadolu İmam Hatip Lisesinde Kavram ve Terim Tarama Testi uygulanmış ve ayırt edicilik katsayısı 0,30’ın altında kalan iki madde (m11 ve m31) düzeltilerek teste dahil edilmiştir. Testin iç tutarlılığını belirlemek için hesaplanan KR-20 güvenirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar Kavram ve Terim Tarama Testinin öğrencilerin başarılarını belirlemede kullanılacak geçerli ve güvenilir bir test olduğunu göstermiştir.

Araştırma grubunda yer alan okullara araştırmacı tarafından gidilerek öğrencilere nicel verilerin toplanmasında kullanılan anket formları dağıtılmıştır. Ayrıca ankete katılacak öğrencilerle birebir irtibata geçilerek samimi cevaplar vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Anketin amacının ne olacağı, araştırma sonuçlarının yararının ne olacağı, verilerin nasıl kullanılacağı ankete katılan

öğrencilere açıklanmış, öğrencilerin gayri ciddi cevaplandırılmaması istenmiştir. Araştırma 2017'nin Mart ve Nisan aylarında uygulanmıştır. Araştırma sırasında Karabük 75. Anadolu Lisesi, Karabük Kıymet ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi' ve Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde uygulamalar araştırmacı tarafından yapılamamıştır. Kavram ve Terim Tarama Testi okul idareleri tarafından uygulanmıştır. Araştırmanın bir ders saati süresince yapılması istenmiş (40 dakika), ancak isteyen öğrencilere ek olarak 5 dakika daha zaman tanınmıştır.

2.3.1. Madde Analizi Sonuçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda, 10. sınıf öğrencilerinin tarihi kavram ve terimlere yönelik başarılarını ölçmek için geliştirilen kavram testinin geçerliğini incelemek için madde analizi gerçekleştirilmiştir. Testin iç tutarlılığı ise KR-20 güvenilirlik katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Madde analizi sonucunda elde edilen madde güçlük ve ayırt edicilik katsayıları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Kavram Testi Sorularının Güçlük ve Ayırt Edicilik Katsayıları.

Madde No	Pj	rjx	Madde No	Pj	rjx	Madde No	Pj	rjx
m1	0,67	0,51	m21	0,67	0,5	m41	0,34	0,46
m2	0,77	0,51	m22	0,65	0,53	m42	0,35	0,44
m3	0,80	0,44	m23	0,64	0,56	m43	0,44	0,60
m4	0,86	0,47	m24	0,39	0,39	m44	0,6	0,51
m5	0,52	0,51	m25	0,61	0,44	m45	0,65	0,50
m6	0,32	0,43	m26	0,46	0,58	m46	0,43	0,40
m7	0,67	0,58	m27	0,47	0,51	m47	0,59	0,58
m8	0,31	0,36	m28	0,75	0,58	m48	0,45	0,55
m9	0,48	0,37	m29	0,50	0,61	m49	0,46	0,53
m10	0,38	0,40	m30	0,42	0,48	m50	0,41	0,51
m11	0,25	0,21*	m31	0,34	0,27*	m51	0,46	0,51
m12	0,56	0,42	m32	0,62	0,52	m52	0,43	0,51
m13	0,46	0,43	m33	0,63	0,47	m53	0,36	0,53
m14	0,34	0,43	m34	0,54	0,55	m54	0,36	0,53
m15	0,63	0,43	m35	0,36	0,40	m55	0,33	0,47
m16	0,61	0,56	m36	0,45	0,46			
m17	0,53	0,54	m37	0,35	0,39			
m18	0,60	0,52	m38	0,38	0,47			
m19	0,30	0,44	m39	0,42	0,56			
m20	0,36	0,44	m40	0,48	0,55			

*Düzeltilerek teste dahil edilmiştir

Tablo incelendiğinde, Kavram ve Terim Tarama Testindeki maddelerin madde güçlük katsayıları 0,25-0,86 arasında; madde ayırt edicilik katsayısı ise 0,21-0,61 arasında değişen değerler almaktadır. Testin ortalama güçlük katsayısı $\bar{P}=0,49$; testin ortalama ayırt edicilik katsayısı ise 0,48 olarak hesaplanmıştır. Ayırt edicilik katsayısı 0,30'un altında kalan iki madde (m11 ve m31) düzeltilerek teste dahil edilmiştir. Testin iç tutarlılığını belirlemek için hesaplanan KR-20 güvenilirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur.

Güvenirlilik katsayısının 70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenilir olması için yeterlidir (Büyüköztürk, 2010, s.171). Elde edilen sonuçlar Kavram ve Terim Tarama Testinin öğrencilerin başarılarını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilirlik bir test olduğunu göstermiştir.

2.4. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Araştırmanın amacı doğrultusunda, Kavram ve Terim Tarama Testinden alınan puanlar; okul, okul türü ve cinsiyet, değişkenlerine göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Araştırmaya katılan okulların Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarılarını belirlemek için ise ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri gibi betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır.

Veriler değerlendirilmeden önce, parametrik testler için gerekli olan hipotezlerin karşılanıp karşılanmadığı denetlenmiştir. Bunun için ilk önce veri setinde normal dağılım yapılmasını zorlaştıran uç değerlerin (outlier) bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Bunun için, kutu grafikleri (Boxplot) meydana getirilmiş ve değerlendirilmiştir. Eldeki sonuçlar veri setinde normal dağılımı zorlaştıran 14 tane uç değer olduğunu göstermiştir. Bu değerlerle ilgili veriler, veri setinden çıkarılmıştır. Bir sonraki aşamada, Kavram ve Terim Tarama Testinden elde edilen puanların, karşılaştırma yapılacak her bir gruba göre normal dağılım gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu doğrultuda, her bir dağılıma ait çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Büyük örneklemlili çalışmalarda hesaplanan çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 2 değer aralığında bulunması, normal dağılım varsayımının karşılanması için yeterlidir (George ve Mallery, 2010). Hesaplanan çarpıklık ve basıklık değerlerinin, ± 2 aralığında değerler aldığı, verilerin normale oldukça yakın dağılım gösterdiği, anlaşılmıştır. Bu aşamadan sonra, parametrik testler kullanılarak analizlerin gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

2.5. Kullanılan Analiz Teknikleri

Araştırmada hangi analiz tekniklerinin kullanıldığı Tablo 3'de gösterilmiştir. SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Analiz sonuçları %95 güven düzeyinde ele alınmış ve $p < 0,05$ değerleri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Tablo 3: Kullanılan Analiz Teknikleri.

Alt problem	Analiz Tekniği
Araştırmaya katılan okulların Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarıları ne düzeydedir?	Betimsel analizler
Araştırmaya katılan öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarıları öğrenim gördükleri genel okul türlerine göre farklılaşmakta mıdır?	Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)
Araştırmaya katılan öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?	Bağımsız örneklem t testi
Araştırmaya katılan Fen Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?	Bağımsız örneklem t testi
Araştırmaya katılan Anadolu Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?	Bağımsız örneklem t testi
Araştırmaya katılan Meslek Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?	Bağımsız örneklem t testi
Araştırmaya katılan Anadolu Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarıları öğretim gördükleri okula göre farklılaşmakta mıdır?	Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)
Araştırmaya katılan Meslek Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarıları öğretim gördükleri okula göre farklılaşmakta mıdır?	Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)
Araştırmaya katılan İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarıları öğrenim gördükleri okula göre farklılaşmakta mıdır?	Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)
Araştırmaya katılan öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testindeki başarıları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?	Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

Araştırma ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve Kavram ve Terim Tarama Testinden genelinden edilebilecek maksimum puanlar üçe bölünerek, puanlar düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Testlerden alınan puanlar değerlendirilirken dikkate alınan kesim noktaları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4: Kavram Testini Değerlendirmek İçin Kullanılan Puan Aralıkları.

Test	Aralık	Başarı Düzeyi
Ünite 1	0-5,67	Düşük
	5,68-11,34	Orta
	11,35-17,00	Yüksek
Ünite 2	0-10	Düşük
	11-20	Orta
	21-30	Yüksek
Ünite 3	0-2,67	Düşük
	2,68-5,34	Orta
	5,35-8,00	Yüksek
Testin Geneli	0-18,33,00	Düşük
	18,34-36,66	Orta
	36,67-55,00	Yüksek

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma ile elde edilen bulgular ve bu bulgularla ilgili değerlendirmeler bulunmaktadır. Bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen verilere göre değerlendirilmiştir. Ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin farklı okul türlerine göre; tarih derslerindeki kavramları algılayış seviyelerini tespit etmek için yapılan araştırmayla bulunan sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

3.1. Orta öğretim 10. Sınıf tarih n dersi ilk üç ünite de geçen kavram ve terimlerin listesi

Tablo 5: Tarih II Dersi İlk 3 Ünite de Geçen Kavram ve Terimler Listesi

I.ÜNİTE	II. ÜNİTE	III. ÜNİTE
Fetret Devri	Fetihname	Kutsal İttifak
Hanedan	Amanname	Islahat
Saltanat	Babüssaade	Parlamento
Örf	Rönesans	Meşrutiyet
Tekfur	Reform	Mutlakiyet
Voyvoda	Katoliklik	Merkantalizm
İskan	Ortodoksluk	Mültezim
Kolonizasyon	Protestanlık	Mukataa
Çıkma	Kalvenizm	
Dirlik	Engizisyon	
Hirfet	Papalık	
Ahilik	Dogmatizm	
Lonca	Hümanizm	
Gedik	Harem	
Fütüvvet	Reaya	
Miri arazi	Kalem	
Yörük	Oda	
Tahrir	Eyalet	
	Sancak	
	Kaza	
	Muhtesip	
	Yurtluk	
	Ocaklık	
	Birun	
	Enderun	
	Seyfiye	
	İlmiye	
	Kalemiye	
	İmtiyaz	
	Kapitülasyon	
	Hazine	
	Külliyeye	
	Divanı Hümeyun	

Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Tablo 6: Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	378	50,7
	Erkek	367	49,3
Okul Türü	Fen Lisesi	53	7,1
	Anadolu Lisesi	394	52,9
	Meslek Lisesi	298	40,0
Okul	Karabük Fen Lisesi	53	7,1
	Karabük Alpaslan Gazi Anadolu Lisesi	50	6,7
	Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi	51	6,8
	Karabük Demir Çelik Anadolu Lisesi	52	7,0
	Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27	3,6
	Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	50	6,7
	Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51	6,8
	Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi	49	6,6
	Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi	50	6,7
	Karabük Cumhuriyet Anadolu Lisesi	50	6,7
	Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	50	6,7
	Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesi	50	6,7
	Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	50	6,7
	Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi	50	6,7
	Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	21	2,8
	Final Temel Lisesi	41	5,5
	Toplam		745

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan kız öğrencilerin oranı %50,7; erkek öğrencilerin oranı %49,3'tür. Öğrencilerin %7,1'i Fen Lisesinde, %52,9'u Anadolu Lisesinde ve %40'ı Meslek Lisesinde öğrenim görmektedir. En çok Karabük Fen Lisesinden; en az ise Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu ve Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinden öğrenci araştırmaya katılmıştır.

3.2. Alt Problemlere Dair Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilen alt problemlere cevap bulmak için gerçekleştirilen analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz sonuçları tablolar halinde özetlenmiş ve açıklanmıştır. Bulgular toplamda on bir problemten ve bu alt problemlere ilişkin oluşturulan kategorilerden meydana gelmektedir.

3.2.1. Birinci Alt Probleme Dair Bulgular

3.2.1.1. Ortaöğretim 10. sınıf tarih II dersi kitabında yer alan kavramların öğrenilme düzeyleriyle ilgili bulgular ve yorumlar

Aşağıdaki tabloda uygulanan tarama testi ve testin sonucunda ortaya çıkan öğrenme oranları yer almaktadır.

Tablo 7: Orta öğretim 10. Sınıf Tarih II Dersi Kitabında Yer Alan Kavram ve Terimlerin Öğrenilme Düzeyleriyle İlgili Bulgular

SORULAR		Genel Lise		Meslek Lisesi		P
		n	%	N	%	
1) Yıldırım'ın oğulları arasındaki taht kavgalarıyla geçen Osmanlı Devletinin bunalımlı dönemi aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	114	25.5	129	43.3	$\chi^2 = 0.186$ p=0.000
	Doğru	333	74.5	169	56.7	
2) Hanedan kavramı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak tanımlanmıştır?	Yanlış	64	14.3	105	35.2	$\chi^2 = 0.245$ p=0.000
	Doğru	383	85.7	193	64.8	
3) Bir ülkede padişahın, sultanın egemen olması tanımını tamamlayan kavram aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	77	17.2	76	25.5	$\chi^2 = 0.100$ p=0.006
	Doğru	370	82.8	222	74.5	
4) Yasalarla belirlenmeyen, halkın kendiliğinden uyduğu geleneklere ne denir?	Yanlış	52	11.6	57	19.1	$\chi^2 = 0.104$ p=0.005
	Doğru	395	88.4	241	80.9	

Tablo 7 “Devam”

SORULAR		Genel Lise		Meslek Lisesi		P
		n	%	N	%	
5) Bizans İmparatorluğu zamanında vali düzeyinde olan yöneticilerle Anadolu ve Rumeli'deki Hristiyan beylerine verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	170	38.0	188	63.1	$\chi^2 = 0.246$
	Doğru	333	74.5	169	56.7	$p = 0.000$
6) Osmanlıların Eflak ve Boğdan beylerine verdikleri unvan aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	274	61.3	242	81.2	$\chi^2 = 0.211$
	Doğru	173	38.7	56	18.8	$p = 0.000$
7) Osmanlılarda Rumeli'de yeni fethedilen topraklara Anadolu'dan getirilen Türkmenler yerleştirilerek bölge Türkleştirilirdi. Bu politikanın adı aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?	Yanlış	113	25.3	132	44.3	$\chi^2 = 0.198$
	Doğru	334	74.7	166	55.7	$p = 0.000$
8) Osmanlılarda halka mesleki eğitim aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?	Yanlış	291	65.5	225	75.5	$\chi^2 = 0.111$
	Doğru	156	34.5	73	24.5	$p = 0.002$
9) Gedik kavramının doğru tanımı aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	235	52.6	157	52.7	$\chi^2 = 0.001$
	Doğru	212	47.4	141	47.3	$p = 0.976$
10) Topkapı Sarayındaki Enderun mektebinden yetişen bir devşirmenin taşrada bir göreve atanması usulüne ne ad verilir?	Yanlış	261	58.4	210	70.5	$\chi^2 = 0.123$
	Doğru	186	41.6	88	29.5	$p = 0.001$
11) Anadolu'da 13. Yüzyıldan bu yana görülen örgütlenmiş zanaatçı ve esnaf birlikleri aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ifade edilir?	Yanlış	319	71.4	243	81.5	$\chi^2 = 0.116$
	Doğru	128	28.6	55	18.5	$p = 0.002$
12) Osmanlılarda devlet memurları ve askerlere görevleri karşılığı verilen maaş veya toprak aşağıdakilerden hangisiyle ifade edilir?	Yanlış	175	39.1	175	58.7	$\chi^2 = 0.192$
	Doğru	272	60.9	123	41.3	$p = 0.000$
13) Osmanlılarda mülkiyeti devlete ait olan toprak aşağıdaki hangi kavramla tanımlanır?	Yanlış	207	46.3	195	65.4	$\chi^2 = 0.188$
	Doğru	240	53.7	103	34.6	$p = 0.000$

Tablo 7 “Devam”

SORULAR		Genel Lise		Meslek Lisesi		P
		n	%	N	%	
14) Ahi Teşkilatında Kunduracılık, duvarcılık, demircilik, marangozluk, dokumacılık vb. küçük el sanatları hangi kavramla tanımlanır?	Yanlış	278	62.3	217	72.8	$\chi^2 = 0.110$ p=0.003
	Doğru	169	37.7	81	29.2	
15) Yörük kavramı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak tanımlanmıştır?	Yanlış	185	41.4	120	40.3	$\chi^2 = 0.057$ p=0.121
	Doğru	292	58.6	178	59.7	
16) Osmanlı Devletinde arazi kayıtlarının nişancı tarafından tutulduğu defter aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	145	32.4	149	50.0	$\chi^2 = 0.176$ p=0.000
	Doğru	302	67.6	149	50.0	
17) Esnaf ve zanaatçı gibi çalışma kollarını içine alan bir tür meslek ve dayanışma örgütü aşağıdakilerden hangisiyle daha doğru ifade edilir?	Yanlış	166	37.1	181	60.7	$\chi^2 = 0.232$ p=0.000
	Doğru	281	62.9	117	39.3	
18) Fetihname nedir?	Yanlış	163	36.5	132	62.9	$\chi^2 = 0.078$ p=0.032
	Doğru	284	63.5	166	37.1	
19) Savaşta teslim olanlara verilen, mal ve canlarına dokunulmayacağını bildirir belge aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	297	66.4	222	74.5	$\chi^2 = 0.086$ p=0.019
	Doğru	150	33.6	76	25.5	
20) Babüssaade aşağıdakilerden hangisi için kullanılır?	Yanlış	264	59.1	216	72.5	$\chi^2 = 0.137$ p=0.000
	Doğru	183	40.9	82	27.5	
21) Rönesans'ın tanımını aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?	Yanlış	111	24.8	138	46.3	$\chi^2 = 0.223$ p=0.000
	Doğru	336	75.2	160	53.7	
22) Tarihsel anlamıyla Reform ne demektir?	Yanlış	133	29.8	130	43.6	$\chi^2 = 0.142$ p=0.000
	Doğru	314	70.2	168	56.4	
23) Papa ve Patrik Hristiyanlık dininin hangi mezhebenden en büyük dini liderdir?	Yanlış	122	27.3	145	48.7	$\chi^2 = 0.218$ p=0.000
	Doğru	325	72.7	153	51.3	

Tablo 7 “Devam”

SORULAR		Genel Lise		Meslek Lisesi		P
		n	%	N	%	
24) Orta Çağda, Katoliklerde din inançlarına karşı gelenleri cezalandırmak için kurulan kilise mahkemelerine ne ad verilir?	Yanlış	263	58.8	194	65.1	$x^2 = 0.063$ $p = 0.085$
	Doğru	184	41.2	104	34.9	
25) Roma Katolik Kilisesinin, en üst düzeyde yönetim teşkilatı aşağıdakilerden hangisiyle isimlendirilmiştir?	Yanlış	158	35.4	134	45.0	$x^2 = 0.097$ $p = 0.008$
	Doğru	289	64.6	164	55.0	
26) Asla değişmeyeceği kabul edilen bilgilerin, inceleme, tartışma yahut araştırmaya ihtiyacın olmadığını savunan anlayışa verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	195	43.6	209	70.1	$x^2 = 0.261$ $p = 0.000$
	Doğru	252	56.4	89	29.9	
27) Eski Yunan ve Roma kültürünü en yüksek kültür örneği diye alan ve Orta Çağ'ın skolastik düşüncesine karşı 14. Yüzyılda doğan felsefe bilim ve sanat görüşü aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	207	46.3	191	64.1	$x^2 = 0.175$
	Doğru	240	53.7	107	35.9	$p = 0.000$
28) Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	84	18.8	103	34.6	$x^2 = 0.178$ $p = 0.000$
	Doğru	363	81.2	195	65.4	
29) Osmanlıda Müslüman ve gayrimüslim vergi yükümlüsü halk anlamına gelen kavram aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	188	42.1	185	62.1	$x^2 = 0.195$ $p = 0.000$
	Doğru	259	57.9	113	37.9	
30) Osmanlıda memurluk işlerinin yürütüldüğü bürolara verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	210	42.1	224	75.2	$x^2 = 0.280$ $p = 0.000$
	Doğru	237	57.9	74	24.8	
31) Osmanlılarda yeniçeri kışlaları ile iç saray koşullarına genel olarak verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	271	47.0	224	75.2	$x^2 = 0.151$
	Doğru	176	53.0	74	24.8	$p = 0.000$

Tablo 7 “Devam”

SORULAR		Genel Lise		Meslek Lisesi		P
		n	%	N	%	
32) Osmanlı Devleti’nde en büyük sivil veya askeri yönetim birimine ne ad verilir?	Yanlış	144	60.6	139	46.6	$x^2 = 0.146$ $p = 0.000$
	Doğru	303	39.4	159	53.4	
33) Osmanlı yönetim teşkilatında eyaletlerden sonra en büyük idari birim hangisidir?	Yanlış	140	32.2	132	44.3	$x^2 = 0.132$ $p = 0.000$
	Doğru	307	67.8	166	55.7	
34) Osmanlı Devleti’nde sancaktan sonra gelen idari birim hangisidir?	Yanlış	174	31.3	170	57.0	$x^2 = 0.178$ $p = 0.000$
	Doğru	273	68.7	128	43.0	
35) Osmanlıda çarşı, pazar denetlemesini yapan, satılan mal ve fiyatları kontrol eden memur aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	266	38.9	211	70.8	$x^2 = 0.115$ $p = 0.002$
	Doğru	181	61.1	87	29.2	
36) Osmanlılarda Geliri sınır boylarında yaşayan Türkmenlere verilen topraklara ne ad verilir?	Yanlış	209	59.5	202	67.8	$x^2 = 0.207$ $p = 0.000$
	Doğru	238	40.5	96	32.2	
37) Osmanlı Devleti’nde kale muhafızlarına verilen ve geliri tersane giderlerine ayrılan arazi aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	265	46.8	218	73.2	$x^2 = 0.143$ $p = 0.000$
	Doğru	182	40.7	80	26.8	
38) Topkapı Sarayında Harem dairesinin ve Enderun’un dışında kalan bölüme ne ad verilir?	Yanlış	261	59.3	199	66.8	$x^2 = 0.085$ $p = 0.021$
	Doğru	186	40.7	99	33.2	
39) Topkapı Sarayının İç bölümüdür, padişahın hizmetkârları buradadır, devşirmelerden Devletin İhtiyaç duyduğu devlet adamları bu bölümde yetişir, Topkapı Sarayında harem ve hazine dairelerinin bulunduğu yerdir. Yukarıda Topkapı sarayının hangi bölümünden bahsedilmektedir?	Yanlış	95	58.4	190	63.8	$x^2 = 0.091$ $p = 0.013$
	Doğru	203	41.6	108	36.2	

Tablo 7 “Devam”

SORULAR		Genel Lise		Meslek Lisesi		P
		n	%	N	%	
40) Osmanlı Devleti'nde yönetim ve askerlik hizmetlerini yerine getiren görevlilerin oluşturduğu sınıf aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	209	54.6	177	89.4	$x^2 = 0.124$ $p = 0.001$
	Doğru	238	45.4	121	10.6	
41) Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlılarda ilmiye sınıfının mensuplarından değildir?	Yanlış	262	46.8	233	78.2	$x^2 = 0.203$ $p = 0.000$
	Doğru	185	53.2	65	21.8	
42) Osmanlı Devleti'nde, devlet dairelerinde idari görevlerde bulunan memurların oluşturduğu sınıf aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	267	58.6	214	71.8	$x^2 = 0.124$ $p = 0.001$
	Doğru	180	41.4	84	28.2	
43) Başkalarına tanınmayan özel, kişisel hak veya şart, ayrıcalık anlamına gelen kavramı aşağıdakilerden hangisi doğru olarak ifade eder?	Yanlış	203	59.9	215	72.1	$x^2 = 0.264$ $p = 0.000$
	Doğru	244	40.1	83	27.9	
44) Bir devletin, bir anlaşmaya bağlı olarak başka devletlere tanıdığı iktisadi ve sosyal ayrıcalıklar aşağıdakilerden hangisiyle tanımlanır?	Yanlış	146	45.5	150	50.3	$x^2 = 0.177$ $p = 0.000$
	Doğru	301	54.5	148	49.7	
45) Devlet malının veya parasının saklandığı yere ne denir?	Yanlış	124	27.7	136	45.6	$x^2 = 0.184$ $p = 0.000$
	Doğru	323	72.3	162	54.4	
46) Osmanlılarda medrese, imaret, cami, kütüphane gibi kültür birimlerinin tümünün oluşturduğu bütüne ne ad verilir?	Yanlış	229	51.2	199	66.8	$x^2 = 0.154$ $p = 0.000$
	Doğru	218	48.8	99	33.2	
47) Osmanlı Devleti'nde önemli devlet işlerinin görüşüldüğü ve karara bağlandığı yüksek makam aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	149	33.3	156	52.3	$x^2 = 0.189$ $p = 0.000$
	Doğru	298	66.7	142	47.7	

Tablo 7 “Devam”

SORULAR		Genel Lise		Meslek Lisesi		P
		n	%	N	%	
48) Osmanlı Devleti'nin II. Viyana Kuşatmasında başarısızlığa uğramasından cesaret alan bir grup Avrupa ülkesinin Türkleri Avrupa'dan çıkarmak amacıyla kurdukları birlik aşağıdakilerden hangisidir?	Yanlış	217	48.5	195	65.4	$x^2 = 0.166$ $p = 0.000$
	Doğru	230	51.5	103	34.6	
49) Genel olarak herhangi bir kuruluşta, devlet düzeninde eskimiş ya da bozulmuş olan yanları düzeltmek aşağıdakilerden hangisi için kullanılır?	Yanlış	214	47.9	186	62.4	$x^2 = 0.143$ $p = 0.000$
	Doğru	233	52.1	112	37.6	
50), “hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimine dayanan hükümet biçimi” boşluğa aşağıdaki kelimelerden hangisi gelirse anlamda bütünlük oluşur?	Yanlış	224	50.1	216	72.5	$x^2 = 0.223$ $p = 0.000$
	Doğru	223	49.9	82	27.05	
51) Başlıca görevi yasama, devlet bütçesini çıkarma, hükümeti denetleme olan ve üyeleri halkoyu ile belirli bir süre için seçilen meclis veya meclisler, yasama kuruluna ne isim verilir?	Yanlış	195	43.6	205	68.8	$x^2 = 0.252$ $p = 0.000$
	Doğru	252	56.4	93	31.2	
52) Hükümdarın bütün siyasal kudreti elinde bulundurduğu yönetim biçimi aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ifade edilir?	Yanlış	229	51.2	199	66.8	$x^2 = 0.154$ $p = 0.000$
	Doğru	218	48.8	99	33.2	
53) Ülkenin refahını sahip olduğu altın, gümüş vb. değerli madenlere bağlayan, iktisat öğretisine ne isim verilmiştir?	Yanlış	257	57.5	222	74.5	$x^2 = 0.174$ $p = 0.000$
	Doğru	190	42.5	76	25.5	
54) İltizam yönetimine göre kendi nam ve hesabına vergi toplama görev ve yetkisi verilen kişiye ne isim verilmiştir?	Yanlış	258	57.7	221	74.2	$x^2 = 0.168$ $p = 0.000$
	Doğru	189	42.3	77	25.8	
55) Gelirleri doğrudan devlet hazinesine aktarılan toplaklara ne ad verilir?	Yanlış	268	60.0	230	77.2	$x^2 = 0.179$ $p = 0.000$
	Doğru	179	40.0	68	22.8	

Uygulanan anket verileri incelendiğinde tarih ders programı içinde verilen tarihsel kavram ve terimlerin kazandırılması sürecinde istenilen düzeye ulaşılmadığı söylenebilir. Kavram ve terimlerin kazandırılmasında 55 kavram ve terimden genel Anadolu Liselerinde en yüksek öğrenilme oranlarına sahip kavram ve terimler; Fetret (%74.7), Hanedan (%85.7), Saltanat (%82.8), Örf (%88.4), İskan (%74.7), Rönesans (%75.2), Reform (%70.2), Katolik (%72.7), Harem (%82.2), Hazine (%72.3). Meslek liselerinde ise en yüksek öğrenilme oranına sahip kavram ve terimler Saltanat (%74.5), Örf (%80.9), olmuştur.. En başarılı lise grubu Mehmet Vergili Fen Lisesi öğrencileri olurken başarı düzeyi en düşük lise Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olmuştur.

Bu alanda yapılan çalışmalardan Keskin'in 2003 de hazırlamış olduğu "İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Kavramlarının Kazandırılma Düzeyinin Araştırılması" konulu yüksek lisans tezinde 39 kavramın sadece 11'inde %70'lik başarı oranına ulaşılmıştır. Bektaş ve Bilgili'nin (2010) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi "Osmanlı Kültür ve Medeniyeti" ünitesinde geçen kavramların doğru kavranma durumlarına yönelik yaptıkları çalışmada da benzer bir sonuç elde edilmiştir. Candan, Koçer 2013'de Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisinde yayımlanan "Tarih Dersindeki Kavramların Algılanma Düzeylerine İlişkin Bir Değerlendirme" başlıklı çalışmalarında da kavram başarı puanının en yüksek olduğu öğrenci grubu Fen Lisesi öğrencileri, ardından Anadolu Öğretmen Lisesi ve Anadolu Liseleri olduğunu Düz ve meslek lise öğrencilerinin kavram başarı puanlarının 40'ın altında olduğunu, en düşük başarı puanına ise Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin ait olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer sonuç bu çalışma için de geçerlidir. Meslek liseleri içinde başarı puanı en düşük olan okul Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olmuştur.

Öğrenme oranı en düşük olan kavram ve terimler ise Genel Anadolu Liseleri için: Fütüvvet (%28.6), Meslek Liseleri için Lonca (%24.5), Çıkma (%29.5), Fütüvvet (%18.5), Hirfet (%29.2), Amanname (%25.5), Babüssade (27.5), Dogmatizm (%29.9), Kalem (24.9), Oda (%24.8), Ocaklık (%26.8), Seyfiyye (%10.6), Nişancı (%21.8), Kalemîye (%28.2), İmtiyaz (%27.9), Meşrutiyet (%27.05), Merkantalizm (25.5), Mültezim (%25.8), Mukatata (%22.8) kavram ve terimleri olmuştur.

Araştırmaya katılan 10. sınıf öğrencilerinin 4. Soruya (Örf) verdikleri cevapların doğruluk durumu ile genel okul türü arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

($\chi^2 = .104$; $p=0,005<0.05$). Liseler grubunda öğrenim gören 10. sınıf öğrencilerinin bu soruyu 52'sinin (%11.6) yanlış, 395'inin (%88.4) doğru; Meslek Liseler grubunda öğrenim gören 10. sınıf öğrencilerinin bu soruyu 57'sinin (%19.1) yanlış, 241'inin (%80.9) doğru olarak cevaplandığı görülmektedir. Bu soruyu cevaplandırma düzeyinde meslek lisesi grubunda yer alan öğrencilere göre Fen ve Anadolu liseler grubunda yer alan öğrencilerin daha başarılı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bu soruyu doğru cevaplandırma oranı diğer sorulara göre yüksektir. Tüm okul türlerinde örf kavramı öğrenme oranı diğer kavram ve terimlere göre daha yüksektir.

Araştırmaya katılan 10. sınıf öğrencilerinin 8. Soruya(Lonca), verdikleri cevapların doğruluk durumu ile genel okul türü arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. ($\chi^2 = .111$; $p=0,002<0.05$). Liseler grubunda öğrenim gören 10. sınıf öğrencilerinin bu soruyu 291'nin (%65.50) yanlış, 156'sının (%36.50) doğru; Meslek liseler grubunda öğrenim gören 10. sınıf öğrencilerinin bu soruyu 275'inin (%75.5) yanlış, 74'ünün (%24.5) doğru olarak cevaplandığı görülmektedir. Bu soruyu cevaplandırma düzeyinde meslek lisesi grubunda yer alan öğrencilere göre liseler grubunda yer alan öğrencilerin daha başarılı olduğu görülmektedir. Ancak her iki gruptaki öğrencilerin bu soruya yanlış cevap verme oranları doğru cevap verme oranlarına göre oldukça yüksektir.

Bütün sorulara baktığımızda araştırmaya katılan öğrencilerin Gedik, Yörük ve Endülüjans kavram ve terimlerine ait sorulara verdikleri cevapların doğruluk durumu ile genel okul türü arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin diğer bütün sorulara verdikleri cevapların doğruluk durumu ile genel okul türü arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Eyalet kavramı öğrenme oranı Meslek Liselerinin genelinde (%53.4) iken, Anadolu Liseleri grubunda bu oran (%39.4) olarak belirlenmiştir.

3.2.1.2. Araştırmaya Katılan Okulların Kavram Ve Terim Tarama Testinin Tamamından Almış Olduğu Puanlar

Tablo 8: Araştırmaya Katılan Okulların Kavram Ve Terimler Testinin Tamamından Almış Olduğu Puanlara Ait Betimsel Sonuçlar

K T.T.T	Okul	N	\bar{X}	Ss	Minimum	Maksimum	Düzye
	Karabük Fen Lisesi	45	46,73	5,26	36	54	Yüksek
	Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi	51	41,82	7,38	20	51	Yüksek
	Karabük Alpaslan Gazi Anadolu Lisesi	50	39,34	6,77	25	52	Yüksek
	Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi	50	33,66	13,43	14	49	Orta
	Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	21	30,38	5,27	20	40	Orta
	Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesi	50	30,10	7,27	12	40	Orta
	Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	49	29,20	10,35	10	47	Orta
Toplam puan	Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	50	25,36	6,57	10	37	Orta
	Karabük Demir Çelik Anadolu Lisesi	52	24,69	11,55	6	55	Orta
	Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi	46	22,98	7,36	7	35	Orta
	Karabük Cumhuriyet Anadolu Lisesi	50	19,80	6,72	8	36	Orta
	Final Temel Lisesi	41	19,51	11,04	1	50	Orta
	Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi	50	18,56	6,08	9	32	Orta
	Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	48	17,44	9,76	7	47	Düşük
	Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27	14,52	4,47	5	25	Düşük
	Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51	12,67	3,64	4	20	Düşük

Tablo incelendiğinde, Kavram Ve Terim Tarama Testinde en başarılı olan beş okul sırası ile:

- Karabük Fen Lisesi,
- Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi,
- Karabük Alpaslan Gazi Anadolu Lisesi,
- Karabük Kıymet ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi
- Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesidir.

Kavram Ve Terim Tarama Testinde en başarısız olan beş okul ise sırası ile:
Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi
Final Temel Lisesidir.

3.2.2. İkinci Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi” Orta öğretim 10. sınıf Tarih II dersi ilk üç ünite de geçen kavramların ve terimlerin kazandırılmasında ünitelere göre bir fark var mıdır? “şeklindedir. Bu alt problemi çözmek için her bir okulun Kavram ve Terim Tarama Testinden almış oldukları puanlara ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler hesaplanarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 9, Tablo 10, Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 9: Araştırmaya Katılan Okulların Ünite 1 Testinden Almış Olduğu Puanlara Ait Betimsel Sonuçlar

Test	Okul	N	\bar{X}	Ss	Minimum	Maksimum	Düzye
Ünite 1	Karabük Fen Lisesi	45	14,16	2,33	9	17	Yüksek
	Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi	51	12,76	2,89	7	17	Yüksek
	Karabük Alpaslan Gazi Anadolu Lisesi	50	12,24	2,02	9	17	Yüksek
	Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	21	11,76	1,34	9	15	Yüksek
	Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesi	50	11,10	2,15	5	14	Orta
	Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi	50	10,24	3,37	4	15	Orta
	Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	49	10,00	3,06	3	15	Orta
	Karabük Demir Çelik Anadolu Lisesi	52	8,90	4,02	2	17	Orta
	Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	50	8,48	2,38	3	12	Orta
	Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi	46	7,87	2,88	2	16	Orta
	Final Temel Lisesi	41	7,49	3,97	0	15	Orta
	Karabük Cumhuriyet Anadolu Lisesi	50	6,84	2,54	2	12	Orta
	Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi	50	6,66	2,40	1	12	Orta
	Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	48	6,42	3,83	1	15	Orta
	Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27	5,07	1,62	2	8	Düşük
	Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51	4,18	1,82	0	8	Düşük

Tablo incelendiğinde, Ünite 1 testinde en başarılı olan beş okul sırası ile:

Karabük Fen Lisesi,

Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi,

Karabük Alpaslan Gazi Anadolu Lisesi,

Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi

Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesidir.

Ünite 1 testinde en başarısız olan beş okul ise sırası ile:

Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,

Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,

Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,

Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi,

Karabük Cumhuriyet Anadolu Lisesidir.

Tablo 10: Araştırmaya Katılan Okulların Ünite 2 Testinden Almış Olduğu Puanlara Ait Betimsel Sonuçlar

Test	Okul	N	\bar{X}	Ss	Minimum	Maksimum	Düzey
Ünite 2	Karabük Fen Lisesi	45	25,16	2,88	18	29	Yüksek
	Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi	51	23,14	4,21	7	28	Yüksek
	Karabük Alpaslan Gazi Anadolu Lisesi	50	21,72	3,65	14	29	Yüksek
	Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi	50	18,84	7,76	5	28	Orta
	Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesi	50	16,76	5,43	2	24	Orta
	Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	49	16,41	6,14	5	28	Orta
	Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	21	15,67	3,85	5	22	Orta
	Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	50	14,38	4,29	5	23	Orta
	Karabük Demir Çelik Anadolu Lisesi	52	12,79	6,82	2	30	Orta
	Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi	46	12,33	4,78	1	20	Orta
	Karabük Cumhuriyet Anadolu Lisesi	50	10,94	4,14	4	22	Orta
	Final Temel Lisesi	41	9,98	6,45	0	27	Düşük
	Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi	50	9,96	4,06	3	18	Düşük
	Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	48	9,10	6,02	2	27	Düşük
	Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27	8,07	3,27	1	17	Düşük
	Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51	6,82	2,47	2	13	Düşük

Tablo incelendiğinde, Ünite 2 testinde en başarılı olan beş okul sırası ile:

Karabük Fen Lisesi,
Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi,
Karabük Alpaslan Gazi Anadolu Lisesi,
Karabük Kıymet ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi
Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesidir.

Ünite 2 testinde en başarısız olan beş okul ise sırası ile:

Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi
Final Temel Lisesidir.

Tablo 11: Araştırmaya Katılan Okulların Ünite 3 Testinden Almış Olduğu Puanlara Ait Betimsel Sonuçlar

Test	Okul	N	\bar{X}	Ss	Minimum	Maksimum	Düzye
	Okul	N	\bar{X}	Ss	Minimum	Maksimum	Düzye
	Karabük Fen Lisesi	45	7,42	0,81	5	8	Yüksek
	Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi	51	5,92	1,95	1	8	Yüksek
	Karabük Alpaslan Gazi Anadolu Lisesi	50	5,38	2,29	0	8	Yüksek
	Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi	50	4,58	3,15	0	8	Orta
	Karabük Demir Çelik Anadolu Lisesi	52	3,00	2,54	0	8	Orta
Test	Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	21	2,95	1,69	0	5	Orta
Ünite 3	Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	49	2,80	1,86	0	6	Orta
	Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi	46	2,78	1,62	0	7	Orta
	Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	50	2,50	1,47	0	6	Düşük
	Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesi	50	2,24	1,38	0	6	Düşük
	Final Temel Lisesi	41	2,05	1,95	0	8	Düşük
	Karabük Cumhuriyet Anadolu Lisesi	50	2,02	1,42	0	6	Düşük
	Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi	50	1,94	1,42	0	7	Düşük
	Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	48	1,92	1,25	0	6	Düşük
	Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51	1,67	1,23	0	4	Düşük
	Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27	1,37	1,15	0	4	Düşük

Test	Okul	N	\bar{X}	Ss	Minimum	Maksimum	Düzye
Karabük Fen Lisesi	Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi	50	1,94	1,42	0	7	Düşük
Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	48	1,92	1,25	0	6	Düşük
Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51	1,67	1,23	0	4	Düşük
Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27	1,37	1,15	0	4	Düşük

Tablo incelendiğinde, Ünite 3 testinde en başarılı olan beş okul sırası ile:

Karabük Fen Lisesi,

Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi,

Karabük Alpaslan Gazi Anadolu Lisesi,

Karabük Kıymet ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi

Karabük Demir Çelik Lisesidir.

Ünite 3 testinde en başarısız olan beş okul ise sırası ile :

Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,

Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,

Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,

Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi

Karabük Cumhuriyet Anadolu Lisesidir.

3.2.3.Üçüncü Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi “Araştırmaya katılan öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testinde başarıları öğrenim gördükleri genel okul türlerine göre farklılaşmakta mıdır?” Şeklindedir. Bu alt problemi çözmek için öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testinden almış oldukları puanlar öğrenim gördükleri lise türlerine göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12: Öğrencilerin Kavram ve Terimler Testinden Almış Oldukları Puanların Genel Okul Türlerine Göre Karşılaştırılması

Puan	Okul Türü	N	\bar{X}	Ss	F	p	Gruplar Arası Fark*
Ünite 1	1. Fen Lisesi	45	14,16	2,33	78,98	0,00	1>2,
	2. Anadolu Lisesi	394	9,58	3,73			1>3,
	3. Meslek Lisesi	292	7,47	3,51			2>3
Ünite 2	1. Fen Lisesi	45	25,16	2,88	90,22	0,00	1>2,
	2. Anadolu Lisesi	394	15,65	7,37			1>3,
	3. Meslek Lisesi	292	11,72	5,86			2>3
Ünite 3	1. Fen Lisesi	45	7,42	0,81	114,77	0,00	1>2,
	2. Anadolu Lisesi	394	3,43	2,59			1>3,
	3. Meslek Lisesi	292	2,28	1,57			2>3
Toplam puan	1. Fen Lisesi	45	46,73	5,26	111,48	0,00	1>2,
	2. Anadolu Lisesi	394	28,65	12,49			1>3,
	3. Meslek Lisesi	292	21,47	9,70			2>3

*Scheffe Çoklu Karşılaştırma Testi

Tablo incelendiğinde, Fen lisesi, Anadolu lisesi ve meslek lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve toplam puan ortalamaları genel okul türlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Farklılığın kaynağını belirlemek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Fen lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve toplam puan ortalamaları, Anadolu ve Meslek lisesi öğrencilerinininkinden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, Anadolu lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve toplam puan ortalamaları, Meslek lisesi öğrencilerinininkinden anlamlı olarak daha yüksektir.

3.2.4. Dördüncü Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi “Araştırmaya katılan öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testinde başarıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” Şeklinde dir. Bu alt problemi çözmek için öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testinden almış oldukları puanlar cinsiyete göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13: Öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Puan	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Ünite 1	Kız	369	9,45	3,80	3,01	0,00
	Erkek	362	8,58	4,02		
Ünite 2	Kız	369	15,83	7,02	4,36	0,00
	Erkek	362	13,48	7,53		
Ünite 3	Kız	369	3,29	2,49	0,83	0,41
	Erkek	362	3,14	2,46		
Toplam puan	Kız	369	28,57	12,31	3,62	0,00
	Erkek	362	25,20	12,84		

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin ünite 3 puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Diğer yandan, öğrencilerin ünite 1, ünite 2 ve toplam puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Araştırmaya katılan kız öğrencilerin ünite 1, ünite 2 ve Kavram testinin genelinde daha başarılı olduğu anlaşılmıştır.

3.2.5. Beşinci Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi “Araştırmaya katılan Fen Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinde başarıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” Şeklinde dir. Bu alt problemi çözmek için Fen Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinde Testinden almış oldukları puanlar cinsiyete göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14: Fen Lisesi Öğrencilerinin Kavram Ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Okul	Puan	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Fen Lisesi	Ünite 1	Kız	23	14,43	1,88	0,82	0,42
		Erkek	22	13,86	2,73		
	Ünite 2	Kız	23	25,00	2,63	-0,37	0,72
		Erkek	22	25,32	3,18		
	Ünite 3	Kız	23	7,52	0,79	0,84	0,41
		Erkek	22	7,32	0,84		
	Toplam puan	Kız	23	46,96	4,28	0,29	0,77
		Erkek	22	46,50	6,22		

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan Fen Lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve toplam puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Araştırmaya katılan kız ve erkek Fen Lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve genel kavram testi başarıları birbirine denktir.

3.2.6. Altıncı Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi “Araştırmaya katılan Anadolu Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinde başarıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemi çözmek için Anadolu Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden almış oldukları puanlar cinsiyete göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15: Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Okul	Puan	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Anadolu Lisesi	Ünite 1	Kız	214	9,71	3,67	0,75	0,45
		Erkek	180	9,43	3,81		
	Ünite 2	Kız	214	16,44	6,79	2,35	0,02
		Erkek	180	14,70	7,93		
	Ünite 3	Kız	214	3,46	2,52	0,26	0,79
		Erkek	180	3,39	2,69		
	Toplam puan	Kız	214	29,61	11,79	1,66	0,10
		Erkek	180	27,52	13,21		

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan Anadolu Lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 3 ve toplam puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Diğer yandan, öğrencilerin ünite 2 testi puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Kız öğrenciler ünite 2 testinde daha başarılı bulunmuştur.

3.2.7.Yedinci Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi “Araştırmaya katılan Meslek Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testi başarıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemi çözmek için Meslek Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terimler Testinden almış oldukları puanlar cinsiyete göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16: Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Okul	Puan	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Meslek Lisesi	Ünite 1	Kız	132	8,16	3,47	3,10	0,00
		Erkek	160	6,90	3,44		
	Ünite 2	Kız	132	13,23	6,34	4,10	0,00
		Erkek	160	10,48	5,13		
	Ünite 3	Kız	132	2,28	1,66	-0,01	1,00
		Erkek	160	2,28	1,49		
	Toplam puan	Kız	132	23,67	10,56	3,59	0,00
		Erkek	160	19,66	8,55		

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan Meslek Lisesi öğrencilerinin ünite 3 testi puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Diğer yandan, öğrencilerin ünite 1, ünite 2 ve toplam puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Kız öğrenciler ünite 1, ünite 2 ve Kavram ve Terimler Testinin genelinde daha başarılı bulunmuştur.

3.2.8. Sekizinci Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi “Araştırmaya katılan Anadolu Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testi başarıları öğretim gördükleri okula göre farklılaşmakta mıdır?” Şeklindedir. Bu alt problemi çözmek için Anadolu Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden almış oldukları puanlar, öğrenim gördükleri okullara göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17: Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Karşılaştırılması

Okul Türü	Puan	Okul	N	Ss	F	p	Gruplar Arası Fark	
Anadolu Lisesi	Ünite 1	1. Karabük Alpaslan Gazi A.L.	50	12,24	2,02	37,09	0,00	2>3, 2>4, 2>5, 2>7; 1>3, 1>4, 1>5; 6>3, 6>4, 6>5; 7>4, 7>5; 3>4, 3>5
		2. Karabük 75. Yıl A.L.	51	12,76	2,89			
		3. Karabük Demir Çelik A.L.	52	8,90	4,02			
		4. Karabük Fevzi Çakmak A.L.	50	6,66	2,40			
		5. Karabük Cumhuriyet A.L.	50	6,84	2,54			
		6. Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım A.L.	50	11,10	2,15			
		7. Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı A.L.	50	10,24	3,37			
	Ünite 2	1. Karabük Alpaslan Gazi A.L.	50	21,72	3,65	47,94	0,00	2>7, 2>6, 2>3, 2>4, 2>5; 1>6, 1>3, 1>4, 1>5; 7>3, 7>4, 7>5; 6>3, 6>4, 6>5
		2. Karabük 75. Yıl A.L.	51	23,14	4,21			
		3. Karabük Demir Çelik A.L.	52	12,79	6,82			
		4. Karabük Fevzi Çakmak A.L.	50	9,96	4,06			
		5. Karabük Cumhuriyet A.L.	50	10,94	4,14			
		6. Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım A.L.	50	16,76	5,43			
		7. Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı A.L.	50	18,84	7,76			
	Ünite 3	1. Karabük Alpaslan Gazi A.L.	50	5,38	2,29	31,76	0,00	2>3, 2>6, 2>4, 2>5; 1>3, 1>6, 1>4, 1>5; 7>3, 7>6, 7>4, 7>5
		2. Karabük 75. Yıl A.L.	51	5,92	1,95			
		3. Karabük Demir Çelik A.L.	52	3,00	2,54			
		4. Karabük Fevzi Çakmak A.L.	50	1,94	1,42			
		5. Karabük Cumhuriyet A.L.	50	2,02	1,42			
		6. Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım A.L.	50	2,24	1,38			
		7. Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı A.L.	50	4,58	3,15			
Toplam puan	1. Karabük Alpaslan Gazi A.L.	50	39,34	6,77	53,69	0,00	2>3, 2>4, 2>5, 2>6, 2>7; 1>3, 1>4, 1>5, 1>6; 7>3, 7>4, 7>5; 6>4, 6>5	
	2. Karabük 75. Yıl A.L.	51	41,82	7,38				
	3. Karabük Demir Çelik A.L.	52	24,69	11,55				
	4. Karabük Fevzi Çakmak A.L.	50	18,56	6,08				
	5. Karabük Cumhuriyet A.L.	50	19,80	6,72				
	6. Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım A.L.	50	30,10	7,27				
	7. Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı A.L.	50	33,66	13,43				

*Scheffe Çoklu Karşılaştırma Testi

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve kavram testi puan ortalamaları öğrenim gördükleri okullara göre anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Farklılığın kaynağını belirlemek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Karabük 75. Yıl Anadolu Lisesi, Karabük Alpaslan Gazi Anadolu Lisesi, Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi ve Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve Kavram ve Terim Tarama Testinde genelinde daha başarılı oldukları anlaşılmıştır.

3.2.9. Dokuzuncu Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi “Araştırmaya katılan Meslek Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinde başarıları öğretim gördükleri okula göre farklılaşmakta mıdır?” Şeklinde-dir. Bu alt problemi çözmek için Meslek Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden almış oldukları puanlar, öğrenim gördükleri okullara göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18: Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Karşılaştırılması

Okul Türü	Test	Okul	N	\bar{X}	Ss	F	p	Gruplar Arası Fark*
	Ünite 1	Karabük Yahya Kemal Beyatlı						
		1. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27	5,07	1,62			
		Karabük Necip Fazıl Kısakürek						
		2. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	48	6,42	3,83			
		3. Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51	4,18	1,82	42,52	0,00	5>1, 5>2, 5>3, 5>4 4>1,4>2, 4>3 2>
	Ünite 1	Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver						
		4. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	50	8,48	2,38			
		Özel Akıllı Okul Karabük						
		5. Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	21	11,76	1,34			
		Meslek Lisesi	Ünite 2	Karabük Yahya Kemal Beyatlı				
1. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27			8,07	3,27			
Karabük Necip Fazıl Kısakürek								
2. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	48			9,10	6,02			
3. Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51			6,82	2,47	31,05	0,00	5>1, 5>2, 5>3 4>1, 4>2, 4>3
	Ünite 2	Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver						
		4. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	50	14,38	4,29			
		Özel Akıllı Okul Karabük						
		5. Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	21	15,67	3,85			
			Ünite 3	Karabük Yahya Kemal Beyatlı				
1. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27			1,37	1,15			
Karabük Necip Fazıl Kısakürek								
2. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	48			1,92	1,25	6,64	0,00	5>1, 5>2, 5>3 4>1
3. Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51			1,67	1,23			

Tablo 19: Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Karşılaştırılması, Devamı

Okul Türü	Test	Okul	N	\bar{X}	Ss	F	p	Gruplar Arası Fark*
		Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver						
	4.	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	50	2,50	1,47			
		Özel Akıllı Okul Karabük						
	5.	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	21	2,95	1,69			
		Karabük Yahya Kemal Beyatlı						
	1.	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	27	14,52	4,47			
		Karabük Necip Fazıl Kısakürek						
	2.	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	48	17,44	9,76			
Toplam puan	3.	Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	51	12,67	3,64	42,87	0,00	5>1, 5>2, 5>3, 5>4, 4>1,4>2, 4>3
		Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver						
	4.	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	50	25,36	6,57			
		Özel Akıllı Okul Karabük						
	5.	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	21	30,38	5,27			

*Scheffe Çoklu Karşılaştırma Testi

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan Meslek lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve Kavram ve Terim Tarama Testi puan ortalamaları öğrenim gördükleri okullara göre anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Farklılığın kaynağını belirlemek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve Kavram ve Terim Tarama Testinin genelinde daha başarılı oldukları anlaşılmıştır.

3.2.10. Onuncu Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi “Araştırmaya katılan İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinde başarıları öğretim gördükleri okula

göre farklılaşmakta mıdır?” Şeklindedir. Bu alt problemi çözmek için İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden almış oldukları puanlar, öğrenim gördükleri okullara göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 20: İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Karşılaştırılması

Okul Türü	Test	Okul	N	\bar{X}	Ss	t	p
İmam Hatip Lisesi	Ünite 1	Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi	46	7,87	2,88	-3,49	0,00
		Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	49	10,00	3,06		
	Ünite 2	Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi	46	12,33	4,78	-3,60	0,00
		Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	49	16,41	6,14		
	Ünite 3	Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi	46	2,78	1,62	-0,04	0,97
		Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	49	2,80	1,86		
	Toplam puan	Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi	46	22,98	7,36	-3,36	0,00
		Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	49	29,20	10,35		

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ünite 3 testi puan ortalamalarının öğrenim gördükleri okullara göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Diğer yandan, öğrencilerin ünite 1, ünite 2 ve Kavram ve Terim Tarama Testi puan ortalamaları öğrenim gördükleri okullara göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ünite 1, ünite 2 ve Kavram ve Terim Tarama Testinin genelinde daha başarılı oldukları anlaşılmıştır.

3.2.11. On birinci Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi “Araştırmaya katılan öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testi başarıları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?” Şeklindedir. Bu alt problemi çözmek için araştırmaya katılan öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden almış oldukları puanlar, okul türüne göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 20’de yer almaktadır.

Tablo 21: Araştırmaya Katılan Öğrencilerinin Kavram Testinden Almış Oldukları Puanların Okul Türüne Göre Karşılaştırılması

Puan	Okul	N	\bar{X}	Ss	F	p	Gruplar Arası Fark*		
Ünite 1	1. Anadolu Lisesi	394	9,58	3,73	63,00	0,00	4>1, 1>2 3>2	4>2,	4>3
	2. Meslek Lisesi	197	6,75	3,45					
	3. İmam Hatip Lisesi	95	8,97	3,14					
	4. Fen Lisesi	45	14,16	2,33					
Ünite 2	1. Anadolu Lisesi	394	15,65	7,37	70,27	0,00	4>1, 1>2 3>2	4>2,	4>3
	2. Meslek Lisesi	197	10,41	5,41					
	3. İmam Hatip Lisesi	95	14,43	5,87					
	4. Fen Lisesi	45	25,16	2,88					
Ünite 3	1. Anadolu Lisesi	394	3,43	2,59	79,87	0,00	4>1, 1>2 3>2	4>2,	4>3
	2. Meslek Lisesi	197	2,04	1,42					
	3. İmam Hatip Lisesi	95	2,79	1,74					
	4. Fen Lisesi	45	7,42	0,81					
Toplam puan	1. Anadolu Lisesi	394	28,65	12,49	85,67	0,00	4>1, 1>2 3>2	4>2,	4>3
	2. Meslek Lisesi	197	19,19	8,97					
	3. İmam Hatip Lisesi	95	26,19	9,51					
	4. Fen Lisesi	45	46,73	5,26					

*Scheffe Çoklu Karşılaştırma Testi

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin ünite 1, ünite 2, ünite 3 ve kavram ve terimler testi puan ortalamaları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farklılığın kaynağını belirlemek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Fen Lisesi öğrencileri ünite 1, ünite 2, ünite 3 testlerinde ve Kavram Ve Terim Tarama Testinin genelinde, Anadolu, İmam Hatip Ve Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha başarılıdır. Ayrıca, imam hatip ve Anadolu liseleri ünite 1, ünite 2, ünite 3 testlerinde ve Kavram Ve Terim Tarama Testinin genelinde, meslek lisesi öğrencilerine göre daha başarılıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Tarih II dersinde I. dönem müfredatında yer alan kavramların anlaşılma düzeyini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma sonucunda öğrencilerin kavramların büyük çoğunluğunu öğrenmemiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulgulardan hareketle aşağıdaki değerlendirmeler yapılmıştır.

Uygulanan anket verileri incelendiğinde tarih ders programı içinde verilen tarihsel kavram ve terimlerin kazandırılmasında istenilen düzeye ulaşılmadığı söylenebilir. Kavram ve terimlerin birçoğunda öğrenilme oranları düşük olarak belirlenmiştir. Öğrenme oranı en yüksek değerde olan kavram ve terimler Fen ve Anadolu liseleri için: Örf (%88.4), Hanedan (%85.7), Saltanat (%82.8), Harem (%82.2), Rönesans (%75.2), Fetret (%74.7), İskan (%74.7), Katolik (%72.7), Hazine (%72.3), Reform(%70.2), Meslek liselerinde ise: Örf(%80.9), Saltanat (%74.5), Hanedan(%74.5), Harem (% 65.4), Fetret(% 56.7), Hazine (%54.4) olmuştur. Örf, hanedan, saltanat, harem, hazine, fetret, kavram ve terimleri tüm okul türlerinde doğru cevaplandırılma oranları en yüksek kavram ve terimler olarak tespit edilmişlerdir. Bu kavram ve terimlerin ilköğretim yıllarından itibaren sosyal bilgiler derslerinde yer alıyor olması dolayısıyla sık tekrar edilmiş olmasının bundaki etkenlerden biri olduğu düşünülmektedir. Ulusoy ve Erkuş, (2015), günlük hayatta kullanılan kavramların öğretilmesinde genel olarak bir problem yaşanmadığını belirtirler.

Araştırma sonucunda en az öğrenilen kavram ve terimler Fen ve Anadolu liseleri için: Voyvoda (%38.7), Ehli hibre (%37.7), Lonca (%34.5), Amanname (%33.6), Fütüvvet (%28.6), Meslek Liseleri için: Dogmatizm (%29.9), Çıkma (%29.5), Hirfet (%29.2), Kalemiye (%28.2), İmtiyaz (%27.9), Babüssade (27.5), Meşrutiyet (%27.05), Ocaklık (%26.8), Mültezim (%25.8), Amanname (%25.5), Merkantalizm (25.5), Kalem (24.9), Oda (%24.8), Lonca (%24.5), Mukatata (%22.8) Nişancı (%21.8), Fütüvvet(%18.5), Seyfiyye (%10.6), kavram ve terimleri olmuştur. Bu kavram ve terimlerin günlük hayata kullanılmıyor olmaları ve birçoğunun Türkçe kökenli sözcükler olmamaları öğrenme oranındaki düşüklüğün faktörlerindedir. Akınoğlu ve Arslan, (2007), çalışmalarında öğrencilerin eski Türkçede kullanılan

kavramları öğrenmede güçlük çektikleri sonucuna ulaşmışlardır. Kavram ve Terim Tarama Testi sonucunda elde edilen veriler Akınoğlu ve Arslan, (2007), çalışmasıyla benzerlik taşımaktadır. Aynı çalışmada 9.Sınıf öğrencilerinin %22'si tarihsel dilin/kavramların soyut olduğunu, bu yüzdende anlaşılmasında güçlük olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmada öğrenilme oranı düşük olarak belirlenen kavram ve terimlerin soyut olması yukarıdaki çalışmaya paralel bir sonuç oluşturmuştur. Kızıltan, (2013), tarih öğretmenleriyle yaptığı çalışmanın sonucunda yabancı dil kökenli kavramların öğretimi zorlaştırdığını belirtmektedir.

Ayrıca sonuçlar incelendiğinde hem fen ve Anadolu liseleri hem meslek liseleri grubunda öğrenilme düzeyi en düşük olarak gerçekleşen kavram ve terimlerin hemen hemen aynı kavram ve terimler olduğu görülmektedir. Bu sonuç öğretim tekniklerinde bir eksiklik ya da hata olduğunu göstermektedir. Anlamlı ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi için daha farklı yöntemler uygulanması gerekmektedir. Öğrencileri ezberden uzak tutan, yeni yöntemler ve teknikler ile tarih öğretimi yapılmasıyla öğrenilen bilgilerin kalıcılığının sağlanması mümkün olacaktır. Demircioğlu, (2013), Kılıç, (2008), Memişoğlu ve Tarhan, (2016), Malatyalı ve Yılmaz, (2010), Yükselir, (2006), Akşit ve Dinç, (2005), Ulusoy, (2009), çalışmalarının değerlendirmelerinde tarih derslerinin mutlaka çok yönlü olarak işlenmesini tavsiye etmektedirler. Öğretmenin aktif öğrencinin pasif olarak yer aldığı isim yer ve tarih ezberlemenin dışında öğrenciye analiz etme, farklı düşünme, sentez yapabilme becerisinin kazandırılmadığı bir tarih eğitimi maalesef boşa çekilen kürek gibi fayda vermeyen bir zaman kaybı durumu olacaktır.

Elde edilen sonuçlara göre, Fen Lisesi öğrencileri ünite 1, ünite 2, ünite 3 testlerinde ve kavram ve terimler testinin genelinde, Anadolu, imam hatip ve meslek lisesi öğrencilerine göre daha başarılıdır. Ayrıca, İmam Hatip Ve Anadolu Liseleri ünite 1, ünite 2, ünite 3 testlerinde ve kavram ve terimler testinin genelinde, Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha başarılıdır. İskender Kılıç ve Altunay Şam (2012), Candan ve Koçer(2013) ve Keskin (2003), çalışmalarında okul türlerine göre en başarılı lise grubu Fen lisesi öğrencilerinden oluşmuştur. Bu çalışmada da benzer bir sonuç elde edilmiştir. Fen lisesi öğrencilerinin fen ve matematik ağırlıklı dersler okutuluyor olmasına rağmen tarih derslerinde geçen kavramları öğrenme oranlarının Anadolu ve meslek liselerinde öğretim gören öğrencilere göre daha yüksek olması şaşırtıcı bir durum değildir. Bunun en önemli sebebi sınavla öğrenci alan en yüksek

puanlı okul türü olmalarıdır. Meslek liselerin kavram ve terimleri anlama düzeylerinin diğer okullara göre daha düşük olmasında, bu okullara giden öğrencilerin sınavla yerleşebilecekleri bir okulu kazanamamış olan öğrencilerin okuduğu okullar olması etkindir.

Fen lisesi öğrencileri arasında Kavram ve Terim Tarama Testi sonucunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Anadolu Lisesi grubunda yer alan öğrenciler arasında yalnızca Ünite 2’de geçen kavram ve terimlerin öğrenilmesinde kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha başarılı olmuşlardır. Meslek lisesi öğrencileri grubunda ise ünite 3’de anlamlı bir farklılık oluşmamasına rağmen kız öğrenciler 1 ve 2. ünitelerde geçen kavram ve terimlerin öğrenilmesinde daha başarılı olmuşlardır.

Meslek liseleri arasında Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri Kavram ve Terim Tarama Testinin genelinde diğer meslek liseleri arasında daha başarılı olmuşlardır. Bu sonucun oluşmasında Karabük Prof. Dr. Süheyl Ünver Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin sınav yerleştirme puanının diğer meslek lisesi öğrencilerine göre daha yüksek olması etkindir.

Kavram ve terimlerin öğrenilmesinde Fen ve Anadolu Liselerinde okuyan kız ve erkek öğrenciler arasında araştırmaya katılan öğrencilerin ünite 3 puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Diğer yandan, öğrencilerin ünite 1, ünite 2 ve toplam puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin ünite 1, ünite 2 ve kavram ve terimler testinin genelinde daha başarılı olduğu anlaşılmıştır. İmam hatip lisesi öğrencileri arasında Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri Kavram ve Terim Tarama Testinin genelinde daha başarılı olmuştur. Bu, tüm lise gruplarının genelinde kız öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testinde daha başarılı olması sonucuyla doğru orantılıdır.

İlk üç ünite de geçen kavram ve terimlerden başarı oranı en düşük sonuçlar, ünite 3’de olmuştur. Bu ünite de geçen kavram ve terimlerin işlenmesinin üzerinden daha kısa süre geçmesine rağmen kavram ve terimlerinin öğrenilme oranlarını daha düşük olmasında: kavram ve terimlerin henüz pekişmemiş olması, çok sayıda yabancı dil kökenli kavram ve terimin yer alması ve bu kavram ve terimlerin günlük hayatta kullanılmıyor olması faktörleri etkindir. Gümüş ve Avcı, (2016), yürüttükleri çalışmanın sonucunda benzer bir değerlendirmede bulunmuşlardır. Gümüş ve Avcı’ya göre kavramların öğrenilmemesinde soyut olmaları ve günlük hayatta

kullanılmamaları önemli birer sebeptir. Yükselir 'in, (2006, s.5) Derslerde kavramların üzerinde durulmasına rağmen öğrencilerin kavramları anlamadıkları görülmektedir; bundan dolayı da kavramları ezberlemek zorunda kalan öğrencilerin zihninde kavramsal bilgiler kalıcı olamamaktadır, şeklindeki değerlendirmesi bu araştırma sonucunda da görülmüştür. Araştırma sonucunda da kavram ve terimlerin büyük çoğunluğunun daha eğitim öğretim yılı tamamlanmadan ve aradan geçen birkaç aylık sürede unutulduğu anlaşılmaktadır. Candan ve Koçer, (2013), kavramların öğretilmesi ve bunların kalıcı olmasının sağlanmasında sıkıntılar olduğu tespitinde bulunmuşlardır.

Bilinçten uzak bir biçimde okuduğunu ezberlemeye dayalı olan ve belirli bir süreden sonra ezberlenenden iz kalmayan bir tarih eğitimi, öğrencileri sıkmasının yanında onları hedeflerinden de uzağa atacaktır. Sadece eldeki mevcut bilgi birikimini aktarmaktan öteye geçemeyen bir tarih eğitiminin fayda sağlaması veya öğrencilerin ilgisini çekmesi beklenemez.

Tarihin bir bilim olduğu kadar bir milletin kimliği olduğu da unutulmamalıdır. (Metin, 2015, s.13). Dolayısıyla tarih öğretim sisteminin yeniden çağın gereksinimlerine uygun ve gençlere hitap edecek tarzda modern usullerle yapılandırılması gerekir. Tarih derslerinde kullanılan teknik ve yöntemler, öğrencilerin en fazla eleştirdiği konuların başında yer almaktadır. Ulusoy, (2009) çalışmasında benzer değerlendirmelerde bulunur. Yapılan çalışmanın değerlendirmeleri ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir: bunlardan ilki tarih kavram ve terimlerin öğretilmesinde ve öğrenilmesinde farklı yöntem ve tekniklerin uygulanması gerektiği, ikincisi ise öğretmenlerin tarihsel kavram ve terimlerin kazandırılması konusu da sahip oldukları anlayışı ve yöntemleri değiştirmeleri gerektiğidir.

Ülkemizde kavram ve terim eğitimi üzerinde yapılan çalışmalar genellikle tarama yöntemi ile yapılan araştırmalardan oluşmaktadır. Hemen hemen hepsinde kavram ve terim öğretiminin okullarda yeterli bir şekilde yapılamadığı ve öğrencilerin kavram ve terimlerin öğrenilmesinde zorluklar yaşadığı bulgularına rastlanmaktadır. Akinoğlu ve Arslan, (2007), Kızıltan, (2013), Sever, Budak ve Yalçinkaya, (2009), Yılmaz ve Çentikçi, (2013), Gümüş ve Avcı, (2016), Bektaş Ve Bilgili, (2004), Arseven, Derviş ve Uludağ, (2015), çalışmalarında bu probleme dikkat çekmişlerdir. Öğrenilen kavram ve terimlerin kısa sürede unutulduğu ya da kavram yanılgısının çok sık yaşandığı da bilinen bir gerçektir. Derslerde geçen kavram ve terimlerin sadece

sınıf geçmek veya iyi not almak için öğrenilmesi, ezbere dayanan bir kavram ve terim eğitimi olmasının da bir sonucudur Ulusoy, (2009), Candan ve Koçer, (2013), Sever, Budak ve Yalçınkaya (2009), Kızıltan, (2013), çalışmalarında ezbere dayalı eğitimin kısa sürede unutulduğunu ve öğrencilerin derse karşı motivasyonunu azalttığını belirtirler.

Kavram ve terim öğretiminin tarih dersin anlaşılmasında büyük önemi olmasına rağmen, sonuçların bu şekilde çıkması maalesef ülkemizde tarih eğitiminin istenilen noktada olmadığına bir göstergesidir. I. Dönem işlenen müfredata ait kavramların aradan geçen 2-3 aylık kısa bir süre içinde dahi hatırlanmama oranının bu kadar yüksek olması düşündürücüdür. Bu kavramların birçoğunun ilkokul yıllarından itibaren öğrencilere veriliyor olmasına rağmen lise çağındaki öğrencilerin defalarca karşılaştıkları kavram ve terimleri öğrenmemiş olduklarını görüyoruz. Ders kitaplarının kavram ve terimler öğretimine uygun olarak hazırlanmaması, öğrencilerin soyut kavram ve terimleri öğrenmede sıkıntılar yaşaması, özellikle tarih derslerinde geçen kavram ve terimlerin birçoğunun günlük hayatta kullanılmaması, derslerde öğrencinin pasif durumda bulunması vb. nedenlerle kavram ve terim öğretiminde istenilen başarı sağlanamamaktadır.

4.2. Öneriler

Tarihsel Kavram Ve Terimleri Kavrayabiliyor Muyuz? (Ortaöğretim 10. Sınıf Öğrencilerinin Tarihsel Kavram ve Terimleri Kavrama Düzeyleri) adlı araştırma çalışmamızın sonucunda elde edilen verilerden hareketle aşağıdaki öneriler belirlenmiştir.

1. Ünitelerin başında kavramlarla ilgili açıklamaların bulunması, öğrencilerin konuyu daha rahat anlamasına imkân verecek ve bu durumun ders sırasında olumlu etkileri olacaktır.

2. Ders kitapların yer alan kavram ve terimlerin ayırt edici özellikleri ve ayırt edici olmayan özellikleri, kavram ve terimlerin örnekleri ve örnek olmayanları ünite başlarında kavram ve terimlerle beraber yazılmasının kavram ve terim öğretimine katkısının büyük olacağı düşünülmektedir.

3. Ders kitaplarının tasarımları görsel açıdan çeşitlendirilmeli ve gerek kavram haritalarına ve gerekse kavram karikatürlerine vb. daha fazla yer verilmelidir. Bir

harita, bir tablo ya da grafik vb. yöntemler sayfalarca anlatımdan daha etkili olabilmektedir. Kavram ve terimlerin görselleştirilebilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

4. Tarih derslerinde kullanılan kavram ve terimlerin birçoğu günlük hayatta kullanılmamaktadır. Kavram ve terimlerin sadece derslerde lazım olması ve sınıf geçmek için öğrenilmesi öğrencileri ezberciliğe yönlendirmektedir. Bu durum öğrenilen kavram ve terimlerin kısa sürede unutulmasına yol açtığından kavram ve terimlerin akılda kalmasını ve günlük hayatta kullanılmasını sağlamak için çalışmalar yapılmalı, müfredatta buna göre değişimler sağlanmalıdır.

5. Milli eğitim bakanlığı hizmet içi eğitim programlarına Avrupa ülkeleri ile işbirliğini de eklemeli, Avrupa’da yapılan tarih eğitiminin özelliklerini, tarih ders kitaplarının özelliklerini vb. konuları kapsayan programlarla gerek tarih öğretmenlerini gerek tarih ders kitapları yazarları bu eğitimlerle buluşturmayı başarmalıdır.

6. Araştırmaya konu olan tarih ders kitabında kavramlar başlığı altında terimler de yer almaktadır. Ders kitapları düzenlenirken kavramların ve terimlerin ayrı başlıklar altında verilmesine özen gösterilmelidir.

7. İlkokul yıllarından itibaren derslerde birçok kavram ve terimle karşılaşan öğrenciler bu kavram ve terimleri anlamadan ve tam öğrenme gerçekleşmeden liseye kadar gelmektedirler. Dolayısıyla kavram ve terim eğitimi ile ilgili etkinliklere ilkokul çağlarından itibaren önem verilmelidir.

8. Kalıcı bir tarih öğretimi için öncelikle öğretmenin iyi bir kavram öğreticisi olması gerekir. Bu sebeple öğretmenlere kavram öğretim teknikleriyle ilgili seminerler düzenlenmelidir.

4.2.1. Araştırmacılara Öneriler

1. Sosyo- ekonomik düzey, sosyo- kültürel yapı gibi değişkenlerin kavram ve terim öğretiminde etkisi araştırılabilir.

2. Tarih derslerinde geçen köken olarak Türkçe ’ye ait olmayan kavram ve terimlerin dil kökenleri ve öğrenilmelerinde karşılaşılan güçlüklerle ilgili çalışmalar yapılabilir.

3. Çeşitli kavram öğretim tekniklerinin tarih öğretimine katkısı araştırılabilir.

4. Ders kitaplarında yer alan kavram ve terimler içerik açısından değerlendirilerek, kavram kazanma düzeyleri ile içerik ilişkisi araştırılabilir.

5. Mevcut ön bilgi ve kavram algularıyla ilgili araştırmalar yapılabilir.

6. Bu araştırma nicel bir taramadır. Kavramların neden öğrenildiği ya da öğrenilmediği konusunda nitel araştırmalar veya metafor çalışmalarını yapılabilir.

7. Bu araştırma tarih derslerinin kavram ve terim öğretimi açısından içinde bulunan durumu değerlendirmesi bakımından önemlidir. Bu tür araştırmaların farklı kavram öğretim teknikleri kullanıldıktan sonra bu öğretim tekniklerinin tarih eğitime katkıları değerlendirilerek yeniden yapılması tarih öğretimine olumlu katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Akengin, H., Bengiç, G., Çolak, K. ve Taş, E. (2011). Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarına Ulaşma Düzeylerine Yönelik Öğrenci Görüşleri, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 34, s.5-23.

Akınoğlu, O. ve Arslan, Y. (2007). “Türkiye’de Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramlarını Kazanma Durumu ve Değerlendirilmesi”, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 18, s.137-154.

Akşit, İ.ve Dinç, E. (2005). “Sosyal Bilgiler Dersinde İskân Kavramının Öğretimi Üzerine Bir Eylem Araştırması” Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, sayı 1, s.78-87.

Arseven, A., Dervişoğlu, F. ve M, Uludağ, C. (2015): “Ortaöğretim 9. 10. ve 11. Sınıf Öğrencilerinin Tarihe İlişkin Algıları Ve Tarih Bilinci oluşumlarının İncelenmesi”, Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi, Cilt 4, Sayı: 1, s.65 – 82.

Aslan, B., Okumuş, O. ve Koçoğlu, Y. (2015). Ortaöğretim Tarih Ders Kitaplarının Öğrencilerin Gelişim Düzeyine Uygunluğunun İncelenmesi, Journal of International Social Research, Cilt: 8 Sayı: 37, s. 689-699.

Baki, Ç.ve Yarar Kaptan, S. (2010). “Sınıf Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerdeki Kavram Yanılgılarını Tespit Etmek İçin Tercih Ettiği Yöntem ve Teknikler”, Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi - USBED International Social Science Education of Journal – ISSEJ ,Volume II, Issue I, Article III.

Başak, M. (2011). “12.Sınıfta Okutulan Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersinin Kazanımlarının Gerçekleşme Seviyesine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Bektaş, Ö. ve Bilgili, A. (2010). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi “Osmanlı Kültür ve Medeniyeti” Ünitesinde Geçen Tarih Terimleri ile İlgili Kavram Yanılgıları, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı, 9, s. 119-141.

Berk, F. (2008). Eski ve Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları ve Ders Programları ve Ders Kitaplarında Tarih Konularının Karşılaştırılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Bolea, I. (1998). Estrategias para la enseñanza de la historia en la educación primaria. *Correo del Maestro*, 22, 35-40.

Bourdillion, H. (1994). *Teaching History*, Routledge, London and New York, 1994, s. 112.

Bozoğlu, B. (2008) Lise Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı Modernleşme Süreci, Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.

Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, 11. Baskı, Ankara: Pegem A.

Candan, A.S. (2010). *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi*. Umuttepe Yayınları, Kocaeli.

Candan, A.S. ve Koçer, Ö.(2013). “Tarih Dersindeki Kavramların Algılanma Düzeylerine İlişkin Bir Değerlendirme “Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:1 s.353-373.

<http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/205/137> (21.08.2017).

Concept-Based Teaching and Learning (2013), “Transforming Learning Environments through Global and STEM Education” August 13.

Candan, S, A. ve Öztaş, S. (2017). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar, “Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, Cilt 6, sayı 2, s. 507-526.

<http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/691/625> (26.03.17).

Candan, S.A. (1998). “Kavramlara Dayalı Tarih Öğretimi”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Coştu, B., Ayas, A. ve Ünal, S. (2007). “Kavram Yanılgıları ve Olası Nedenleri: Kaynama Kavramı”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:15, No:1, s. 123-136.

Coştu, B., Karataş, F.Ö. ve Ayas, A. (2003). “Kavram Öğretiminde Çalışma Yapraklarının Kullanılması”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), s.33-48.

Deceano, S. (1997). La ensefianza de la historia y las imágenes de los libros de texto gratuitos. La tarea, 9, 19- 27.

Demircioğlu, İ.H. (2013). “Tarih Ders Kitabı Yazımında Yeni Yaklaşımlar”, Karadeniz Araştırmaları, Sayı 38, s. 119-133.

Dilek, D.(2002). Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi, Ankara: Pegem A Yayınları.

Dündar, H. (2014). Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Pegem Akademi,

Dündar, H.ve Aksoy, N. (2010). Kavram Analizi Stratejisinin Öğrencilerin Kavram Öğrenme Başarısı ve Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 21, <http://www.akademikbakis.org/eskisite/21/03.pdf> (06.04.2017).

Ecevit, T. ve Özdemir Şimşek, P. (2017). Öğretmenlerin Fen Kavram Öğretimleri, Kavram Yanılgılarını Saptama ve Giderme Çalışmalarının Değerlendirilmesi, İlköğretim Online, 16(1), s. 129-150.

Elvan, Ö. (2012). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çalışma Yaprakları Kullanılmasının Kavram Yanılgılarını Gidermeye Etkisi”, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir.

Eroğlu, C. (2008). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Geçen Kavramların İçerik Düzenleme Stratejileri Açısından Değerlendirilmesi”, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Erol Şahin, N.A. (2014). Tarih Öğretiminde Analoji Yönteminin Kullanılmasının Ortaöğretim Öğrencilerinin Tutumlarına, Başarılarına ve Tarihsel Düşünme Becerilerine Etkisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Findlay, C. S.and Lumsden, C. J., (1988). The creative mind: Toward an evolutionary theory of discovery and innovation. Journal of Social and Biological Structure, 11(3), 3-55.

Florescano, E. (2000). Para qué estudiar y enseñar la historia. Instituto de Estudios Educativos y Sindicales de América, México: SEP

Gallo, M. (1999). Invitación a la historia. México: Editorial Quinto Sol.

Garduño, T. (2001). Identidad, espacio y tiempo. México: Paidós-UPN.

George, D. and Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.

Görgeç, İ. (2001). “Metni Anlama Tekniğinde Bilgi Haritaları” Muğla Üniversitesi, SBE Dergisi, Güz 2001, Sayı 6. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/217394> (23.04.2017).

Gümüş, N. ve Avcı, G. (2016). “Altıncı Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Coğrafi Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgılarının Belirlenmesi”, The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3493> Number: 47 , p. 191-206.

Güneş, T., Şener Dilek, N., Demir, E.S., Hoplan, M. ve Çelikoğlu, M. (2010). “Öğretmenlerin Kavram Öğretimi, Kavram Yanılgılarını Saptama ve Giderme Çalışmaları Üzerine Nitel Bir Araştırma”, International Conference on New Trends in Education and Their Implications 11-13 November, 2010 Antalya-Turkey s.936-944.

Gürdal, A., Öztuna, A. ve Önen, F. (2015). Oluşturmacı Yaklaşımda Kullanılan Yöntem ve Teknikler, http://www.f2e2-ogretmen.com/in-service/Seminer_Calistaylar/Yontem_teknikleri.pdf (03.05.2017).

Hali, S. (2013). Tarih Öğretmenlerinin Tarih Eğitimindeki Yeni Yaklaşımlara İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ankara Örneği. T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.

Hali, S. (2014). Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları, Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, s. 158-166.

Harnett, P., Öztürk ,M. and Smart, D. (2009). Çok Kültürlü Bir Avrupa İçin Tarih ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Harf Eğitim Yayıncılığı, Ankara.

Hayran, Z. (2010). Çok Uyaranlı Eğitim Ortamlarının Öğrencilerin Kavram Gelişimine Etkisi, Eğitim ve Bilim, Cilt:35, Sayı:158 s.128-142.

http://www.ressjournal.com/Makaleler/1276837296_9Hakk%C4%B1_YAPICI.pdf (28.05.2017)

İskender Kılıç, P. ve Altunay Şam, E. (2012). 11. Sınıf Öğrencilerinin Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Dersine İlişkin Yanılgıları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 2, s. 155-168, Elazığ.

Kabapınar, F. (2005). “Yapılandırmacı Öğrenme Sürecine Katkıları Açısından Fen Derslerinde Kullanılabilecek Bir Öğretim Yöntemi Olarak Kavram Karikatürleri”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB), Cilt: 5-1, s.101- 146.

Kaptan, F. (1998). Fen Öğretiminde Kavram Haritası Yönteminin Kullanılması, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, s.97.

Karataş Coşkun, M. (2011). Kavram Öğretimi, Karahan Kitapevi, Adana.

Kaya, K. (2005). “1990-2000 Yılları Arası Lise 2 Tarih Ders Kitaplarının Muhtevası Ve Bu Ders Kitaplarında Sosyal Tarihin Yeri ve Önemi”, T.C. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Eğitimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van.

Keogh, B. and Naylor, S. (1999). Science Goes Underground. Adults Learning, 10(5), 6-8.

Keskin, K. (2003). “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Kavramlarının Kazandırılma Düzeyinin Araştırılması”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Kılıç, F. (2008). “Kavramların Öğretiminde Kavram Analizi Yönteminin Akademik Başarıya ve Bilişsel Esnekliğe Etkisi”, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 2, s. 223-238.

Kılınç, A. (2007). “Bir Öğretim Stratejisi Olarak Kavram Haritalarının Kullanımı”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: IV, Sayı: II, s. 21-48.

Kırpık, C. (2009). Tarih ve Sosyal Bilgilerde Aktif Öğrenme, S. Aktekin ve Diğerleri, Çok Kültürlü Bir Avrupa İçin Tarih ve Sosyal Bilgiler Eğitimi, ss.65-80, Ankara: Harf.

Kızıltan, S. (2013). “10. Sınıf Tarih Eğitim Programı ve Ders Kitabında Yer Alan Yabancı Dil Kökenli Kavramların Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri”, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Eğitimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.

Kommers, P. and Lanzing, J. (1997). Students' concept mapping for hypermedia design: navigation through World Wide Web (WWW) space and self-assessment; The ACM Digital Library, Vol: 8, Issue: 3-4, s. 421-455.

Kütükoğlu, M. S. (1991). Tarih Araştırmalarında Usul, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul.

Lambiatte, J.G, and Dansereau, D.F. (1992). “Effect of Knowledge Maps and on Prior Knowledge on Recal of Science Lecture Conccent,” Journal of Experimental Education, LX, 3, s.189-201.

Lerner, V. (1998). La enseñanza de la historia en México en la actualidad. Problemas y aciertos en el nivel básico. En P. Gonzalba (Coord). Historia de la educación y enseñanza de la historia, México: COLMEX, 36-52.

Linda S. Levstik and Keith C. Barton, (2011). Doing History; Fourth Edition, Routledge, London and New York.

M.E.B. (2013). İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı (4. Baskı), Ankara.

Madanoğlu, N. (2015). “9.Sınıf Öğrencilerinin İş ve Enerji Konusundaki Kavramsal Anlamalarının İncelenmesi”, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.

Malatyalı, E. ve Yılmaz, K. (2010). “Yapılandırmacı Öğrenme Sürecinde Kavramlar ve Önemi: Kavramların Pedagojik Açısından İncelenmesi”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 3, sayı 14, s.320-332.

Marzano, R., Pickeringi D.and Pollock, J. (2001). Classroom instruction that works. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Memişoğlu, H. ve Tarhan, E. (2016). “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kavram Öğretimine İlişkin Görüşleri”, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt:5, s.6-20.

Metin, E. (2004). Tarih ve Kültür, Kayıkçı Mat. Çankırı.

Metin, E. (2012). “Tarih Öğretmenlerinin Tarihsel Dil Kullanımı”, Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 19 s.184-211, Diyarbakır.

Mızrak, A. (2010). “1980–2009 Yılları Arası Hükümetlerin Eğitim Politikaları ve Bu Politikaların İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansıması”, Türkiye Cumhuriyeti Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Novak, Joseph and Canas, Alberto (2006). The Theory Underlying Concept Maps and How to Construct Them, Technical Report IHMC Cmap Tools, Florida.

Önder, B. (2013). Ortaöğretim Tarih 9 Ders Kitabı, Bir Yay Kitapçılık ve Yayıncılık, Ankara.

Özşahin, Ö.C. (2008). “Ortaöğretim Tarih Derslerinde Yapılandırmacı Öğretim Yaklaşımıyla Modellenirilmiş Etkinliklerin Öğrencilerin Kavram Kazanma Düzeylerine Etkisi”, T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Özyürek, M. (2017). “Kavram Öğrenme ve Öğretme” <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler40/514/6412.pdf> s.347-366 (26.07.2017).

Pat Hoodless, (2008). Teaching History in Primary Schools, s.2.

Polat, D. (2007). “Kuvvet ve Hareket Konusu İle İlgili Öğrencilerin Kavram Yanılgılarının Tespiti ve Kavram Karmaşası Yöntemiyle Düzeltilmesi” Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Sabancı, O. (2008).” İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Vatandaşlık Konularıyla İlgili Kavramsal Anlamaları” T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Safran, M. (1994). Tarih Öğretimi Ve Çağdaş Müfredat Teorileri, XII. Türk Tarih Kongresi, Ankara 12-16 Eylül, Cilt:3

Sever, R., Mazman Budak, F. Ve Yalçınkaya, E. (2009). “Coğrafya Eğitiminde Kavram Haritalarının Önemi” Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:13, Sayı:2, s.19-32.

Stephenson, P. and Warwick, P. (2002). Using Concept Cartoons to Support Progression in Students’ Understanding of Light. Physics Education, 37(2), 135-141.

Şaşmaz Ören, F. ve Yılmaz, T.(2013) “Fen ve Teknoloji Dersinde Kavram Karikatürleriyle Desteklenmiş Bilimsel Hikâyeler Temelli Rehber Materyal Geliştirme Çalışması”, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, s. 130-141.

Tay, B.ve Öcal, A. (2014). Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

TDK Sözlük (2013) , www.tdksozluk.com/s/kavram/

Tetzeli, R. (1992). Mind mapping: A new way to think on paper. Fortune, 19(3). Retrived January 13, 2010, from http://money.cnn.com/magazines/fortune/fortune_archive/1992/11/16/77157/index.htm

Tokcan, H. (2015). Sosyal Bilgilerde Kavram Öğretimi, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

Turan, O. (1995). Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

Tüysüz, S. (2015). Ortaöğretim Tarih 10 Ders Kitabı, Tuna Matbaacılık, Ankara.

Ulusoy, K. (2009). Lise Öğrencilerinin Tarih Dersinin İşlenişi İle İlgili Düşünceleri (Ankara Örneği), Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 18, Sayı 1, s. 417-434.

Ulusoy, K. ve Erkuş, B. (2015). Sosyal Bilgiler Dördüncü Sınıf Ders Programındaki Tarih Konuları İle İlgili Kavramlara İlişkin Öğrenci Algıları, Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, s. 147-158.

Ülgen, G. (2004). Kavram Geliştirme Kuramlar ve Uygulamalar, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Yağbasan, R. ve Gülçiçek, Ç. (2003). “Fen Öğretiminde Kavram Yanılgılarının Karakteristiklerinin Tanımlanması”, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, (1), Sayı:13, s. 102-120.

Yalavuz, G. (2006). “Türkiye’de Tarih Öğretiminde Aktif Yöntemin Uygulanışı”, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Yapıcı, H. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kavram Haritası Yönteminin Kullanılması, Route Educational and Social Science Journal Volume 3(2), s.144- 154.

Yavuzer, H. (1999). Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Yıldız, Ö. (2003). “Türkiye’de Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çağdaş Çözüm Önerileri”, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 15 s.181-190. http://sbedergi.erciyes.edu.tr/sayi_15/11_yildiz.pdf (12.07.2017).

Yılmaz, K. ve Çeltikçi, C. (2013). İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerine Soyut Ve Çok Boyutlu Kavramların Kazandırılması: Bir Eylem Araştırması, Turkish Studies, 8 (6), 895-924.

Yılmaz, K. ve Çolak, R. (2011). “ Kavramlara Genel Bir Bakış: Kavramların ve Kavram Haritalarının Pedagojik Açından İncelenmesi”, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:15, Sayı 1, s.185-204.

Yılmaz, K. ve Çolak, R. (2012). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kavram Haritaları Kullanımının Öğrencilerin Tutum, Akademik Başarı ve Bilgilerin Kalıcılık Düzeylerine Etkisi”, Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi, Cilt: 1, Sayı 1, s.1-16.

Yılmaz, Ö., Tekkaya, C., Geban, Ö.ve Özden, Y. (1998). Lise I. Sınıf Öğrencilerinin Hücre Bölünmesi Ünitesindeki Kavram Yanılgılarının Tespiti ve Giderilmesi, III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu, K.T.Ü. 187- 191, Trabzon.

Yılmazlar, M. Takunyacı, M. ve Günaydın, G. (2014). “Öğretim Programı Değişikliği İle Birlikte 6.Sınıf Öğrencilerinin Kuvvet Ve Hareket Konusundaki Kavram Yanılgıları”, The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2288>, Number: 24, s.161-181.

Yükselir, A. (2006). İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Geçen Kavramların Kazanımı ve Kalıcılığında Kavram Analizi Yönteminin Etkisi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Zayimoğlu Öztürk, F., Bayat, S.ve Sarı, D. (2015). Öğrencilerin 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Çevreyle İlişkili Kavramları İfade Etme Durumları, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 15 (USBES Özel Sayısı I), 216-230.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. İhtilal- İsyan- İslahat Anlam Çözümleme Tablosu.....	35
Tablo 2: Kavram Testi Sorularının Güçlük ve Ayırt Edicilik Katsayıları.....	57
Tablo 3: Kullanılan Analiz Teknikleri.....	59
Tablo 4: Kavram Testini Değerlendirmek İçin Kullanılan Puan Aralıkları.	60
Tablo 5: Tarih II Dersi İlk 3 Ünite de Geçen Kavram ve Terimler Listesi.....	62
Tablo 6: Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler.....	63
Tablo 7: Orta öğretim 10. Sınıf Tarih II Dersi Kitabında Yer Alan Kavram ve Terimlerin Öğrenilme Düzeyleriyle İlgili Bulgular.....	64
Tablo 8: Araştırmaya Katılan Okulların Kavram Ve Terimler Testinin Tamamından Almış Olduğu Puanlara Ait Betimsel Sonuçlar	73
Tablo 9: Araştırmaya Katılan Okulların Ünite 1 Testinden Almış Olduğu Puanlara Ait Betimsel Sonuçlar	75
Tablo 10: Araştırmaya Katılan Okulların Ünite 2 Testinden Almış Olduğu Puanlara Ait Betimsel Sonuçlar	76
Tablo 11: Araştırmaya Katılan Okulların Ünite 3 Testinden Almış Olduğu Puanlara Ait Betimsel Sonuçlar	78
Tablo 12: Öğrencilerin Kavram ve Terimler Testinden Almış Oldukları Puanların Genel Okul Türlerine Göre Karşılaştırılması.....	80
Tablo 13: Öğrencilerin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	81
Tablo 14: Fen Lisesi Öğrencilerinin Kavram Ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	82
Tablo 15: Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	83
Tablo 16: Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	84
Tablo 17: Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Karşılaştırılması.....	85
Tablo 18: Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Karşılaştırılması.....	87
Tablo 19: Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Karşılaştırılması, Devamı.....	88
Tablo 20: İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Kavram ve Terim Tarama Testinden Almış Oldukları Puanların Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Karşılaştırılması	89
Tablo 21: Araştırmaya Katılan Öğrencilerinin Kavram Testinden Almış Oldukları Puanların Okul Türüne Göre Karşılaştırılması	90

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. Kavram Haritası Örneği “Türklerin Anayurdu”	33
Görsel 2. Kavram Ağıyla Türk Ordusunun Bölümleri.....	34
Görsel 3. Soğuk Savaş Konulu Kavram Karikatürü.....	37
Görsel 4. Yönetim Biçimleri Bilgi Haritası.....	39
Görsel 5. Kavram Bulmacası Örneği, Türk–İslam Bilginleri.....	40
Görsel 6. İstanbul’un Fethinin Sebepleri Konusunda Balık Kılıcı Diyagramı	41

EKLER

EK: 1 Karabük Valiliği Anket Çalışması İzin Belgesi

T.C.
KARABÜK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 44653020-605.01-E.2955989
Konu : Anket İzni
(Şükran ÇAKAR)

07/03/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Karabük Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 24.02.2017 tarih ve 392920 sayılı yazısı.
b) Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünün (Araştırma Değerlendirme Komisyonunun) 03/03/2017 tarihli ve 2812406 sayılı uygun yazısı.
c) Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Serdar ÖSEN'in danışmanlığında Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi 2015528201004 numaralı öğrencisi Şükran ÇAKAR'ın, "**Tarih Kavram ve Terimlerini Kavrayabiliyor muyuz?**" konulu lisansüstü tez çalışması İlimiz Merkez İlçesinde bulunan resmi ve özel ortaöğretim kurumu öğrencilerine uygulama talebi, ilgi (a) yazı ile bildirilmiştir. İlgi (b) yazı ile araştırma değerlendirme komisyonunca uygun görülen araştırma çalışmasının, okul müdürlüklerinin sorumluluğunda eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmamak kaydıyla gönüllülük esasına göre uygulanması, uygulamalarda sadece mühürlü anket sorularının kullanılması, müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ali KÖSE
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
07/03/2017

Gökay ÖZKAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

**Güvenli Elektronik
İmza Aslı ile Aynıdır
17.03.2017**

**Ahmet KARAMAN
V.H.K.I.**

Valilik Binası Kat.3-4 KARABÜK
Elektronik Ağ: karabuk.meb.gov.tr
e-posta: temelegitim78@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: A.KARAMAN VHKİ
Tel: (0370) 412 22 80 - 11 43
Faks: (0 370) 424 23 33

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden de55-475c-3f34-9949-41fc kodu ile teyit edilebilir.

EK:2 Karabük Üniversitesi Olur İzni

T.C.
KARABÜK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 44653020-605.01-E.3183007
Konu : Anket Çalışması
(Şükran ÇAKAR)

10/03/2017

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi: a) 24.02.2017 tarih ve 392920 sayılı yazımız
b) Valilik Makamının 07/03/2017 tarihli ve 2955989 sayılı onayı

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Serdar ÖSEN'in danışmanlığında Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi 2015528201004 numaralı öğrencisi Şükran ÇAKAR'ın, "**Tarih Kavram ve Terimlerini Kavrayabiliyor muyuz?**" konulu lisansüstü tez çalışması İlimiz Merkez İlçesinde bulunan resmi ve özel ortaöğretim kurumu öğrencilerine uygulama talebi, ilgi (b) Valilik Makamının 07.03.2017 tarih ve 2955989 sayılı onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, ilgiliye tebliğini, anket çalışmasının, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmamak kaydıyla okul müdürlüklerinin sorumluluğunda gönüllülük esasına göre uygulanması, uygulamalarda sadece mühürlü anket sorularının kullanılması, araştırma sonucu düzenlenecek özet raporun araştırmanın tamamlanmasından sonra en geç iki hafta içerisinde müdürlüğümüze gönderilmesinin sağlanmasını rica ederim.

Gökay ÖZKAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Valilik Onayı (1 Sayfa)
2- Anket Çalışması (9 sayfa)

Güvenli Elektronik
İmzası ile Aynıdır
13.03.2017

Ahmet KARAMAN
V.H.K.I.

Valilik Binası Kat.3-4 KARABÜK
Elektronik Ağ: karabuk.meb.gov.tr
e-posta: temelegitim78@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: A.KARAMAN VHKİ
Tel: (0 370) 412 22 80
Faks: (0 370) 424 23 33

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a1e9-1374-3eb2-bbf3-c7d9 kodu ile teyit edilebilir.

EK:3 Uygulanan Anket Çalışması

Değerli Öğrenciler:

Bu anket formu yürütülen bir araştırmanın veri toplama aracı olarak hazırlanmıştır. Toplanacak veriler tümüyle bilimsel amaçlarla değerlendirilecek olup, kişisel bilgilere yer verilmeyecektir. Katkınız için teşekkür ederiz.

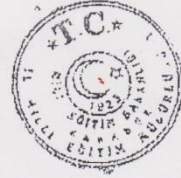
Lütfen aşağıda verilen soruları okuyarak, cevabınızı verilen ölçek üzerinde işaretleyiniz. Her soruda sadece bir seçeneğe işaretlemeniz ve cevapsız soru bırakmamanız gerekmektedir.

Cinsiyetiniz () KIZ () ERKEK

Okuduğunuz okulu aşağıdan bularak yanına X İşareti koyunuz.

- () Karabük Fen Lisesi
- () Karabük Alparslan Gazi Anadolu Lisesi
- () Karabük 75.Yıl Anadolu Lisesi
- () Karabük Demir Çelik Lisesi,
- () Karabük Yahya Kemal Beyatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- () Karabük Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- () Karabük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
- () Karabük Anadolu İmam Hatip Lisesi
- () Karabük Fevzi Çakmak Anadolu Lisesi
- () Karabük Cumhuriyet Anadolu Lisesi
- () Karabük Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
- () Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesi
- () Karabük Prof. Dr. Söheyli Ünver Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- () Karabük Kıymet Ve Mustafa Yazıcı Anadolu Lisesi
- () Özel Akıllı Okul Karabük Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi
- () TED Karabük Koleji Vakfı Özel Anadolu Lisesi

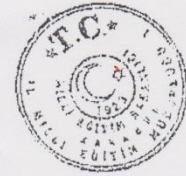
Sayfa 1 / 7

Ek 3: "Devam"

- A. Lale Devri
B. Rivuluş Devri
C. Fetret Devri
D. Duraklama Devri
E. Yükseliş Devri
- 2) Hanedan kavramı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak tanımlanmıştır?
A) Bir ülkede padişahın, sultanın egemen olması
B) Hayvançlıkla geçinen, genellikle Toroslarda yaşayan göçebe Türk oymağı
C) Doğu Hıristiyan kiliseleri tarafından sürdürülen Yunan ve Slavların çoğu iyon benimsediği mezhep.
D) Hükümdar, devlet büyüğü vb. bir kişiye dayanan soy, büyük aile.
E) Yasalarla belirlenmeyen, halkın kendiliğinden uyduğu gelenek.
- 3) Bir ülkede padişahın, sultanın egemen olması tanınması tanımlayan kavram aşağıdakilerden hangisidir?
A) Örf
B) Şeriat
C) Saltanat
D) Cumhuriyet
E) Teokrazi
- 4) Yasalarla belirlenmeyen, halkın kendiliğinden uyduğu geleneklere ne denir?
A) Örf
B) Şeriat
C) Reform
D) Kanun
E) Yönetmelik
- 5) Bizans İmparatorluğu zamanında valî düzeyinde olan yöneticilerde Anadolu ya Rumeli'deki Hıristiyan beylerine verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?
A) Tekfur
B) Beylerbeyi
C) Voyvoda
D) Senyör
E) Sancakbeyi
- 6) Osmanlıların Eflak ve Boğdan beylerine verdikleri unvan aşağıdakilerden hangisidir?
A) Tekfar
B) Arşidük
C) Voyvoda
D) Kırda
E) Senyör
- seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?
A) İstimalet
B) Timor
C) İskân
D) Gaza ve cihat
E) Fütüvvet
- 8) Osmanlılarda halka mestek eğitimi aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?
A) Kütüphanelerde
B) Enderunda
C) Loncalarda
D) İmaretlerde
E) Darülmüritte
- 9) Gedik kavramının doğru tanımı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Göçmen topluluğunu yerleştirme.
B) Belli bir iş kolunda usta, kalfa ve praklan işine alan dermek.
C) Esnaf zanaatlarını uygulayabilmeleri için verilen izin ya da ayrıcalık belgesi.
D) Osman Devletinde bir hizmete karşılık olmak üzere bir kimseye devletçe verilen aylık veya bir yere bağlı gelik.
E) Devlet bütinesine ait olan toprak.
- 10) Topkapı Sarayındaki Enderun mektebinden yetişen bir devşirmenin taşrada bir göreve atanması usulüne ne ad verilir?
A) Kafes Usulü
B) Çıkma Usulü
C) Ekberiyet Sistemi
D) Pençik Sistemi
E) Mûsadere Usulü
- 11) Anadolu'da 13. yüzyıldan bu yana görülen örgütlenmiş zanaatçı ve esnaf birlikleri aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ifade edilir?
A) Gedik
B) Fütüvvet
C) Kethüda
D) Yiğitbaşı
E) Ehl-i bîre

Sayfa 2 / 7

Ek 3: "Devam"

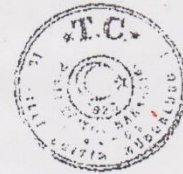
- A) Vakıf
B) Mülkâne
C) Mukataa
D) Paşnaklık
E) Dîrlik
- 13) Osmanlılarda mülkiyeti devlete ait olan toprak aşağıdaki hangi kavramla tanımlanır?
A) Milî Arazî
B) Mukataa
C) Vakıf
D) Mülk Arazî
E) Mülkâne
- 14) Abî Teşkilatında Kunduracılık, duvarcılık, demircilik, marangozluk, dokumacılık vb. küçük el sanatları hangi kavramla tanımlanır?
A) Tahrir
B) Mukataa
C) Gedik
D) Kırfez
E) Lonca
- 15) Yörük kavramı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak tanımlanmıştır?
A) Devlet hazinesine ait olan toprak.
B) Göçmen topluluğunu yerleştirme.
C) Hayvancılıkla geçinen, genellikle Toroslarda yaşayan göçebe Türk oymağı.
D) Yaylak
E) Kışlak
- 16) Osmanlı Devletinde arazi kayıtlarının nişancı tarafından tutulduğu defter aşağıdakilerden hangisidir?
A) Kadi Sicilleri
B) Tahrir Defteri
C) Şer'î Sicilleri
D) Mühimme Defteri
E) Ruzname Defteri
- 17) Esnaf ve zanaatçı gibi çalışma kollarını içine alan bir tür meslek ve dayanışma örgütü aşağıdakilerden hangisiyle daha doğru ifade edilir?
A) Gedik
B) Ahilik
C) Ehlihiye
D) Reaya
E) Derişgan
- A) Vakfedanın malus olduğunu gösteren ve hükümler vakfa dair hükümlerini içeren belge
B) Devletin resmî tarihçilerinin tuttukları notlar
C) Savaş planı
D) Bir yerin alındığını müjdelemek için hükümdarların devlet adamlarına yazdıkları mektup
E) Padşahın buyrukları
- 19) Savaşta teslim olanlara verilen, mal ve canlarına dokunulmayacağına bildiren belge aşağıdakilerden hangisidir?
A) Ferman
B) Berat
C) Amannâme
D) Hünaryun
E) Vasiyetname
- 20) Babüsaade aşağıdakilerden hangisi için kullanılır?
A) Sadrazam Konağı
B) İstanbul'un edalarında bir
C) Topkapı Sarayı'nın üçüncü kapısı.
D) Kale giriş kapısı
E) Yabancı elçilerin kabul edildiği salon
- 21) Rönesans'ın tanımını aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak vermiştir?
A) Daha iyi duruma getirmek için yapılan değişiklik
B) İnsanlık aşkı, insanîyete muhabbet
C) 15. Yüzyıldan başlayarak İtalya'da ve daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde hümanizmin etkisiyle ortaya çıkan klasik ilk Çağ kültür ve sanatına dayanarak gelişen bilim ve sanat akımı.
D) 16. Yüzyılda Katolik mezhebindeki düzenlemeler
E) Düzenleme, iyileştirme
- 22) Tarihsel antarmışa Reform ne demektir?
A) 15. Yüzyıldan başlayarak İtalya'da ve daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde hümanizmin etkisiyle ortaya çıkan klasik ilk Çağ kültür ve sanatına dayanarak gelişen bilim ve sanat akımı.
B) Katolik kilisesindeki bezümlara tepki olarak 16. Yüzyılda Almanya'da başlayan ve diğer Avrupa ülkelerine yayılan dini alandaki yenilik hareketi
C) İnsanlık aşkı, insanîyete muhabbet
D) 1615 Viyana Kongresinden, Navarin Olayı'na (1827) kadar geçen devre
E) Ülkenin refahını sahip olduğu altın, gümüş vb. değerli maddelere bağlılık, ülkesini değerli madden yataklarının işletilmesine önem veren ve ihracatı artırıp ithalatı azaltmaya çalışan iktisat öğretisi.

Ek 3: "Devam"

- B) Protestanlık - Presbiteriyen
C) Katoliklik - Ortodokslik
D) Protestanlık - Katoliklik
E) Ortodokslik - Katoliklik
- 24) Orta Çağ'da, Katoliklerde din inançlarına karşı gelenleri cezalandırmak için kurulan kilise mahkemelerine ne ad verilir?
A) Endüljans
B) Engislyon
C) Enterdî
D) Afroz
E) Feodalite
- 25) Roma Katolik Kilisesinin, en üst düzeyde yönetim teşkilatı aşağıdakilerden hangisiyle isimlendirilmiştir?
A) Ekümenik
B) Konsil
C) Ayin
D) Dogma
E) Papalık
- 26) Asla değişmeyeceği kabul edilen bilgilerin, inceleme, tartışma yahut araştırmaya ihtiyacı olmadığını savunan anlayışa verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?
A) Dogmatizm
B) Hümanizm
C) Pozitivizm
D) Kapitalizm
E) Merkantilizm
- 27) Eski Yunan ve Roma kültüründe en yüksek kültür birliği diye alan ve Orta Çağ'ın skolastik düşüncesine karşı 14. Yüzyılda doğan felsefe bilim ve sanat görüşü aşağıdakilerden hangisidir?
A) Dogmatizm
B) Hümanizm
C) Merkantilizm
D) Kapitalizm
E) Nasyonalizm
- 28) Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm aşağıdakilerden hangisidir?
A) Enderun
B) Bîran
C) Harem
D) Babüesalam
E) Babüssaade
- A) Askerler
B) Seyfiye
C) Kalemîye
D) Reaya
E) İlmîye
- 30) Osmanlıda memurluk işlerinin yürütüldüğü bürolara verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?
A) Ocak
B) Şube
C) Kalem
D) Arz Odası
E) Has Oda
- 31) Osmanlılarda yenileri kışlaları ile iç saray koşullarına genel olarak verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?
A) Oda
B) Cülus
C) Orta
D) İç Oğlanlar
E) Ulufe
- 32) Osmanlı Devleti'nde en büyük sivil veya askerî yönetim birimine ne ad verilir?
A) Eyalet
B) Sancak
C) Kaza
D) Nahîye
E) Köy
- 33) Osmanlı yönetim teşkilatında eyaletlerden sonra en büyük idari birim hangisidir?
A) Eyalet
B) Sancak
C) Kaza
D) Nahîye
E) Köy
- 34) Osmanlı Devleti'nde sancaktan sonra gelen idari birim hangisidir?
A) Eyalet
B) Sancak
C) Kaza
D) Nahîye
E) Köy

Sayfa 4 / 7

Ek 3: "Devam"

- A) Kadi
- B) Subaşı
- C) Şehremini
- D) Yenigeri Ağası
- E) Mubtesip

36) Osmanlılarda Geliri sınırlı kuyularında yaşayan Türkmenlere verilen topraklara ne ad verilir?

- A) Yurtluk
- B) Ocaklık
- C) Paşmaklık
- D) Mukataa
- E) Haraci

37) Osmanlı Devleti'nde kale muhafızlarına verilen ve geliri tersane giderlerine ayrılan arazi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yurtluk
- B) Ocaklık
- C) Paşmaklık
- D) Mukataa
- E) Haraci

38) Topkapı Sarayında Harem dairesinin ve Enderun'un dışında kalan bölüme ne ad verilir?

- A) Babüssaade
- B) Babüsselemî
- C) Has oda
- D) Bîrun
- E) Şehzadegan

39) Topkapı Sarayının üç bölümüdür, padişahın hizmetkârları buradadır, devlet işlerinden Devletin ihtiyaç duyduğu devlet adamları bu bölümde yetişir, Topkapı Sarayında harem ve hazine dairelerinin bulunduğu yerdir.

Yukarıda Topkapı Sarayının hangi bölümünden bahsedilmektedir?

- A) Harem
- B) Bîrun
- C) Enderun
- D) Babüssaade
- E) Has Oda

Aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Seyfiyye
- B) Kalemîyye
- C) İlmîyye
- D) İltizam
- E) Mûtevellî

41) Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlılarda İlmîye sınıfının mensuplarından değildir?

- A) Şeyhülislam
- B) Kazasker
- C) Mâderris
- D) Kadi
- E) Nişancı

42) Osmanlı Devleti'nde, devlet dairelerinde idari görevlerde bulunan memurların oluşturduğu sınıf aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Seyfiyye
- B) İlmîyye
- C) Kalemîyye
- D) Nişancı
- E) Defterdar

43) Başkalarına tanınmayan özel, kişisel hak veya şart, ayrıcalık anlamına gelen kavramı aşağıdakilerden hangisi doğru olarak ifade eder?

- A) Gedik
- B) Bağımsızlık
- C) Mültezim
- D) Muntazip
- E) İmtiyaz

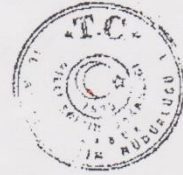
44) Bir devletin, bir anlaşmaya bağlı olarak başka devletlere tanıdığı iktisadi ve sosyal ayrıcalıklar aşağıdakilerden hangisiyle tanımlanır?

- A) Kapitülasyon
- B) Özerklik
- C) Mühteriyet
- D) İstehat
- E) Murkantülüm

45) Devlet malının veya parasının saklandığı yere ne denir?

- A) Kâfiyye
- B) Hazine
- C) Darphane
- D) Sikket
- E) Ceye

Sayfa 5 / 7

Ek 3: "Devam"

- A) Kulliyeye
B) Lonca
C) Zaviye
D) Vakıf
E) Tekke
- 47) Osmanlı Devleti'nde önemli devlet işlerinin görüşüldüğü ve karara bağlandığı yüksek makam aşağıdakilerden hangisidir?
A) İdarî Divanı
B) Ayak Divanı
C) Meclis-i Ayan
D) Galata Divanı
E) Divan-ı Hümayun
- 48) Osmanlı Devleti'nin II. Viyana Kuşatmasında başarısızlığa uğramasından cesaret alan bir grup Avrupa ülkesinin Türkleri Avrupa'dan çıkarmak amacıyla kurdukları birlik aşağıdakilerden hangisidir?
A) Sene-i İttifak
B) Kutsal İttifak
C) Avrupa Birliği
D) Koalisyon
E) Üçü İttifak
- 49) Genel olarak herhangi bir kuruluşta, devlet düzeninde eskilmiş ya da bozulmuş olan yanları düzeltmek aşağıdakilerden hangisi için kullanılır?
A) İnkılap
B) Reform
C) Devrim
D) İstihat
E) Senet
- 50) "hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimine dayanan hükümet biçimi" boşluğa aşağıdaki kelimelerden hangisi gelirse anlamda bütünlük oluşur?
A) Krallık
B) Parlamento
C) Mutlakiyet
D) Cumhuriyet
E) Meşrutiyet
- Bir küre için seçilen meclis veya meclisler, yasanın kurulmasına ne isim verilir?
A) Meşrutiyet
B) Mutlakiyet
C) Parlamento
D) Merkantilizm
E) Mühtezim
- 52) Hükümdarın bütün siyasal kudreti elinde bulundurduğu yönetim biçimi aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ifade edilir?
A) Mutlakiyet
B) Cumhuriyet
C) Demokrasi
D) Parlamento
E) Meşrutiyet
- 53) Dikenli refahını sahip olduğu altın, gümüş vb. değerli maddelere bağlayan, kişiyi öğretilisine ne isim vermiştir?
A) Mühtezim
B) Mutlakiyet
C) İltizam
D) Merkantilizm
E) İktisat
- 54) İktisat yönetimine göre kendi nam ve hesabına vergi toplama görev ve yetkisi verilen kişiye ne isim verilmiştir?
A) Mühtezim
B) Kadi
C) Ayan
D) Mühtezim
E) Kapan Emni
- 55) Gecirleri doğrudan devlet hazinesine aktarılan toplarlara ne ad verilir?
A) Tımar
B) Ocaklık
C) Yurtluk
D) Mülakas
E) Payneskik

Test Dizi gösterdiğiniz hassasiyete teşekkür ederim

Şükran ÇAKAR
Karabük Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Sayfa 6 / 7

Ek 3: "Devam"

Cinsiyeti: Erkek ()

Kız: ()

CEVAP KARTI

1	A	B	C	D	E	26	A	B	C	D	E
2	A	B	C	D	E	27	A	B	C	D	E
3	A	B	C	D	E	28	A	B	C	D	E
4	A	B	C	D	E	29	A	B	C	D	E
5	A	B	C	D	E	30	A	B	C	D	E
6	A	B	C	D	E	31	A	B	C	D	E
7	A	B	C	D	E	32	A	B	C	D	E
8	A	B	C	D	E	33	A	B	C	D	E
9	A	B	C	D	E	34	A	B	C	D	E
10	A	B	C	D	E	35	A	B	C	D	E
11	A	B	C	D	E	36	A	B	C	D	E
12	A	B	C	D	E	37	A	B	C	D	E
13	A	B	C	D	E	38	A	B	C	D	E
14	A	B	C	D	E	39	A	B	C	D	E
15	A	B	C	D	E	40	A	B	C	D	E
16	A	B	C	D	E	41	A	B	C	D	E
17	A	B	C	D	E	42	A	B	C	D	E
18	A	B	C	D	E	43	A	B	C	D	E
19	A	B	C	D	E	44	A	B	C	D	E
20	A	B	C	D	E	45	A	B	C	D	E
21	A	B	C	D	E	46	A	B	C	D	E
22	A	B	C	D	E	47	A	B	C	D	E
23	A	B	C	D	E	48	A	B	C	D	E
24	A	B	C	D	E	49	A	B	C	D	E
25	A	B	C	D	E	50	A	B	C	D	E
						51	A	B	C	D	E
						52	A	B	C	D	E
						53	A	B	C	D	E
						54	A	B	C	D	E
						55	A	B	C	D	E

Sayfa 7 / 7

ÖZGEÇMİŞ

Şükran Çakar, 1973 yılında İstanbul'da doğdu.1992 yılında ortaöğretimini Bursa İmam Hatip Lisesinde tamamlayarak aynı yıl Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Tarih Öğretmenliği bölümünde lisans eğitimine başladı. 1996'da mezun olduktan sonra Niğde, Kırşehir, Kastamonu ve Karabük illerinde farklı liselerde öğretmenlik yaptı. 2015 yılında Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı. 2018 Eylül ayından buyana Safranbolu Fatih Sultan Mehmet Anadolu Lisesinde müdür yardımcısı olarak görev yapmakta olup evli ve iki çocuk annesidir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-Posta sukrancaakar78@gmail. com
Unvanı Tarih Öğretmeni